

MANUÁL

pro tvorbu školních
vzdělávacích programů

NA GYMNÁZIÍCH

Výzkumný ústav pedagogický v Praze

- ▶ pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích

Manuál

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích zpracovali:

Doležalová Olga
Hrkalová Jana
Hučínová Lucie
Charalambidis Alexandros
Jeřábek Jaroslav
Ježková Jaroslava
Krausová Jitka
Krčková Stanislava
Krupka Peter
Mědílková Ivana
Pastorová Markéta
Pavlas Tomáš
Procházková Lucie
Šíbová Marta
Tupý Jan
Vylobová Jana
Zelendová Eva

	ÚVOD	5
1	ŠVP – NOVÝ KURIKULÁRNÍ DOKUMENT NA NAŠICH ŠKOLÁCH	9
1.1	Co školní vzdělávací program umožňuje?	9
1.1.1	Doporučené materiály ke studiu	10
2	PŘÍPRAVNÁ FÁZE TVORBY ŠVP PRO GYMNÁZIA	11
2.1	Důležitá rozhodnutí a hlavní kroky v přípravné fázi tvorby ŠVP	11
2.1.1	Motivace	11
2.1.2	Společná a týmová práce	12
2.1.3	Plán tvorby ŠVP	15
2.1.4	Analýza podmínek školy	19
2.1.5	Důkladné pochopení RVP G	30
2.1.6	Nejčastěji kladené dotazy týkající se přípravné fáze tvorby ŠVP	35
2.1.7	Doporučené materiály ke studiu	39
3	VLASTNÍ TVORBA ŠVP	41
3.1	Identifikační údaje	42
3.1.1	Název ŠVP	42
3.1.2	Vzdělávací program	44
3.1.3	Forma vzdělávání	44
3.1.4	Předkladatel a zřizovatel	44
3.1.5	Platnost dokumentu	44
3.2	Charakteristika školy	47
3.2.1	Úplnost a velikost školy, vybavení školy	47
3.2.2	Charakteristika pedagogického sboru	47
3.2.3	Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce	47
3.3	Charakteristika ŠVP	50
3.3.1	Zaměření školy	50
3.3.2	Profil absolventa	56
3.3.3	Organizace přijímacího řízení	58
3.3.4	Nejčastěji kladené otázky týkající se přijímacího řízení	60
3.3.5	Organizace maturitní zkoušky	61
3.3.6	Výchovné a vzdělávací strategie	61
3.3.7	Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	66
3.3.8	Nejčastěji kladené dotazy týkající se zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami	68
3.3.9	Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných	69
3.3.10	Začlenění průřezových témat	70
3.3.11	Nejčastěji kladené dotazy týkající se začlenění průřezových témat	73
3.4	Učební plán	75

3.4.1	Přípravné práce	75
3.4.2	Tabulace učebního plánu	77
3.4.3	Poznámky k učebnímu plánu	81
3.4.4	Nejčastěji kladené dotazy týkající se tvorby učebního plánu	94
3.5	Učební osnovy	97
3.5.1	Tvorba učebních osnov	99
3.5.2	Název vyučovacího předmětu	99
3.5.3	Charakteristika vyučovacího předmětu	100
3.5.4	Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu	105
3.5.5	Nejčastěji kladené dotazy týkající se tvorby učebních osnov	121
3.5.6	Doporučené materiály ke studiu	122
3.6	Hodnocení žáků a autoevaluace školy	123
3.6.1	Hodnocení žáků ve škole	123
3.6.2	Autoevaluace školy	129
3.6.3	Nejčastěji kladené dotazy týkající se hodnocení žáků a autoevaluace	138
3.6.4	Doporučené materiály ke studiu	139

ÚVOD

Vážené kolegyně, vážení kolegové!

Schválením zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (dále RVP ZV) a Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia (dále RVP G)¹ dostáváte příležitost vytvořit si svůj školní vzdělávací program (ŠVP) a v něm si naplánovat vzdělávání ve své škole do značné míry podle vlastních představ.

Tvorba ŠVP má své přednosti:

- ▶ vytváříte ŠVP pro svoji školu, pro svůj pedagogický sbor a své žáky, pro důvěrně známé prostředí;
- ▶ využijete všech svých pozitivních zkušeností a ujasníte si, co dobře zvládáte a co chcete dále rozvíjet;
- ▶ posílíte týmovou práci a mezipředmětovou spolupráci učitelů;
- ▶ podle vlastního vzdělávacího programu by se vám mohlo učit lépe než podle programů, které jsou vám „nadiktovány“ shora.

Tvorba ŠVP má však i svá rizika. Proto:

- ▶ neztotožňujte vytvoření ŠVP se vzdělávací reformou, ŠVP je pouze „odrazovým můstkem“, od něhož se budou odvíjet kvalitativní změny ve vzdělávání a v činnosti celé školy;
- ▶ počítejte s tím, že tato nová práce může přinést i problémy a je hodně časově náročná;
- ▶ vnímejte tvorbu ŠVP jako týmovou práci celého pedagogického sboru a vedení školy.

Abychom vám práci usnadnili, připravili jsme Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích (dále jen Manuál). Najdete v něm náměty a inspirace, které je nutné dotvářet a upravovat podle vlastních pedagogických zkušeností a potřeb vaší školy. Manuál respektuje platnou legislativu, a pokud se některé legislativní předpisy v době zavádění ŠVP do škol změní, budou dodatky k Manuálu vydávány elektronicky.

¹ Pro gymnázia se sportovní přípravou byl vytvořen samostatný Rámcový vzdělávací program RVP GSP. Vzhledem k tomu, že se RVP GSP v zásadě neliší od RVP G, používáme v textu pouze označení RVP G, přestože se zmíněná doporučení vztahují na oba typy gymnázií.

Výzkumný ústav pedagogický v Praze vydal v roce 2005 Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání, který slouží jako pomocný materiál při vytváření ŠVP pro nižší stupeň víceletých gymnázií.

Manuál je určen pro tvorbu školních vzdělávacích programů podle RVP G na čtyřletých gymnáziích a na vyšším stupni víceletých gymnázií (dále v textu používáme pouze pojem gymnázia). Přesto se na několika místech textu setkáte i s radami a ukázkami ze ŠVP, které se týkají nižšího stupně gymnázia. Vzhledem k tomu, že řada gymnázií je víceletých, budou tak mít možnost inspirovat se a připravit své vzdělávací programy pro vyšší stupeň v návaznosti na stupeň nižší.

Text Manuálu je členěn do několika částí. V první se snažíme objasnit, proč je pro školu smysluplné vytvořit si svůj vlastní vzdělávací program, druhá se zabývá přípravnou fází tvorby ŠVP, třetí – nejrozsáhlejší část – je věnována samotné tvorbě ŠVP. V textu jsou zařazeny odpovědi na nejčastěji kladené dotazy učitelů, se kterými jsme se setkali, a doporučené materiály ke studiu.

Jedním z kritérií při tvorbě Manuálu byla jeho využitelnost a srozumitelnost pro všechny učitele ve škole. Nejde jen o popis tvorby ŠVP – „návod k použití“, ale také o promyšlení vztahů, souvislostí, návazností, způsobů řešení. Pro inspiraci byly zařazeny ilustrační příklady a ukázky ze ŠVP škol, které se zapojily do systémového projektu Pilot G/GP². V tomto projektu vytvářelo své školní vzdělávací programy 16 pilotních škol za podpory Výzkumného ústavu pedagogického v Praze.

Seznam škol zapojených do Pilotu G/GP³:

Biskupské gymnázium, Žďár nad Sázavou

Biskupské gymnázium, Ostrava-Zábřeh

Gymnázium Ladislava Jaroše, Holešov

Gymnázium, Rumburk

Letohradské soukromé gymnázium, Letohrad

Gymnázium Jana Opletala, Litovel

Gymnázium, Cheb

Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec

Gymnázium a SOŠ, Hostinné

Gymnázium olympijských nadějí, České Budějovice

Gymnázium a SOŠ, Rokycany

Gymnázium, Příbram

Gymnázium, Brno (Slovanské náměstí)

Gymnázium, Brno (třída Kapitána Jaroše)

Gymnázium Oty Pavla, Praha-Radotín

Gymnázium Jana Keplera, Praha

² Tento projekt je spolufinancován ESF, rozpočtem ČR a rozpočtem hlavního města Prahy. Více informací na www.pilotg-gp.cz.

³ Uvedené názvy gymnázií jsou v textu Manuálu zjednodušeny a ne vždy odpovídají oficiálním názvům škol.

Osobní zkušenosti učitelů pilotních škol s tvorbou ŠVP jsou uváděné v bledě modrém poli.

Ukázky ze školních vzdělávacích programů pilotních škol, stejně jako ilustrativní příklady, jsou v textu uvozené výzvou:

Inspirujte se!

a zakončeny tímto symbolem:

Součástí ukázek je i komentář, který upozorňuje na některé zajímavosti nebo části textu vysvětluje.

Ukázky jsou v některých případech pro potřeby Manuálu upraveny nebo kráceny. Krácení textu je označeno symbolem [...]. Přestože je Manuál na rozdíl od RVP G pouze doporučeným textem, doufáme, že se při tvorbě ŠVP stane pro vás užitečným pomocníkem. Pomoc při této práci můžete najít také na Metodickém portálu, na němž uveřejňujeme další metodické rady a inspirativní ukázky.

Další zajímavé postřehy a myšlenky najdete v rámečcích po stranách textu.

Stránky Metodického portálu najdete na adrese: www.rvp.cz.

1 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM – NOVÝ KURIKULÁRNÍ DOKUMENT NA NAŠICH ŠKOLÁCH

1.1 Co školní vzdělávací program umožňuje?

Z pohledu pedagogických pracovníků:

- ▶ Učitelé mají možnost prostřednictvím ŠVP profilovat svoji školu, odlišit ji od škol stejného typu.
- ▶ Učitelé mohou svobodně formulovat vlastní představy o nejvhodnější podobě vzdělávání na své škole.
- ▶ ŠVP umožní vhodný výběr vzdělávacího obsahu a jeho rozvržení tak, aby vznikl větší prostor pro rozvíjení schopností, dovedností a postojů žáků, kteří pak budou lépe připraveni na zvládnutí životních situací a budou motivováni k celoživotnímu vzdělávání.
- ▶ Vhodný výběr vzdělávacího obsahu pomůže mimo jiné odbourat zbytečné a neefektivní zdvojování učiva.
- ▶ Příprava ŠVP je výzvou k posílení mezipředmětových vztahů a souvislostí.
- ▶ Tvorba ŠVP může přispět ke zlepšení komunikace a spolupráce uvnitř školy.
- ▶ Tvorbou ŠVP se posílí týmová práce, využijí se zkušenosti jednotlivých učitelů.
- ▶ Velkou šanci dostanou zejména tvořiví učitelé a učitelé, kteří jsou ochotni zbavit se stereotypů ve své práci.

Z pohledu rodičů a žáků:

- ▶ ŠVP informuje o tom, co škola nabízí a co ji případně odlišuje od ostatních škol.
- ▶ ŠVP informuje o tom, na co klade škola při vzdělávání důraz, jaká je její povinná, volitelná a zájmová vzdělávací nabídka, jaký styl práce prosazuje a preferuje, jaký je systém hodnocení žáků, jak zajišťuje vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků mimořádně nadaných.
- ▶ ŠVP podává informace o profilové části maturitní zkoušky, o tom, s jakými znalostmi a dovednostmi žák školu opustí a jaké má předpoklady uplatnit se na trhu práce nebo být přijat k dalšímu studiu na vysoké škole.

ŠVP není „revoluce“, ale „evoluce“. Není vhodné „odstříhnout se“ od fungujících a vyzkoušených postupů. ŠVP by měl být příležitostí, jak tyto postupy využít a nalézat další.

Z pohledu zřizovatele:

- ▶ ŠVP informuje o tom, co škola nabízí a v jakých oblastech se chce vyvíjet.
- ▶ ŠVP může poskytnout zpřesňující pohled na kvalitu vzdělávání.
- ▶ ŠVP poskytuje informaci, jak záměry školy korespondují s dlouhodobým záměrem rozvoje vzdělávání v kraji.

Z pohledu kontrolních a ostatních institucí:

- ▶ ŠVP informuje o tom, jak chce škola učit, co hodnotí a na co klade důraz.
- ▶ Poskytuje vstupní informace pro kontrolu činnosti školy a informuje o jejích autoevaluačních mechanismech.

1.1.1 Doporučené materiály ke studiu

Strategické dokumenty:

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky. Praha: MŠMT, 2005.

Národní lisabonský program – www.mfcr.cz

Národní program rozvoje vzdělávání v České republice (Bílá kniha). Praha: MŠMT, 2001. ISBN 80-211-0372-8

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy České republiky za rok 2005. Praha: MŠMT, 2005. ISBN 80-211-0519-4.

Kolektiv autorů. České vzdělání a Evropa – strategie rozvoje lidských zdrojů v České republice při vstupu do Evropské unie.

Praha: ÚIV, 1999. ISBN 80-211-0312-4.

Odborná literatura:

JEŽKOVÁ, V.; WALTEROVÁ, E. Vzdělávání v zemích Evropské unie. Praha: PedF UK v Praze, Centrum evropských studií, 1997. ISBN 80-86039-19-6.

KELBLOVÁ, L. a kol. Čeští žáci v mezinárodním srovnání. Praha: ÚIV, 2006. ISBN 80-211-0524-0.

WALTEROVÁ, E. a kol. Objevujeme Evropu: kniha pro učitele. Praha: PedF UK v Praze, Centrum evropských studií, 1997. ISBN 80-8639-27-7.

Učení je skryté bohatství: Zpráva Mezinárodní komise UNESCO. Vzdělání pro 21. století. Praha: ÚIV, 1997.

2 PŘÍPRAVNÁ FÁZE TVORBY ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU PRO GYMNÁZIA

2.1 Důležitá rozhodnutí a hlavní kroky v přípravné fázi tvorby školního vzdělávacího programu

2.1.1 Motivace

V moderní škole chceme vytvořit podmínky k tomu, aby se žáci chtěli učit celoživotně, aby se do procesu vzdělávání a sebevzdělávání zapojili aktivně. („Co vím a znám, mi nikdo nevezme, je to moje největší bohatství.“)

Cílem školy by mělo být:

- ▶ vytvořit takové prostředí, aby žák mohl uplatnit své individuální předpoklady, aby se jeho vzdělávání odvíjelo především od jeho převažujících zájmů, schopností, talentu a reálných možností;
- ▶ vytvořit příjemné a podnětné prostředí, v němž by se žáci cítili dobře;
- ▶ umožnit nadaným žákům, žákům z jiného kulturního a jazykového prostředí a v neposlední řadě i žákům se speciálními vzdělávacími potřebami začlenit se plnohodnotně mezi spolužáky z běžné populace;
- ▶ posuzovat žáky podle jejich individuálního zlepšení a ne pouze porovnáváním jejich výkonu s ostatními.

Jestliže chce škola do svého ŠVP promítnout tyto nebo podobné představy o vzdělávání žáků, bude potřeba, aby jim rozuměli všichni učitelé a aby je přijali za své. Proto je jedním z nejdůležitějších kroků v první fázi tvorby ŠVP motivace jednotlivých učitelů ke změnám, které jsou ve vzdělávání potřebné.

Jak motivovat

Co bude motivovat učitele naší školy k vytváření kvalitního ŠVP? Tuto stěžejní otázku by si měl položit každý, kdo ve škole řídí práci na ŠVP. Měl by si uvědomit, že kromě cílů, které budou učitelé sdílet společně za celou školu, bude každý učitel o tvorbě ŠVP uvažovat sám za sebe, za svůj předmět. Jestliže učitelé budou ochotni stavět si osobní cíle v souvislosti s cíli celé školy, hledat odpovědi na otázky – co od ŠVP chci já osobně, jak mohu svou práci změnit, co mě na tom láká a baví – budou pro práci na ŠVP mnohem lépe motivovaní.

Motivovat tým učitelů k práci na ŠVP by měl někdo, kdo má s jeho tvorbou praktické zkušenosti, například některá z pilotních škol

Vlastní tvorbě ŠVP by měly předcházet přípravné kroky, které jsou z dlouhodobého hlediska důležité. Školy, které je podcenily, se později potýkaly s různými problémy, jimž šlo předejít nebo se jim vyhnout.

Učitelé, kteří budou vědět, že jejich nápady vedení zajímají, dostanou do práce na ŠVP větší chuť.

Zapojte do práce na ŠVP co nejvíce motivovaných učitelů ze sboru. Čím více učitelů vezme práci na ŠVP za svou, tím snazší bude celkové přijímání změn.

nebo jiná organizace, které lze důvěřovat. Zároveň by jej ale měla motivovat i osoba, která nepochází „zvenčí“. Především ředitel školy, který musí být sám o této změně přesvědčený a musí v ní nalézt pro svou školu něco zajímavého a pozitivního. Je důležité, aby učitelé věděli, že mohou podobu ŠVP ovlivňovat vlastními nápady. Ředitelé mohou motivovat učitele k práci také tím, že budou důležité problémy řešit mimo školu a uspořádají například výjezdové setkání (podaří se spojit příjemné s užitečným a učitelé nemusí „hlídat hodinky“ jako při běžných každodenních povinnostech). Ředitel může odměňovat aktivní učitele i finančně, zařadit tvorbu ŠVP do jejich hodnocení apod.

2.1.2 Společná a týmová práce

Jestliže chceme, aby ŠVP přijal za vlastní celý pedagogický sbor, musíme se snažit, aby tvorba ŠVP byla společnou a týmovou prací. Vůči tomuto požadavku vznášejí i sami koordinátoři a učitelé různé námítky: tato práce je časově a organizačně příliš náročná, učitelé spolu nemají čas komunikovat, mají problém se na něčem společně dohodnout, reformě nerozumí a nemají chuť něco měnit atd. Někdy může problém spočívat i v tom, že škola nemá s tak organizačně a komunikačně náročnou prací zkušenosti.

Některé pilotní školy tyto zkušenosti získávaly takzvaně za pochodu, jiné se spolehly na odborníky a absolvovaly nejrůznější semináře a zážitkové kurzy k týmové spolupráci a k efektivní komunikaci ve skupině.

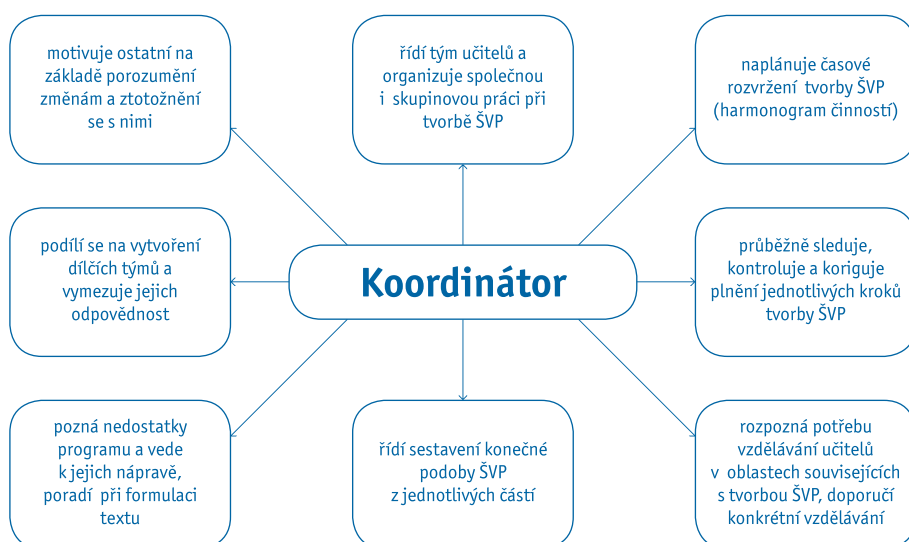
Ředitel školy by si měl v každém případě uvědomit, že hlavním cílem tvorby ŠVP není napsat příslušný dokument, aby škola splnila zákonnou povinnost, ale především to, že se učitelé ve škole na něčem společně dohodnou, najdou společnou řeč v důležitých otázkách, budou sdílet společnou vizi. Psát ŠVP jen s myšlenkou, že je to něco, co musíme, je v podstatě zbytečná práce. Ředitel školy by měl vědět, proč chce ŠVP vytvořit a k čemu může být jeho škole dobrý. Teprve pak může motivovat své učitele.

Společná práce učitelů vyžaduje, aby pracující skupina měla jasně formulovaný cíl, který dokáže také sdílet. Ale při práci, kterou označuje jako týmovou, je navíc nutné, aby si členové týmu byli vzájemně rovni, tedy aby nikdo nevystupoval z pozice autority. Kromě vlastní činnosti jednotlivců je v týmu potřeba reflektovat i skupinové procesy (brát v úvahu vývoj vztahů členů týmu, skupinovou dynamiku atd.).

Při tvorbě ŠVP nepůjde vždy přímo o týmovou práci. Ta se bude uplatňovat v malých skupinách, měla by být samozřejmostí pro užší tým (viz dále) nebo pro skupiny učitelů řešící učební osnovy svého předmětu. V každém případě je však nutné, aby k nějaké formě spolupráce na škole docházelo a aby byl takový přístup podporován.

Organizace týmu

Jednou z podmínek úspěšnosti týmové práce je promyšlená organizace práce. V první řadě je třeba připravit se na to, že tvorba ŠVP zabere učitelům a vedení školy mnoho hodin práce, které budou nad rámec jejich dosavadních běžných povinností. Největší nápor se soustředí na člověka, který bude všechnu práci ve škole řídit, to znamená na koordinátora tvorby ŠVP. Koordinátor musí počítat s diskusemi uvnitř sboru a měl by je umět zvládnout. Při všech jednáních musí být znát, že koordinátor má jasnou podporu vedení školy. Činnosti, které musí koordinátor při tvorbě ŠVP ovládat, zachycuje následující schéma⁴:

Je patrné, že po koordinátorovi se budou požadovat značně náročné dovednosti, a je pravděpodobné, že se v řadě z nich bude muset trénovat a dále rozvíjet. Práce koordinátora proto také nekončí pouze vytvořením ŠVP. Koordinátor by na škole měl fungovat i poté, co škola začne podle svého ŠVP učit. Jeho úkolem by mělo být „hlídat“, aby k již hotovému ŠVP existovala zpětná vazba především od učitelů, žáků a rodičů a iniciovat a koordinovat jeho změny.

Pro školu je výhodné, když má koordinátor možnost být v kontaktu s koordinátory jiných škol a když si koordinátoři mohou předávat své zkušenosti.

⁴Upraveno podle Manuálu pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání (vydal VÚP, 2005).

Na některých pilotních školách se ukázalo jako výhodné, když byl koordinátorem sám ředitel školy, který ze zákona nese za celý ŠVP odpovědnost. Časová náročnost této práce je ale obrovská, proto někteří ředitelé pověřili řízením práce na ŠVP někoho jiného ze školy. Osvědčilo se, když to byl člen vedení školy (případně některá výrazná osobnost ze sboru), protože měl snadný přístup ke všem informacím a měl u učitelů i patřičnou autoritu.

Dalším krokem může být vytvoření užšího pracovního týmu. V užším týmu by měli být učitelé, kteří jsou pro tuto práci velmi motivovaní, mají organizační schopnosti a umí kreativně přemýšlet. Úkolem užšího týmu bude vypracování „obecných“ kapitol ŠVP a celková úprava textu.

Ředitelé a koordinátoři pilotních škol se shodli na tom, že počet členů užšího pracovního týmu by neměl být vyšší než sedm. Taková skupina má optimální podmínky pro vzájemnou komunikaci a spolupráci. Dále je podle pilotních škol velmi důležité, aby v užším týmu pracovali vyučující, kteří svými aprobacemi pokrývají přírodovědné i humanitní předměty.

Po vytvoření užšího týmu je pak již možné promýšlet další postup práce, například kdo a jak bude garantovat tvorbu učebních osnov pro jednotlivé předměty apod.

Způsob, jak jednotlivé týmy na pilotních školách pracovaly, se lišil. Někde se postupovalo tzv. shora dolů, kdy užší tým některé materiály předpřipravoval a navrhoval řešení, která pak učitelé komentovali. Jinde se postupovalo opačně. Používaly se postupy, které jsou časově náročnější, ale v mnoha případech efektivnější, protože tzv. obrušují hrany. Učitelé se účastnili různých pracovních dílen, kde společně diskutovali, a teprve z této diskuse vzešly podněty, které zpracovával užší tým. Školy postupy také kombinovaly podle druhu činnosti, např. při vytváření výchovných a vzdělávacích strategií se osvědčilo shromáždit více nápadů a pak je teprve „čistit“ v užším týmu, zaměření školy zase naopak jako první formuloval užší tým.

Na školách, kde učitelé nejsou tolik zvyklí spolu komunikovat, je možná pro začátek jednodušší, když užší tým předkládá učitelům různé návrhy, ke kterým se mohou vyjádřit. Komunikace se lépe rozběhne nad konkrétním materiálem.

Problémem, se kterým se pilotní školy velmi často setkávaly, byla komunikace mezi učiteli. Koordinátoři si stěžovali na „kuloárovou“ komunikaci, na to, že se jim nedařilo učitele přimět k aktivnímu vyjádření vlastních názorů na společných jednáních.

Na každé škole bude jistě jiná situace, hodně záleží na tom, na jaké způsoby komunikace je škola zvyklá. Určitě není možné se ze dne na den zbavit například tendence učitelů všechno řešit v kabinetech, ale na společném setkání mlčet, případně tvrdit, že „to stejně nemá cenu“. Jednoznačně se ukazuje, že hodně záleží na osobnosti koordinátora, na tom, jakou má u učitelů autoritu, na jeho vlastních komunikačních dovednostech, na schopnosti aktivně naslouchat a na trpělivosti stále znovu učitele aktivizovat apod.

Inspirujte se!

- ▶ Na gymnáziu v Letohradě vedení školy zajistilo seminář pro pedagogický sbor na téma „Myšlenkové mapy“. Cílem bylo nejen seznámit pedagogy s novou možností grafického zpracování myšlenkových pochodů, ale především hledat nové nápady a inspiraci pro promyšlení práce na školním vzdělávacím programu.
- ▶ Ředitelka Biskupského gymnázia v Ostravě zorganizovala pro pedagogický sbor seminář o sociálních vztazích ve skupině a o zákonitostech vztahu v třídním i pedagogickém kolektivu.

2.1.3 Plán tvorby ŠVP

Koordinátor by měl myslet na to, že učitelé budou jen obtížně pracovat na více úkolech najednou. Proto je třeba práci na ŠVP rozfázovat a postupovat po určitých krocích, na které bude dostatek času. Jednotlivé kroky tvorby ŠVP by měl stanovit užší pracovní tým na základě logické posloupnosti tvorby ŠVP. Vhodné je ponechat si časovou rezervu. Na druhou stranu není dobré termíny stále posouvat, protože případný časový skluz bude pouze narůstat. Je také třeba počítat s tím, že vznikne i více verzí některých částí ŠVP, a na tuto skutečnost připravit i učitele, aby je taková komplikace nezaskočila a neotrávila. Při tvorbě časového harmonogramu je nutné zohlednit také náročnost

V současné době je již také k dispozici široká nabídka vzdělávacích kurzů různých organizací, včetně nestátních neziskových organizací, které mohou pro školy zajistit sebezkušenostní kurzy pro pedagogické sbory a pomoci jim spolu lépe komunikovat.

Pokládejte si otázky:

O jaké změny se jedná?

K čemu nám bude vlastní ŠVP užitečný?

Jak časově postupovat vzhledem k náročnosti některých období školního roku?

Jak tuto práci zorganizovat?

Jaké formy a metody práce se mohou osvědčit při tvorbě ŠVP?

Kdo nám může s touto prací pomoci?

Je mimořádně důležité, aby učitelé pochopili celý RVP G. K vytvoření kvalitního ŠVP a k tomu, aby se změny promítly do výuky, nestačí pouze znát svůj obor (předmět).

V každé etapě tvorby ŠVP je nutné nechat časovou rezervu pro různé nesrovnalosti, které se mohou v průběhu práce vyskytnout. Na konci je třeba velmi pečlivě celý ŠVP zkontrolovat.

některých období školního roku a tomu přizpůsobit například to, kdy proběhnou jednotlivá setkání učitelů, diskuse, konzultace, další vzdělávání a dopracování textu. Pro úspěšnou práci je nezbytně nutné přesně určit, kdo odpovídá za tvorbu konkrétní části ŠVP.

Osvědčené kroky pro začátek

Při tvorbě školních vzdělávacích programů pilotních škol se mezi prvními kroky koordinátora a užšího týmu osvědčilo:

- ▶ podrobně seznámit učitele s podstatou kurikulární reformy;
- ▶ každému učiteli předat výtisk RVP G, případně i RVP ZV;
- ▶ trvat na individuálním přečtení celého textu, nesoustředit se jen na „svůj“ vzdělávací obor;
- ▶ stanovit závazný termín, do kdy si učitelé RVP přečtou;
- ▶ setkat se s učiteli a diskutovat s nimi nad celým dokumentem;
- ▶ diskutovat nad konkrétními částmi textu v pracovních týmech nebo předmětových komisích;
- ▶ závěry diskuse zpracovat písemně a informovat o nich koordinátora;
- ▶ zajistit dostatek odborné literatury pro potřeby vedení školy i celého učitelského sboru hned na počátku tvorby ŠVP, systematicky organizovat další vzdělávání pedagogických pracovníků;
- ▶ stanovit předběžně grafickou podobu textu ŠVP (dodatečné formátování a úpravy tak rozsáhlého textu jsou značně náročné).

Inspirujte se!

- ▶ **Desatero rad pro ředitele škol k tvorbě ŠVP (upraveno podle Mgr. Miroslava Jiříčky, ZŠ J. Matiegky, Mělník⁵)**
 1. Velmi důkladně se seznamte s RVP ZV a RVP G, zajistěte důsledně totéž i u svých pracovníků. Využijte Manuál, vzdělávací programy a zkušenosti jiných škol.
 2. Sestavte týmy a pracujte s týmy. Do týmů vybírejte „správné lidi“. Sestavte raději více týmů menších než jeden velký. Určete schopné koordinátory.

⁵ Ukázka byla upravena na základě materiálu pilotní školy zařazené do systémového projektu Pilot Z, který byl publikován v Manuálu pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání (vydal VÚP, 2005).

3. Vytvářejte podmínky pro tvorbu ŠVP i pro jeho pozdější realizaci. Motivujte pracovníky. Zařaďte tvorbu ŠVP do kritérií pro jejich pracovní hodnocení, včetně finančního ohodnocení.
4. Vše správně načasujte s ohledem na plánované aktivity školy a vaše „sezónní“ zaneprázdnění. (Mějte dostatečnou časovou rezervu!)
5. Urychleně začněte s nezbytnou přípravou pracovníků (DVPP zaměřené např. na jazykové vzdělávání, výpočetní techniku, tvorbu ŠVP, školský management, metody a formy výuky, evaluaci).
6. Najděte si vhodné partnery mezi ostatními školami a spolupracujte s nimi na tvorbě ŠVP.
7. Opravdu velmi pečlivě, svědomitě a poctivě proveďte analýzu vzdělávacích potřeb svých žáků a vzdělávacích podmínek a potřeb školy. Jeto stěžejní bod v tvorbě školního vzdělávacího programu! Využijte některé ze známých metod, případně se s nimi urychleně seznamte – SWOT analýza, analýza STEP faktorů, analýza vnitřních a vnějších vlivů (vlivů mikro- a makroprostředí) atd.
8. Nezapomeňte dát do souladu svůj školní vzdělávací program a strategický plán rozvoje školy.
9. Komunikujte – nejen se spolupracovníky, ale i s rodiči a širší veřejností, se zřizovatelem, s radou školy, s ostatními školami. Zapojte tyto vnější subjekty již do zhodnocení svých vzdělávacích podmínek a možností a do zhodnocení vzdělávacích potřeb vašich žáků. Presentujte své záměry i své výsledky.
10. Buďte připraveni na krizi (tvůrčí, časové, komunikační). Věřte v úspěch a v prospěšnost věci. Neztrácejte trpělivost. Dobrý ŠVP za to stojí.

Harmonogram tvorby ŠVP – Gymnázium, Rumburk

- ▶ Čtení RVP ZV a RVP G, motivace pedagogického sboru (6 týdnů);
- ▶ Analýza školy a vytváření kapitol Identifikační údaje, Charakteristika školy a několika prvních částí kapitoly Charakteristika ŠVP (8 týdnů);
- ▶ Práce na kapitolách Charakteristika ŠVP (Výchovné a vzdělávací strategie, Začlenění průřezových témat) a Učební plán (5 měsíců);
- ▶ Dokončování kapitoly Učební plán (3 měsíce, které obsahovaly letní prázdniny);
- ▶ Práce na učebních osnovách (7 měsíců, ve dvou z nich byla práce velmi intenzivní);

- ▶ Kapitola Hodnocení žáků a autoevaluace (1 měsíc);
- ▶ Korektury ŠVP (3 měsíce).

Harmonogram tvorby ŠVP – Gymnázium, Litovel

1. etapa – příprava (3 měsíce):

- ▶ motivace, čtení RVP G, Manuálu ZV;
- ▶ plán tvorby (stanovení termínů);
- ▶ analýza školy, dotazníky;
- ▶ vzdělávání učitelů.

2. etapa – tvorba (9 měsíců):

- ▶ úvodní kapitoly;
- ▶ formulace výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy;
- ▶ řešení problematiky průřezových témat a sestavení učebního plánu;
- ▶ tvorba učebních osnov;
- ▶ kapitola hodnocení, autoevaluace.

3. etapa – kompletace (1 měsíc):

- ▶ v úvodu prací byla stanovena jasná technická pravidla pro práci s texty, a pokud je všichni dodrží, je kompletace jednoduchou prací pro učitele informatiky;
- ▶ tuto práci lze zadat odborníkovi.

2.1.4 Analýza podmínek školy

Tvorba konkrétního ŠVP by měla být podložena důkladným rozбором výchozích podmínek školy a jejich vyhodnocením. Z takové analýzy vyplyne, na co může škola ve svém ŠVP navázat, co může změnit a má-li pro tuto změnu podporu zřizovatele, učitelů, rodičů, žáků.

Co všechno ovlivňuje tvorbu ŠVP:

SWOT analýza

Pro zmapování vnitřní a vnější situace školy je možné použít SWOT analýzu (Strengths – silné stránky, Weaknesses – slabé stránky, Opportunities – příležitosti, Threats – hrozby, rizika). Principem této metody je jednoduché, přesné a pokud možno upřímné pojmenování vlastních předností a slabín z hlediska příležitostí a rizik.

Pomocí SWOT analýzy lze zkoumat řadu jevů, např.:

- ▶ současný stav pedagogického sboru a složení žáků;
- ▶ funkčnost základních školních dokumentů a závěrů výročních zpráv;
- ▶ uplatnění žáků po absolvování školy;
- ▶ kázeňské problémy žáků, práci výchovného poradce;
- ▶ stav pedagogické práce, začlenění alternativních forem výuky;
- ▶ spokojenost učitelů;
- ▶ spolupráci školy s rodiči;
- ▶ spolupráci školy s institucemi, které ovlivňují její chod;
- ▶ postavení školy v regionu.

Škola by měla v ŠVP vyzvednout své přednosti a jedinečnost a podrobněji rozpracovat, v čem chce na základě analýzy pokračovat, na co chce navázat, co chce změnit...

Pro stanovení silných a slabých stránek, příležitostí a rizik lze využít i údaje, které jsou uvedeny ve výročních a inspekčních zprávách školy.

Silné a slabé stránky SWOT analýzy mapují aktuální stav uvnitř školy; příležitosti a rizika charakterizují vnější faktory ovlivňující chod školy.

Článek o STEP analýze autora Milana Báci naleznete na Metodickém portálu - www.rvp.cz

Další metody

Vedle rozšířené metody SWOT analýzy, která zahrnuje hodnocení vnějších a vnitřních podmínek školy, se v praxi můžeme setkat i s mnoha dalšími metodami. Jednou z nich je STEP analýza. Ta spočívá v hodnocení vlivu pouze vnějších faktorů (faktorů globálního prostředí) na chod školy v následujících segmentech:

- ▶ S – společenské (sociální) faktory;
- ▶ T – technické (technicko-technologické) faktory;
- ▶ E – ekonomické faktory;
- ▶ P – politicko-právní faktory.

Další možností je tzv. sociální audit. Jeho úkolem je poznat a zhodnotit sociální a sociálně-psychologické aspekty fungování organizace. Základem každého sociálního auditu je nalezení adekvátního relačního systému, tj. nalezení takové skutečnosti, vůči níž by měly být zjišťované skutečnosti porovnávány. Můžeme ještě zmínit Porterovu analýzu konkurence, Portfolio metody nebo Analýzu zájmových skupin, i když se tyto metody používají spíše pro analýzu vnějšího a vnitřního prostředí podniků.

Inspirujte se!

- ▶ **Ukázka výsledků SWOT analýzy
– Gymnázium, Brno, Slovanské náměstí**

Slabé stránky	Silné stránky
Materiální vybavení	Různorodé možnosti studia
Malá tělocvična	Otevřenost ke studentům
Malá jídelna	Úroveň výuky jazyků
Absence dramatické výchovy	Široká nabídka volitelných předmětů
Nedostatek prostoru pro sport	Neformální a příjemná atmosféra
Pozdní příchody žáků	Vysoká úspěšnost přijímání na VŠ
Málo rozvinutá projektová výuka	Personální kapacita umožňující týmovou práci
Malá důslednost učitelů	Výměnné zahraniční projekty
	Spolupráce se základní školou

Rizika	Příležitosti
Malý zájem rodičů o spolupráci neumožňuje zpětnou vazbu.	Postavení školy v regionu a zájem o studium umožní náročnou vzdělávací nabídku.

Současný stav sportovních prostor brzdí zdravý pobyt ve škole, může snížit motivaci.	Tato nabídka dále podporuje zájem uchazečů o naši školu.
Nízký stupeň pravidelné komunikace mezi učiteli přinese problémy zejména při zavádění průřezových témat.	Zahraníční projekty umožní porovnání vznikajících vzdělávacích programů a využití zkušeností zahraničních partnerů.
Omezená doplňková činnost školy sníží možnosti vícezdrojového financování projektů, materiálního vybavení a zapojení veřejnosti do života školy.	

► **Ukázka výsledků SWOT analýzy a doporučení, která z nich vplynula – Gymnázium, Příbram**

Slabé stránky	Silné stránky
Materiální zázemí	Tradice a dobré jméno školy
Komunikace a spolupráce ve vztazích učitel – učitel, učitel – žák, škola – rodiče	Kvalifikovaný učitelský sbor, vůle ke změně
Vědomí sounáležitosti u učitelů a žáků	Velký počet žáků, kvalitní žáci
Malá nabídka volitelných předmětů	Úspěšnost u přijímacích zkoušek na VŠ
Nedostatek mimoškolních aktivit	Potenciál žáků a učitelů
Všeobecné zaměření školy	Jídelna, sportovní zázemí
Schopnost zaujmout žáky	Výjezdy do zahraničí
Formální přístup ke změnám	Bezpečná škola
Nepřípravenost učitelského sboru na změny	Diferenciace vzdělávání vzhledem k potřebám žáků, individuální přístup k žákům
Rozkol v učitelském kolektivu	Zkušenost s projektovou výukou
Snižování nároků na žáky při přijímacím řízení	

Na základě diskuse nad výše uvedenou SWOT analýzou vznikla na škole doporučení, jak využít výsledků této analýzy a jak některé problémy řešit:

- diferenciací studia: společný základ, dělení na semináře připravující ke studiu na VŠ;
- začlenění zájmových a nadstavbových seminářů;
- materiální zázemí: hledání sponzorů, vyhledávání grantů;
- komunikace: soustředění učitelů (víkendová, během přípravného týdne, povinná), společná sborovna;
- spolupráce s rodiči: komunikace prostřednictvím internetu, větší angažovanost rodičů na školních akcích;

Ve většině pilotních škol byli prostřednictvím dotazníku osloveni učitelé, žáci, rodiče i zřizovatel.

- ▶ schopnost zaujmout žáky: další metodické vzdělávání učitelů, využívání moderních technologií;
- ▶ pracovní komunikace učitelů;
- ▶ komunikace učitel – žák: žák je pro učitele partner, problémy se řeší diskusí;
- ▶ studium v zahraničí: spolupráce s agenturami, využití projektu COMENIUS;
- ▶ uplatnění na trhu práce: dát žákům příležitost vybrat si specializaci v daném oboru, umožnit tak kvalitnější přípravu v tomto oboru;
- ▶ agresivita dětí: využít práce školního psychologa.

Dotazník

Jednou z možností, jak získat potřebné údaje pro důkladnou analýzu školy je dotazník. Správné sestavení dotazníku není jednoduchá záležitost a vyžaduje určitý stupeň praxe. Při zadávání otázek je nutné mít například na mysli úskalí, které souvisí s vyhodnocováním odpovědí (viz dále). Připomeňme některé důležité zásady při tvorbě dotazníku.

Zadávání dotazníku

Na způsobu zadání dotazníku do značné míry záleží, jak seriózně se jím budou zabývat ti, kterým je určený. Vzhledem k cílové skupině je dobré najít takový způsob, jaký bude nejlépe vyhovovat a bude efektivní (tedy povede k vysoké návratnosti dotazníků). Velmi podstatné je vysvětlit respondentům smysl dotazníků. Pokud jim smysl nebude zcela zřejmý nebo pokud je ten, kdo dotazníky zadává, zlehčuje, může to negativně ovlivnit serióznost odpovědí a celkovou návratnost dotazníků.

Každý dotazník musí obsahovat:

- ▶ úvod do problematiky – informace o tom, kdo a proč dotazník zadává;
- ▶ informaci o zachování anonymity dotazovaného.

Otázky v dotazníku mohou být:

- ▶ Uzavřené (Jste spokojen s výukou matematiky?)
Na tyto otázky se odpovídá pomocí nabídnuté škály. Nejčastěji používané škály jsou: zcela souhlasím až zcela nesouhlasím; naprosto spokojen až naprosto nespokojen; určitě ano až určitě ne. Pokud se otázka ptá na spokojenost či souhlas, obvykle se na škále možných odpovědí nezařazuje střední volba a počet možností je pak sudý. V některých případech (např. porovnávání dvou věcí nebo zjišťování, jak se změnila situace v čase) má ovšem smysl zařadit i střední volbu („asi stejně“, „nezměnila se“ apod.) a počet možností je pak lichý. K tomu lze v odůvodněných případech přidat i možnost nevím – neumím posoudit – nechci odpovědět. Tuto odpověď se doporučuje zařazovat až na poslední místo, aby respondent nesváděl dříve, než se pokusí na otázku odpovědět. U odpovědí pomocí číselné řady 1 – 5, případně 1 – 7 (např. Jak hodnotíte kvalitu výuky českého jazyka?) stačí slovně popsat pouze první a poslední kategorii (např. 1 = velmi kvalitní, 5 = nekvalitní).
- ▶ Otevřené (Jaký je hlavní nedostatek výuky matematiky?)
Na tyto otázky musí respondent odpovědět vlastními slovy. Získat tak můžete zajímavé názory, obtížnější je ovšem vyhodnocení.
- ▶ Částečně otevřené – položíme uzavřenou otázku a kromě jiného nabídneme také možnost vlastní odpovědi (Jste spokojeni s výukou matematiky? Pokud ne, uveďte důvody.)

V dotazníku se mohou objevit:

- ▶ otázky, které zjišťují názory/postoje (Považujete náš způsob klasifikace za vhodný?)
- ▶ otázky, které zjišťují fakta (Kolik hodin denně se žák věnuje přípravě do školy?)
- ▶ otázky, které zjišťují pocity/dojmy (Chovají se učitelé přátelsky a vstřícně?)
- ▶ hypotetické otázky (Dal byste své dítě znovu do naší školy?)
- ▶ hodnocení (Jak hodnotíte výuku angličtiny?)

Při tvorbě dotazníku je vhodné:

- ▶ seskupit podobné otázky;
- ▶ členit dotazník nadpisy;
- ▶ vyhnout se záporně formulovaným otázkám, zejména dvojí negaci;
- ▶ střídat otázky s pozitivním a negativním obsahem (Chovají se k vám žáci zdvořile? Setkáváte se ve škole s projevy vandalismu?)

Otázky v dotazníku se mohou týkat: minulosti (hodnocení), současnosti (monitoringu) a budoucnosti (marketingu).

Dotazník nemusí být sestaven jen z otázek, může obsahovat různá tvrzení, která dotazovaní posuzují.

Co by se v dotaznících nemělo objevit:

- ▶ dvojitá otázka – ptáme se na dvě věci současně (Myslíte si, že škola má vhodný řád školy a vnitřní klasifikační řád?);
- ▶ chybná nabídka odpovědí – nenabízí vyčerpávající možnosti (Škola vede žáky k samostatnému učení: ve všech předmětech, pouze v některých předmětech, pouze v českém jazyce.);
- ▶ otázka, kde se v nabízených odpovědích kategorie překrývají (Komunikace se školou je: vždy dobrá, občas nedobrá, někdy nedobrá, vždy nedobrá.);
- ▶ otázka, která zjišťuje vše najednou (Jak by měla vypadat výuka žáků na naší škole?);
- ▶ „všeobjímající“ otázka (Pracují ve škole schopní učitelé?);
- ▶ mlhavá otázka – formulace, která znamená pro každého něco jiného (Vede škola dostatečně žáky k udržování pořádku ve škole i kolem školy?);
- ▶ otázka na názor někoho jiného (Považují učitelé vaše dítě neprávem za méně talentované?);
- ▶ otázka v žargonu, hantýrce či s mnoha cizími slovy
- ▶ hypotetická otázka (Domníváte se, že škola bude nadále plnit svou výchovnou a vzdělávací funkci?);
- ▶ zavádějící otázka – otázka předjímá názor (Proč se vám na této škole líbí?).

Ze zkušeností některých pilotních škol vyplývá, že je vhodné několik týdnů před zadáním dotazníku předložit připravený dotazník „cvičně“ několika kolegům, většinou se tak přijde na případné nejasnosti. Některé školy sestavily dotazník pro rodiče, žáky a absolventy ze stejných nebo velmi podobných otázek, aby bylo možné srovnání.

Dotazníky by měly být statisticky zpracovány, pokud chceme, aby zjištěná data měla odpovídající výpovědní hodnotu. Při vyhodnocování dotazníků se zjišťuje četnost odpovědí, proto často převažují uzavřené otázky, jejich vyhodnocení lze plně automatizovat. U otevřených otázek se doporučuje vyhledat časté součásti odpovědí a zaznamenat, zda je dotázaný uvedl. V dotaznících lze sledovat i faktory, které významně ovlivnily rozložení četností, a vazby mezi otázkami (četnosti zvolených odpovědí na otázku X mohou záviset na volbě v otázce Y) atd. Takové vyhodnocení by měl provádět někdo, kdo má zkušenosti se statistickým zpracováním dat.

Inspirujte se!

▶ Zkrácená verze dotazníku pro žáky vyššího stupně (uvedenému textu předcházela krátký vysvětlující text) – Gymnázium, Příbram

chlapec dívka

Žák 1. – 2. ročníku (kvinty – sexty)
 3. ročníku (septimy)
 4. ročníku (oktávy)

Legenda:

s uvedeným výrokem:

1 – rozhodně nesouhlasím

2 – spíše nesouhlasím

3 – spíše souhlasím

4 – rozhodně souhlasím

0 – nedokážu posoudit

		1	2	3	4	0
1	Škola na mě klade přiměřené nároky (nejsou pro mne příliš vysoké ani příliš nízké).					
2	Jsem nucen(a) věnovat domácí přípravě příliš mnoho času.					
3	Se současným způsobem hodnocení pomocí známek jsem spokojen(a).					
4	Na škole existují učitelé, kteří se k žákům chovají nevhodným způsobem.					
5	Mezi žáky školy jsou většinou dobré vztahy.					
6	Ve škole jsem se setkal(a) s případem šikany (opakované ponižování nebo fyzické násilí) mezi spolužáky.					
7	Stal(a) jsem se terčem šikany ze strany spolužáků.					
8	Škola se dostatečně věnuje protidrogové prevenci.					
9	Jsem zvláště spokojen(a) s výukou těchto předmětů (uveď konkrétně, popřípadě uveď proč):					
10	Jsem zvláště nespokojen(a) s výukou těchto předmětů (uveď konkrétně, popřípadě uveď proč):					
11	Jsem rád(a), že chodím do této školy.					
12	Jsem spokojen(a) s nabídkou mimoškolních aktivit (kroužky, nepovinné předměty...).					
13	Většina učitelů požaduje, abychom učivu rozuměli a neučili se je pouze zpaměti.					

14	Učím se spolupracovat s ostatními.					
15	Ve škole se cítím bezpečně.					
16	Při výuce dostatečně využíváme moderní techniku (počítače, video, DVD atd.).					
17	Studentský parlament dává nám, žákům, dobrou možnost podílet se na životě školy.					

► **Zkrácené ukázky z dotazníků pro žáky, učitele a rodiče žáků (uvedenému textu předcházeli krátký vysvětlující text) – Biskupské gymnázium, Žďár nad Sázavou**

Dotazník pro žáky

Vysvětlení hodnotící škály:

- 1 – s tvrzením souhlasím
- 2 – s tvrzením spíše souhlasím
- 3 – s tvrzením spíše nesouhlasím
- 4 – s tvrzením nesouhlasím
- N – tvrzení nejsem schopen posoudit

Tvrzení Hodnotící škála

Učitelé naší školy mají pochopení pro naše osobní problémy.	1	2	3	4	N
Žáci a učitelé spolupracují i mimo výuku.	1	2	3	4	N
Nebojíme se učitelům sdělit svůj názor.	1	2	3	4	N
Mezi spolužáky mám přátele.	1	2	3	4	N
Každý žák může počítat s podporou spolužáků.	1	2	3	4	N
Ve škole se řídíme podle domluvených pravidel.	1	2	3	4	N
Jestliže žák udělá něco nevhodného, učitelé s ním vzniklou situaci nejprve prodiskutují, místo aby jej hned potrestali.	1	2	3	4	N
Když se proviníme, potrestají nás učitelé přiměřeně.	1	2	3	4	N
Úkoly musíme plnit přesně a spolehlivě.	1	2	3	4	N
Naši učitelé v nás pěstují smysl pro poctivost a odpovědnost.	1	2	3	4	N
Domácí příprava na vyučování příliš nezatěžuje volný čas.	1	2	3	4	N
Když máme dobré nápady, můžeme je ve škole uplatnit.	1	2	3	4	N
Ve škole máme možnost uplatnit své schopnosti a zájmy.	1	2	3	4	N
Ve škole máme také možnost si odpočinout.	1	2	3	4	N
Učitelům záleží na tom, zda všichni žáci spolupracují.	1	2	3	4	N
Naši učitelé vyučují zajímavě.	1	2	3	4	N
Vážím si našich učitelů.	1	2	3	4	N
Při vyučování jsou žáci aktivní.	1	2	3	4	N
Učitelé nám ukazují, jak využívat získané vědomosti v životě.	1	2	3	4	N
Když nerozumíme učivu, naši učitelé nám ho opět vysvětlí.	1	2	3	4	N
Učitelé naší školy využívají ve vyučování hodně názorných pomůcek a příkladů.	1	2	3	4	N
Nemám strach před zkoušením a písemnými pracemi.	1	2	3	4	N

Při zkoušení či písemné práci berou učitelé ohled na to, zda máme tentýž den ještě jinou zkoušku.	1	2	3	4	N
Na naší škole chválí všechny žáky, kteří si to zaslouží.	1	2	3	4	N
Každý má u nás možnost zlepšit špatné hodnocení.	1	2	3	4	N
Naši školu považují za zajímavou.	1	2	3	4	N
Škola je dostatečně vybavená (učebny, nábytek, pomůcky...).	1	2	3	4	N
Jsem ve škole spokojený.	1	2	3	4	N

Dotazník pro učitele

Vysvětlení hodnotící škály:

1 – s tvrzením souhlasím

2 – s tvrzením spíše souhlasím

3 – s tvrzením spíše nesouhlasím

4 – s tvrzením nesouhlasím

N – tvrzení nejsem schopen posoudit

Tvrzení

Hodnotící škála

Škola má odpovídající prostory (učebny, kabinety a laboratoře).	1	2	3	4	N
Naše škola má odpovídající vybavení (nábytek, pomůcky).	1	2	3	4	N
K výkonu své profese mám odpovídající vzdělání.	1	2	3	4	N
Pedagogická práce mi přináší uspokojení.	1	2	3	4	N
Za pedagogickou činnost se mi dostává uznání.	1	2	3	4	N
Při vzdělávání žáků mohu uplatnit nové vyučovací metody.	1	2	3	4	N
Ve volném čase plánuji a organizuji školní akce.	1	2	3	4	N
Zajímám se o otázky vzdělávací politiky.	1	2	3	4	N
V pracovní době i ve volném čase se dále vzdělávám.	1	2	3	4	N
Mohu počítat s podporou ostatních kolegů.	1	2	3	4	N
Váším si svých kolegů.	1	2	3	4	N
O různých pedagogických otázkách diskutuji s ostatními učiteli.	1	2	3	4	N
Při řešení pedagogických problémů spolupracuje na naší škole ředitel s učiteli.	1	2	3	4	N
V naší škole můžeme uplatňovat jiné pedagogické představy, než má ředitel.	1	2	3	4	N
Ředitel má porozumění pro osobní problémy učitelů.	1	2	3	4	N
Předmětová komise mi zabezpečuje dostatečné zázemí a metodické vedení.	1	2	3	4	N
Mezi učiteli v rámci předmětové komise vládou profesionální vztahy podpořené vzájemnou důvěrou a tolerancí.	1	2	3	4	N
Ředitel školy nezatěžuje učitele množstvím úkolů.	1	2	3	4	N
Výchovné otázky jednotlivých žáků diskutuji s jejich rodiči.	1	2	3	4	N
Na naší škole mají rodiče zájem o školní dění.	1	2	3	4	N
Rodiče mají možnost získávat dostatečné informace o dění ve škole.	1	2	3	4	N
K žákům přistupuji taktně a s porozuměním.	1	2	3	4	N

Mám pochopení pro osobní problémy žáků, pokud o nich vím.	1	2	3	4	N
Na handicapované žáky beru při vyučování ohled.	1	2	3	4	N
Na naší škole si ředitel vždy najde čas na osobní problémy žáků.	1	2	3	4	N
Naši žáci jsou solidární a ochotně si pomáhají.	1	2	3	4	N
Mezi našimi žáky se neobjevuje agrese.	1	2	3	4	N
Ředitel nevyžaduje od žáků a učitelů „slepu poslušnost“.	1	2	3	4	N
Ve škole se řídíme podle stanovených pravidel.	1	2	3	4	N
Kázeň u žáků považuji za prostředek ke splnění stanovených úkolů.	1	2	3	4	N
Konflikty s žáky řeším diskusí.	1	2	3	4	N
Svému vyučovacímu předmětu připisuji stejný význam jako předmětům kolegů.	1	2	3	4	N
Podporuji rozvoj kritického myšlení svých žáků.	1	2	3	4	N
V pedagogickém sboru jsou kolegové, kterým se raději vyhnu.	1	2	3	4	N
Žáky nepřetěžuji množstvím úkolů.	1	2	3	4	N
Se žáky diskutuji i o věcech, které se bezprostředně netýkají probíraného tématu.	1	2	3	4	N
Ukazuji žákům, jak uplatnit získané poznatky v životě.	1	2	3	4	N
Při vyučování nepoužívám pouze frontální způsob výuky.	1	2	3	4	N
Usiluji o vzájemnou spolupráci žáků.	1	2	3	4	N
Snažím se o to, aby každý žák mohl uplatnit své názory.	1	2	3	4	N
Rozsáhlejší písemnou práci nebo ústní zkoušení zadávám žákům pouze tehdy, když žáci tento den neabsolvují jinou zkoušku nebo test.	1	2	3	4	N
Oblast, která má být předmětem zkoušení, vymezuji žákům jednoznačně.	1	2	3	4	N
Dávám žákům možnost zlepšit si špatné hodnocení svého výkonu.	1	2	3	4	N
Využívám pochvaly k motivaci žáků.	1	2	3	4	N

Délka učitelské praxe: roků.

Dotazník pro rodiče

Vysvětlení hodnotící škály:

- 1 – s tvrzením souhlasím
- 2 – s tvrzením spíše souhlasím
- 3 – s tvrzením spíše nesouhlasím
- 4 – s tvrzením nesouhlasím
- N – tvrzení nejsem schopen posoudit

Tvrzení	Hodnotící škála
Škola má odpovídající prostory (učebny, kabinety a laboratoře).	1 2 3 4 N
Škola má odpovídající vybavení.	1 2 3 4 N
Život ve škole se řídí podle domluvených pravidel.	1 2 3 4 N
Pomáháme škole organizovat různé akce (akademie, exkurze, ples atd.).	1 2 3 4 N
Hovoříme s dětmi o škole.	1 2 3 4 N
Informujeme se o tom, co se ve škole učí.	1 2 3 4 N
Když nesouhlasíme s určitými praktikami školy, můžeme o tom s učiteli hovořit.	1 2 3 4 N
Když se u našeho dítěte projeví problémy, jsou učitelé ochotni se s námi o nich poradit.	1 2 3 4 N
Když naše dítě přijde za učiteli s problémem, snaží se mu pomoci.	1 2 3 4 N
Učitelé se zajímají o všechny žáky.	1 2 3 4 N
V této škole má naše dítě kamarády.	1 2 3 4 N
Spolužáci našemu dítěti neublíží.	1 2 3 4 N
Většinu konfliktů řeší učitelé diskusí.	1 2 3 4 N
Učitelé kladou na žáky přiměřené požadavky.	1 2 3 4 N
Učitelé se zaměřují na celkový rozvoj osobnosti žáků.	1 2 3 4 N
Vědomosti, které žák ve škole získává, jsou důležité pro život.	1 2 3 4 N
Vážíme si učitelů naší školy.	1 2 3 4 N
Metody a formy práce, které se na škole uplatňují, považujeme za zajímavé.	1 2 3 4 N
Naše dítě nemá strach ze zkoušení.	1 2 3 4 N
Naše dítě nemá strach z písemných prací.	1 2 3 4 N
Dítě se těší do školy.	1 2 3 4 N
Se školou, kterou navštěvuje naše dítě, jsme spokojeni.	1 2 3 4 N

Tento dotazník byl vytvořen ve spolupráci s Univerzitou Palackého v Olomouci. Její pracovníci byli v kontaktu se školou, která přizpůsobila otázky své konkrétní situaci. Zpracováním odpovědí škola pověřila specializovanou agenturu.

Někdy méně znamená více – menší počet otázek dotazované neodradí a budou věnovat vašemu dotazníku více pozornosti, než když budete chtít zjišťovat příliš věcí najednou.

Vytvoření, zadání a zpracování dotazníků je časově velmi náročná záležitost. Praxe pilotních škol ukázala, že plánované dva měsíce nestačí.

Osvědčilo se vyplnit dotazníky žáky a učiteli v jednom dni, např. v třídnické hodině, která byla pro všechny třídy stanovena ve stejnou dobu. Dále se osvědčilo zadat dotazník i absolventům školy.

Při analýze školy se nebraňte spolupráci s odborníky, ušetří vám to čas. Zajímavé může být nechat si dotazníky vyhodnotit nezávislým odborníkem a porovnat výsledky s vyhodnocením školy. Zjištěné rozdíly pomohou odhalit rozpory v tom, jak si škola zvykla vnímat sama sebe a jak ji vnímají žáci a okolí. V případě, že se chcete inspirovat již zpracovanými dostupnými dotazníky nebo je přímo použít (ať již při analýze podmínek školy či v jiné oblasti sebehodnocení), je dobré zvážit:

- ▶ zda využijete všechny informace, které je možné prostřednictvím dotazníku získat;
- ▶ zda je ve vašich silách odpovědi a získané informace správně vyhodnotit a interpretovat;
- ▶ zda nabízená tvrzení a použité škály odpovědí jsou srozumitelné nejen pro vás jako zadavatele, ale také pro respondenty (učitele, rodiče, žáky apod.).

Dotazník je možné si podle potřeb upravit a přizpůsobit vlastním podmínkám, zredukovat počet otázek a zaměřit se pouze na tu oblast či jev, který vás zvláště zajímá. Je také možné upravit hodnotící škálu nebo otázky formulovat tak, aby byly v souladu s vašimi záměry a potřebami zjišťování.

2.1.5 Důkladné pochopení RVP G

Východiskem pro sestavení ŠVP na gymnáziu by mělo být pro vedení školy i všechny učitele prostudování RVP ZV, případně návštěva nějaké ZŠ či víceletého gymnázia, které své ŠVP mají a je možné se jimi inspirovat. Jako inspirace a zároveň motivace může fungovat také návštěva některého pilotního gymnázia v kraji. Dále je nezbytně nutné, aby se všichni členové pedagogického sboru seznámili s celým RVP G. Učitelé mívají tendenci pročíst pouze „svůj“ vzdělávací obor a mají pak problémy pochopit některé obecné zásady a principy, které RVP G obsahuje. V důsledku toho pak mohou mít potíže i s tvorbou učebních osnov pouze „svého“ předmětu. Aby byli učitelé schopni RVP porozumět, je nutné poskytnout jim k tomu dostatek času.

Seznam pilotních gymnázií je uveden v úvodní kapitole tohoto manuálu.

Ze zkušeností pilotních škol vyplynulo, že je efektivní ponechat učitelům na četbu dokumentů zhruba jeden měsíc (delší časové období se ukázalo jako neefektivní). Po přečtení dokumentu následovaly diskuse ředitele školy, případně koordinátora tvorby ŠVP či celého užšího týmu s pedagogickým sborem, při nichž se vyjasňovaly základní principy RVP.

Přestože je pravděpodobné, že se k mnohým otázkám a problémům budou učitelé vracet opakovaně po celou dobu tvorby ŠVP, usnadní jim tyto diskuse ihned v počátku práci. Učitelům patrně nebude stačit, když si RVP G přečtou pouze jednou. Některá místa dokumentu je třeba studovat opakovaně, vracet se k nim a ujasňovat si jejich smysl. Ideální je, pokud má každý učitel svůj výtisk RVP G, případně i RVP ZV, protože si do něj může psát poznámky a své postřehy. Využít lze také jejich elektronickou verzi na Metodickém portálu – www.rvp.cz.

Učitelé by měli především pochopit pojetí hlavních částí RVP G a ty pojmy, které jsou nově definovány. Jedná se především **o cíle vzdělávání na gymnáziu, klíčové kompetence, průřezová témata** a nově pojatý **vzdělávací obsah** (očekávané výstupy a učivo vzdělávacích oborů).

Cíle vzdělávání na gymnáziu představují zásadní záměry, které by škola měla přijmout a o které by měla usilovat. Cílem gymnaziálního vzdělávání v současné společnosti nemůže být jen připravit žáka k maturitě a pro studium v oblasti terciárního vzdělávání. Gymnázium musí rozvíjet žákovu osobnost, jeho schopnost umět se učit. Mělo by podporovat jeho zájem dál se vzdělávat, tedy rozvíjet jeho klíčové kompetence. Proto je třeba učit žáky v souvislostech, naučit je hledat, využívat a hodnotit nalezené informace, umět a chtít se učit celý život. Díky tomu mohou být výsledky vzdělávání co nejlépe a co nejdéle využitelné v dalším vzdělávání, v osobním i profesním životě.

Klíčové kompetence jsou nejdůležitější kategorií, kterou RVP G přináší do vzdělávání na gymnáziu. Klíčové kompetence chápeme jako soubor dovedností, vědomostí, schopností, postojů a hodnot, jako komplexní „výbavu“, kterou žáci získali částečně již v základním vzdělávání a v průběhu vzdělávání na gymnáziu ji dále prohlubují. Tato výbava by měla žákům umožnit lépe využít vše, co se naučili – při celoživotním vzdělávání, při osobním rozvoji, při zapojování do společnosti, při vstupu na trh práce apod.

S klíčovými kompetencemi budou učitelé při tvorbě ŠVP pracovat tím způsobem, že budou vytvářet tzv. **výchovné a vzdělávací strategie**. Jedná se o metody a formy výuky, o další postupy a činnosti, které učitelé užívají k systematickému rozvíjení některé části klíčové kompetence (části klíčových kompetencí). Výchovné a vzdělávací strategie v ŠVP mají dvojí podobu:

Zásadní změnou v pojetí cílů gymnaziálního vzdělávání je rozšíření o vzdělávání celoživotní, ne jen zaměření na přípravu na vysokou školu.

Při práci s klíčovými kompetencemi bychom měli myslet na tři základní věci:
1. Jak se konkrétní kompetence v jednání žáka projevuje – co chce, aby žák zvládal?

2. Jaké činnosti do výuky zařadím, abych tyto kompetence u žáka rozvíjel? (Jaké zvolím výchovné a vzdělávací strategie?)

3. Jak si ověřím, že žák kompetenci získal?

Učitelé v řadě případů klíčové kompetence žáků rozvíjejí. Současná snaha směřuje k tomu, aby to byl systematický přístup, který bude učitel sám i se svými kolegy plánovat a bude reflektovat jeho výsledky.

Výchové a vzdělávací strategie si můžeme spojit s pojmem strategie jako takovým. V podstatě jde o vytváření dlouhodobých záměrů vedoucích k dosažení určeného cíle.

Další informace o klíčových kompetencích a výchovných a vzdělávacích strategiích najdete na str. 61 a 94.

► **Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni školy**, které jsou společné pro všechny učitele (viz kapitola 3.3.6). Např. (v závorce je uvedena klíčová kompetence, jejíž část tato strategie rozvíjí):

- učitelé zadávají žákům takové úkoly, které řeší ve skupinách, jejich výsledky pak prezentují ostatním (KK sociální a personální, komunikativní);
- učitelé periodicky požadují po žácích zpracování rozsáhlejší (ročníkové, seminární...) práce, žáci si volí témata jim blízká, používají při tom více zdrojů, které konfrontují, výstupy své práce prezentují i s využitím IT technologií ostatním (KK k učení, komunikativní);
- učitelé při hodnocení žákovských prací využívají sebehodnocení žáků, např. formou týdenních plánů, osobních rozhovorů (KK sociální a personální).

► **Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu**, které jsou společné pro všechny učitele daného vyučovacího předmětu (viz kapitola 3.5.3). Např. v předmětu Český jazyk a literatura (v závorce je uvedena klíčová kompetence, jejíž část tato strategie rozvíjí):

- učitel zařazuje do výuky diskuse, žáci si zformulují pravidla pro diskusi, kterými se budou řídit, a vyhodnocují, jak se jim je daří dodržovat (KK komunikativní, občanská, sociální a personální);
- učitel žáky zapojuje do výkladu a organizace hodin, s jeho pomocí si žáci připravují zajímavým způsobem části výkladu a prezentují ho svým spolužákům (KK komunikativní, k učení);
- učitel žáky učí interpretovat texty, trénuje s nimi typové úlohy zaměřené na čtení s porozuměním, žáci sami připravují takové úlohy pro své spolužáky (KK komunikativní, sociální a personální);
- učitel do výuky zapojuje jazykové hry (scrabble, kufr aj.), využívá podstatu těchto her i pro tvorbu větších projektů s jazykovou a literární tematikou (KK komunikativní, sociální a personální, k učení, k řešení problémů).

Oba typy výchovných a vzdělávacích strategií mají svou funkci – zatímco strategie společné pro všechny učitele vytvářejí celkové klima školy a neomezují se na jednotlivé předměty, strategie určené pro konkrétní předmět se zaměřují na ty postupy, které jsou vlastní pouze určitému předmětu (nebo skupině předmětů) a které pomáhají utvářet klíčové kompetence žáků způsobem typickým pro tento předmět.

Při formulování výchovných a vzdělávacích strategií budou učitelé hledat odpovědi na otázky typu:

- ▶ co je podstatné ve vzdělávání žáků;
- ▶ k čemu má naše úsilí vést;
- ▶ proč vlastně to či ono žáky učíme;
- ▶ na jaké činnosti a postupy budeme klást důraz, abychom směřovali k utváření klíčových kompetencí žáků, a proč;
- ▶ jaké postupy budou společné všem učitelům;
- ▶ v čem se budeme podporovat a doplňovat;
- ▶ jak se takový společný postup promítne do života školy a do konkrétních vyučovacích předmětů;
- ▶ v čem se budeme na úrovni předmětů lišit;
- ▶ jaké metody a formy výuky budou efektivní pro rozvíjení klíčových kompetencí;
- ▶ jak poznáme, že směřujeme ke klíčovým kompetencím;
- ▶ co budeme muset ve své práci měnit, abychom cíleně směřovali k utváření klíčových kompetencí žáků atd.

Připravme se na to, že s klíčovými kompetencemi budou učitelé zpočátku asi trochu zápasit. Objeví se možná postoje typu „co to je zase za novoty“, „to dávno děláme“ apod. Koordinátor má v tomto bodě velmi důležitý úkol. Musí učitelům dobře vysvětlit, co se za klíčovými kompetencemi skrývá a proč má smysl na takové věci klást při výuce a vzdělávání žáků důraz. Lépe než teorie mu jako motivace poslouží konkrétní ukázky (viz další kapitoly).

Zcela novou a podstatnou součástí RVP G jsou také průřezová témata, která rozšiřují poznání žáků, ale také obohacují jejich osobnost a vztahy s jinými lidmi, podporují utváření vhodných postojů, mají vliv na celkovou atmosféru školy a propojují činnosti uplatňované ve výuce s činnostmi mimo výuku a mimo školu. Průřezová témata se mohou stát příležitostmi, jak u žáků rozvíjet jejich klíčové kompetence a soustředit se na aplikaci a propojování znalostí a dovedností. Průřezová témata asi nejvýrazněji z celého RVP pracují také s postoji žáků. Témata jsou vybrána tak, aby odpovídala současně aktuálním a potřebným tématům ve společnosti. Na rozdíl od vzdělávacích oborů nemají uvedené očekávané výstupy, ale jen tematické okruhy. Učitelé s nimi budou pracovat odlišně, viz kapitola 3.3.10 a 3.5.4.

Jinak, než jsme byli zvyklí, je v RVP G formulován i **vzdělávací obsah** — **očekávané výstupy a učivo**. Očekávané výstupy popisují, co má žák na konci svého studia zvládnout, jaké znalosti, dovednosti nebo postoje má získat. Očekávané výstupy jsou pro školy závazné a škola je

Aby učitelé mohli u svých žáků rozvíjet klíčové kompetence, musí jimi sami disponovat. Tréninku klíčových kompetencí u dospělých se v současné době věnují například některé nestátní neziskové organizace.

ŠVP umožňuje učitelům rozhodovat o zpracování učebních osnov daného předmětu či skupiny předmětů. V RVP jsou poprvé uvedeny výstupy — učitelé musejí při tvorbě osnov přemýšlet nejen nad učivem, ale umět také učivo přiřazovat k výstupům.

odpovědná za to, jak jich žáci dosáhnou. Učivo stanovuje základní okruhy témat, kterým by se učitelé měli věnovat, aby žáci dosáhli očekávaných výstupů. Učivo pouze doplňuje to, co není obsaženo ve výstupech (tzn. že to, co je ve výstupu, v učivu se již neopakuje), aby bylo zřejmé, s jakými tématy mají učitelé pracovat a která nemají vynechat. Očekávané výstupy i učivo uvedené v RVP si učitelé samozřejmě mohou v ŠVP rozšířit v závislosti na zaměření školy, zájmech žáků apod. Z toho vyplývá, že učitel by neměl nikdy pracovat jen s učivem, nebo jen s očekávanými výstupy. Z očekávaného výstupu v RVP zjistí, jaké znalosti a dovednosti by žák měl získat, a k tomu hledá vhodné učivo, přičemž základní povinné okruhy učiva najde rovněž v RVP G. V ŠVP oboje rozpracovává tak, aby žák k výsledným očekávaným výstupům v RVP G nakonec dospěl.

Učivo v RVP ZV je stanoveno jako doporučené. Základní školu navštěvuje mnohem širší spektrum žáků a škola musí mít větší možnosti v nastavení hloubky a rozsahu vzdělávacího obsahu, který přizpůsobuje schopnostem žáků. Dalším důvodem je propojení původních tří odlišných vzdělávacích programů (Základní škola, Národní škola, Obecná škola) a vzdělávacích programů alternativních škol, jimž by měl RVP ZV poskytovat při výběru a rozvržení vzdělávacího obsahu stejné možnosti. **Na rozdíl od RVP ZV je učivo v RVP G stanoveno jako povinné minimum**, ovšem jeho hloubku a rozsah lze podle zaměření školy rovněž do určité míry nastavit až v ŠVP. Vzdělávací obsah, který si škola uvede v ŠVP, se pro ni stává závazný.

Vzdělávací obsah v RVP G představuje minimální úroveň, kterou má získat každý absolvent gymnázia, nezávisle na tom, z jakých předmětů bude skládat maturitní zkoušku. Nejedná se tedy o úroveň znalostí, dovedností a postojů maturanta, tu si škola stanoví až ve svém ŠVP a z ní pak vychází profilová část maturitní zkoušky. Tento rozdíl je potřeba mít stále na paměti. (O způsobu práce s očekávanými výstupy a učivem v ŠVP více v kapitole 3.5.4.)

V RVP G nenajdeme tradiční rozdělení na předměty, ale uvádějí se zde vzdělávací oblasti a obory. Škola se sama může zamyslet nad tím, jaké předměty a s jakým obsahem chce vyučovat. Vzdělávací obsah je možné přeskupovat, jak to škole vyhovuje. Z jednoho oboru v RVP G je možné vytvořit více předmětů (tato možnost se nabízí např. u českého jazyka a literatury) nebo naopak více oborů spojit (např. učit v některých ročnících přírodní vědy jako celek) nebo si z některého oboru vzít tematický celek či jeho část a zařadit jej do předmětu, ke kterému se to škole více hodí. Tento princip jí dává větší možnost strukturovat obsah předmětů podle vlastních představ. (O možnostech strukturování učebních osnov v ŠVP více v kapitole 3.5.)

Je třeba mít neustále na zřeteli, že očekávané výstupy a učivo jsou chápány jako pojmy provázané, a proto se nelze „dívat“ jen na učivo, chceme-li si udělat představu o tom, co má žák umět.

2.1.6 Nejčastěji kladené dotazy týkající se přípravné fáze tvorby ŠVP

Není tvorba ŠVP jen zbytečná práce? Nebylo by lepší vytvořit modelový ŠVP, ze kterého by školy jen čerpaly?

Smyslem tvorby ŠVP není jen mít hotový ŠVP na stole, ale vytvořit takový program, který bude vyhovovat potřebám učitelů, žáků, případně jejich rodičů nebo regionu. Tyto potřeby zná jen příslušná škola, nikdo jiný za ni nemůže v těchto věcech rozhodovat. Pokud se této možnosti vzdá a bude hledat již někde jinde vytvořený ŠVP, ochudí se o příležitost ovlivnit podobu vzdělávání na své škole. Samozřejmě je možné se od dalších škol inspirovat, ale „opsat“ celý ŠVP rozhodně nedoporučujeme.

Nebylo by rozumnější, aby ŠVP vytvořil ředitel se zástupcem? Oni jsou přece na škole určeni k plánování „koncepčních“ záležitostí.

ŠVP je vzdělávací program celé školy. I zde platí, že na čem se nepodílím, v tom jsem méně zaangażovaný, méně motivovaný. Pokud ŠVP vytvoří jen úzká skupinka lidí ve škole, výsledkem bude pravděpodobně nechuť ostatních učitelů podle takového ŠVP učit. Tvorba ŠVP by měla být týmovou prací.

Je RVP G určen jen pro čtyřletá gymnázia?

RVP G je určen pro vyšší stupeň víceletých gymnázií a pro čtyřletá gymnázia. Nižší stupně gymnázií se řídí RVP ZV.

Mají RVP ZV a RVP G obdobu v jiných státech Evropy nebo jinde ve světě?

Princip dvoustupňového kurikula, tzn. rámcové (národní) kurikulum a kurikulum na úrovni školy, se uplatňuje v mnoha evropských zemích. Mezi země, jejichž koncepce vzdělávání je České republice patrně nejbližší, patří například Rakousko, Slovinsko, Maďarsko, Nizozemsko, Belgie nebo severské státy. Obecně lze ale říci, že podobný model – s národními specifiky – se uplatňuje jako současný trend ve většině evropských zemí. Také koncepce RVP, tedy vzdělávání založené na klíčových kompetencích, na definování vědomostí, dovedností a postojů, na vzdělávacích oblastech apod., se uplatňuje ve většině států Evropy.

Jak řešit přestup žáka z jedné školy na druhou s jiným ŠVP?

Tato situace není nijak nová, současně platné učební osnovy pro mnohé předměty nerozdělovaly učivo do ročníků, stávalo se tedy běžně, že žák, který školu změnil, byl v něčem takzvaně napřed a v něčem pozadu. Záleželo pak na dohodě žáka a učitele, jak dané

učivo dohonit. Ve vážnějších případech přicházel v úvahu i například individuální vzdělávací plán. Princip při realizaci ŠVP zůstává stejný. Škola by měla mít připravený mechanismus, jak žákům pomoci se s danou situací vyrovnat.

Od jakého ročníku se bude na víceletých gymnáziích učit podle ŠVP?

Osmiletá gymnázia mají na nižším stupni stejnou povinnost jako základní školy a začínají podle ŠVP pro nižší stupeň gymnázia vyučovat od školního roku 2007/2008, a to od primy osmiletého gymnázia. Šestiletá gymnázia začnou podle ŠVP učit nejpozději ve školním roce 2009/2010, a to od primy šestiletého gymnázia. Gymnázia, která mají pro svůj nižší stupeň zpracovaný ŠVP, mohou začít s výukou i dříve.

Nebude přílišným zdůrazňováním kompetencí snížena vědomostní úroveň žáků a úroveň gymnázia jako instituce připravující žáky k vysokoškolskému studiu?

RVP G nezdůrazňuje klíčové kompetence na úkor vědomostí, protože kompetence jsou samotnými vědomostmi spoluutvářeny a přímo na nich staví. Klíčové kompetence se stávají jakousi výbavou, která žákům umožňuje vědomosti dále vhodně využívat a samostatně rozvíjet.

V ŠVP je nutné stanovit výchovné a vzdělávací strategie. Nebylo by možné vytvořit univerzální soubor strategií, ze kterého by školy jen čerpaly?

Určitě je možné zařadit mezi výchovné a vzdělávací strategie například obecně používané metody práce (týmová práce, diskuse apod.) a jiné postupy, ale jejich použití bude na každé škole rozdílné podle toho, jaký učitel předmět vyučuje, jaké má zkušenosti, jaké priority škola má apod. Z těchto důvodů se také mívá účinkem, pokud škola nad strategiemi nepřemýšlí a pouze je „opíše“.

Jak rozsáhlý má být ŠVP?

Minimální ani maximální rozsah ŠVP není stanoven. Povinné je pouze dodržení vymezené struktury zpracované v souladu s RVP. Rozsah ŠVP se bude odvíjet od typu gymnázia (víceleté, čtyřleté), propracovanosti a podrobnosti dokumentu, zvolené formy textu (velikost písma, tabulky, přílohy) atd. Podle zkušeností pilotních škol se rozsah ŠVP pohybuje od 100 do 400 stránek.

Jak často se učitelé scházeli při přípravě ŠVP a jak dlouho? Kolik času věnuje průměrný učitel během dvou let tvorbě ŠVP? Co mu za to může ředitel školy nabídnout?

Domníváme se, že práce na ŠVP bude (stejně jako na pilotních školách) probíhat celé dva roky. Další doplňování a vylepšování programu bude prakticky kontinuální záležitostí v návaznosti na nové zkušenosti z výuky, na měnící se podmínky školy, vyhodnocení dosažených cílů a kvality vzdělávání atd. Tvorba ŠVP představuje především řadu diskusí nad problémy vzdělávání a jeho zkvalitňováním, není možné brát ji vždy jen jako práci navíc. Výrazné zapojení do tvorby ŠVP a kvalitní zpracování jednotlivých částí bude jistě důvodem pro možné ocenění učitelů ředitelem (zřizovatelem). Ze zkušeností pilotních škol vyplývá, že se osvědčila především práce v menších týmech – v předmětových komisích a metodických sdruženích, ale i v týmech sestavených „napříč“ předměty – s častými konzultacemi (1x či 2x týdně). Dále se osvědčila pravidelná setkávání celých pracovních týmů (např. 1x měsíčně), výměny informací po elektronické síti atd. Naopak se neosvědčila dlouhodobá izolovaná práce jednotlivých učitelů.

Za ŠVP je zodpovědný ředitel školy. Jak to bude při změně ředitele, tvoří se nový ŠVP? Přejde-li pedagog na jinou školu, bude mít možnost upravit ŠVP podle svého cítění a priorit, nebo se musí ztotožnit se stávajícím? Jak se bude postupovat při inovaci, zdokonalování a vylepšování ŠVP?

ŠVP je kolektivní dílo školy a nemůže se s příchodem nového ředitele zcela měnit. I když ředitel může přinést nové (program vylepšující) náměty, mělo by se o nich diskutovat a posoudit dopad na stávající program, možnosti propojení nových myšlenek s koncepcí stávajícího ŠVP atd. Především se ale změny nesmí negativně dotknout žáků (např. musí dojít k dohodě, že výraznější obsahová změna začne platit od nového školního roku, od 1. ročníku).

Podobné je to i při nástupu nového učitele. Změny obsahu daného předmětu musí být výsledkem dohody všech učitelů, kteří jej vyučují. Pokud by ale učitel neměl možnost v rámci ŠVP uplatnit své metody a organizaci výuky, pak je ŠVP postaven špatně a je nutné jej upravit. Na druhé straně je zřejmé, že některé části ŠVP bude potřeba po určité době měnit na základě nových informací, zkušeností z výuky, autoevaluace školy atd. Obecně jsou postupné změny ŠVP možné, a dokonce nutné, měly by však být vždy uvážlivé, podložené, vylepšující daný stav, nepoškozující žáky. Změny lze provádět výměnou příslušných pasáží, doplňky, přílohami atd.

**Jakým způsobem bude probíhat schvalování ŠVP?
Kdo bude kromě školské rady posuzovat tento program?
Kdo získá kompetence posoudit kvality ŠVP?**

Za zpracování a kvalitu ŠVP odpovídá ze zákona ředitel školy a v jeho zájmu je, aby byl program co nejkvalitnější. ŠVP nebude schvalovat nikdo další. Podmínkou je pouze projednání programu školskou radou. Zda si dá ředitel posoudit program ještě jinde (např. recipročně na partnerské škole, na některé pilotní škole, u konkrétního experta),

je na jeho uvážení a v jeho pravomoci. Kompetence a nástroje k posuzování ŠVP získá ČŠI, která bude v rámci inspekční činnosti ŠVP posuzovat a bude moci upozornit na případné nedostatky (nesoulad ŠVP s RVP, obsahové chyby a formální nedostatky atd.) a žádat jejich odstranění.

Dostanou školy vzorový ŠVP?

Ne, každá škola postupuje individuálním způsobem, důležité je projít procesem tvorby, aby učitelé pochopili smysl změn, aby si uvědomovali souvislosti vedoucí ke společným cílům vzdělávání, aby svému ŠVP rozuměli a posléze jej dokázali realizovat. Ukázky z jednotlivých ŠVP pilotních škol jsou k dispozici v Manuálu a na Metodickém portálu – www.rvp.cz.

Jak postupovat v případě, že chceme v ŠVP něco změnit?

ŠVP by měl být živým dokumentem, a proto je v každém případě nutné jej po určité době zrevidovat (v zahraničí se osvědčuje tyto úpravy provádět po 2–3 letech). Změny v ŠVP je ale nutné udělat tak, aby negativně neovlivnily žáky. Pokud chce škola provést určitou změnu, musí zajistit, že žáci projdou veškerým vzdělávacím obsahem a že se jim bez předchozí domluvy nebudou měnit podmínky, za kterých do školy nastupovali. Pokud dochází k větším změnám (přeskupení vzdělávacího obsahu do jiného ročníku apod.), je možné podmínky změnit například až pro žáky nastupujícího prvního ročníku.

Jde-li o menší změny, může je škola provádět průběžně. V ŠVP je nutné příslušné pasáže aktualizovat a označit je datem, odkdy změna vstupuje v platnost, razítkem školy a podpisem ředitele. Je možné samozřejmě vydat také nový ŠVP a označit datem, odkdy vstupuje v platnost.

2.1.7 Doporučené materiály ke studiu

Motivace a týmová práce:

BERAN, V. Jak si udělat školu na míru. Praha: Agentura STROM, 1996. ISBN 80-901954-0-7.

BRADA, J., SOLFRONK, J., TOMÁŠEK, F. a kol. Vedení školy. Sv. 1–4. Praha: Raabe, 1996–2000. ISBN 80-902189-0-3.

FORSYTH, P. Jak motivovat lidi. Praha: Computer Press, 2000. ISBN 80-7226-386-2.

KASÍKOVÁ, H. Učíme (se) spolupráci spoluprací. Kladno: Aisis, 2005. ISBN 80-239-4668-4.

PLAMÍNEK, J. Vedení lidí, týmů a firem. Praktický atlas managementu. 2. přepracované vydání. Praha: Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-1092-7.

POL, M., LAZAROVÁ, B. Spolupráce učitelů – podmínka rozvoje Zkoly. Řízení spolupráce, konkrétní formy a nástroje. Edice Škola 21, Praha: Agentura STROM, 1999. ISBN 80-86106-07-1.

URBAN, J. Řízení lidí v organizaci, personální rozměr managementu. Praha: ASPI Publishing, 2003. ISBN 80-86395-464.

VALIŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. a kol. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

WERTHER, W.; DAVIS, K. Lidský faktor a personální management. Praha: Victoria Publishing, 1989. ISBN 80-85605-04-X.

ZAHRÁDKOVÁ, E. Teambuilding – cesta k efektivní spolupráci. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-042-9.

Analýza podmínek školy:

BACÍK, F.; KALOUS, J.; SVOBODA, J. Úvod do teorie a praxe školského managementu. Praha: UK, 1995. ISBN 80-7184-025-4.

JEŘÁBEK, H. Úvod do sociologického výzkumu. Praha: UK, 1992. ISBN 80-7066-662-5.

RÝDL, K.; HORSKÁ, V.; DVOŘÁKOVÁ, M.; ROUPEC, P. Sebehodnocení školy. Jak hodnotit kvalitu školy. Praha: Agentura STROM, 1998. ISBN 80-86106-04-7.

Dotazník jako nástroj sběru dat:

<http://www.ssvp.wz.cz/Texty/dotaznik.html>

http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/dotaznik_1.htm

Klíčové kompetence:

BELZ, H.; SIEGRIST, M. Klíčové kompetence a jejich rozvíjení. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-479-6.

HUČÍNOVÁ, L. Klíčové kompetence – nová výzva ve vzdělávání. Praha: Učitelství listy, 2003/2004, č. 5, s. 4.

HUČÍNOVÁ, L. Identifikace klíčových kompetencí – „klíčová osmička“. Praha: Učitelství listy, 2003/2004, č. 6, s. 8-9.

HUČÍNOVÁ, L. Co konkrétního doporučuje EU v otázce klíčových kompetencí? Praha: Učitelství listy, 2003/2004, č. 7, s. 13.

HUČÍNOVÁ, L. Jak reagují RVP na doporučení EU ke klíčovým kompetencím? Praha: Učitelství listy, 2003/2004, č. 9, s. 9-10.

KALHOUS, Z.; OBST, O. aj. Školní didaktika. Praha: Portál, 2002, ISBN 80-7178-253-X.

Doporučení Evropského parlamentu a Rady o klíčových kompetencích [online]. Únor 2007 [cit. 2007-02-08]. Dostupné z <http://www.rvp.cz/>.

Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6.

MAŇÁK, J.; ŠVEC, V. Výukové metody. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

PASCH, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-054-2.

WALTEROVÁ, E. Kurikulum. Proměny a trendy v mezinárodní perspektivě. Brno: MU, 1994. ISBN 80-210-0846-6.

Průřezová témata:

Náměty na možné formy, metody a způsoby organizace výuky, metodiku, doporučenou literaturu a ostatní informace k začlenění průřezových témat do výuky lze nalézt na stránkách Metodického portálu – www.rvp.cz.

3 VLASTNÍ TVORBA ŠVP

Při vlastní tvorbě ŠVP pro vyšší stupeň gymnázia a pro čtyřleté gymnázium musí škola vycházet z Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia. Ředitel plně zodpovídá za koordinaci práce na ŠVP, za konečnou verzi dokumentu a za jeho soulad s RVP.

Školní vzdělávací program by měl být formulován tak, aby nejen učitelům, ale i žákům, rodičům a veřejnosti bylo zřejmé, jaké jsou hlavní cíle, obsah a formy vzdělávání na konkrétní škole.

Na jedné škole může existovat několik různých ŠVP, například vzhledem k profilu školy, nebo jeden ŠVP, ve kterém jsou zpracovány rozdíly pro jednotlivá zaměření školy.

Inspirujte se!

▶ **Gymnázium Brno, třída Kapitána Jaroše**

Gymnázium má tři samostatné ŠVP pro tato zaměření: Čtyřleté všeobecné studium, Osmileté studium s matematickou profilací, Osmileté všeobecné studium.

▶ **Gymnázium Brno, Slovanské náměstí**

Gymnázium má tři samostatné ŠVP: Čtyřletý vzdělávací program – Multikulturní gymnázium, Čtyřletý vzdělávací program – Multikulturní gymnázium zaměřené na výuku cizích jazyků, Šestiletý vzdělávací program – Multikulturní gymnázium zaměřené na výuku cizích jazyků.

▶ **Gymnázium a SOŠ Rokycany**

Gymnázium má pro obor gymnázium jeden ŠVP členěný na dva oddíly. První platí pro nižší stupeň osmiletého gymnázia. Druhý oddíl je společný pro vyšší stupeň a pro čtyřleté gymnázium.

▶ **Gymnázium, Rumburk**

Gymnázium má jeden ŠVP společný pro nižší i vyšší stupeň osmiletého gymnázia a čtyřleté gymnázium. Učební plány jsou doplněné učebním plánem volitelných předmětů v matematicko-technickém bloku, v jazykovém bloku, v humanitním a v přírodovědném bloku.

▶ **Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec**

Gymnázium má jeden ŠVP. Učební plány jsou zpracovány zvlášť pro nižší stupeň osmiletého gymnázia, vyšší stupeň osmiletého gymnázia (všeobecné zaměření) a pro čtyřleté studium (1. ročník všeobecné a 2.–4. ročník přírodovědné nebo humanitní zaměření).

Další informace o zaměření pilotních škol lze nalézt na webových prezentacích pilotních škol – www.pilotg-gp.cz.

ŠVP musí být podle školského zákona zveřejněn na přístupném místě ve škole. Do ŠVP může kdokoli nahlížet a pořizovat si z něj opisy a výpisy (viz § 5 školského zákona). O tom, zda celý ŠVP nebo jeho části budou zveřejněny na webových stránkách školy, rozhoduje ředitel.

Motivační název by měl vystihovat konkrétní specifika či myšlenky, které školu a její vzdělávací program nějak charakterizují.

Podle RVP má školní vzdělávací program tyto závazné části:

- ▶ Identifikační údaje
- ▶ Charakteristika školy
- ▶ Charakteristika ŠVP
- ▶ Učební plán
- ▶ Učební osnovy
- ▶ Hodnocení žáků a autoevaluace školy

Obsahy jednotlivých částí jsou zpracované v následujících kapitolách.

3.1 Identifikační údaje

3.1.1 Název ŠVP

Z názvu ŠVP by mělo být patrné, že se jedná o ŠVP pro gymnázium a že byl tento ŠVP vypracován podle Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, v případě víceletých gymnázií i podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Při volbě názvu ŠVP je třeba si uvědomit, že tento název bude uveden na vysvědčení.

Informaci o RVP lze uvést například také v závorce za názvem nebo v poznámce pod čarou. Jednotná podoba názvu stanovená není. K oficiálnímu názvu může škola přidat také motivační název ŠVP, který sice není povinný, ale může velmi dobře vystihovat zaměření školy a její jedinečnost. Lze připojit i motto vystihující cíle, které si škola klade. Většina pilotních škol tyto údaje uvedla na titulním listu svého ŠVP.

Inspirujte se!

- ▶ **Motivační názvy a motto některých pilotních gymnázií:**

Gymnázium, Rumburk

Na cestě

Motto: „Kdokoliv zrodí se člověkem, vzděláván budiž, aby z něho byl člověk.“

(J. A. Komenský)

Škola chápe vzdělávání jako proces, který má postupně utvářet osobnost mladého člověka, a proto zvolila také motivační název Na cestě a motto J. A. Komenského.

Gymnázium a SOŠ, Rokycany

Moje škola

Motto: „Úspěch je směsicí tvrdé práce a velkých snů.“

(L. Iacocca)

Motivační název škola využila také při formulaci cílů (viz ukázka str. 54).

Gymnázium Jana Keplera, Praha

Per aspera ad astra!

Motivační název ŠVP (mohli bychom jej přeložit např. jako „Cesta ke hvězdám je obtížná“ nebo „Utrpením ke hvězdám“, ale také třeba „Trnitou cestou ke hvězdám“), má souvislost s historií školy a vyjadřuje náročnost cesty za poznáním.

► Motta pilotních gymnázií

Gymnázium Jana Opletala, Litovel

„Non scholae, sed vitae discimus.“

Motto ŠVP („Neučíme se pro školu, ale pro život“) je spjato s upraveným citátem L. A. Senecy a má souvislost s výchovnými a vzdělávacími strategiemi a s aktuální filozofií školy.

Gymnázium Brno, třída Kapitána Jaroše

Motto: „Traditio Lampadis“

(Předávání pochodně)

Tradiční motto našeho gymnázia vždy vyjadřovalo jeho vznešené poslání — s hrdostí se tak hlásíme k bohaté historii nejstaršího českého gymnázia na Moravě a doufáme, že jeho odkaz naplňujeme.

Škola vysvětluje význam svého motta na titulní stránce ŠVP.

3.1.2 Vzdělávací program

Škola zde uvede, pro který(é) ze vzdělávacích programů je ŠVP určený: čtyřletý, šestiletý nebo osmiletý vzdělávací program.

3.1.3 Forma vzdělávání

Podle formy vzdělávání, pro kterou je ŠVP určený, uvede škola některý z následujících údajů: denní, večerní, dálková, distanční nebo kombinovaná forma vzdělávání.

3.1.4 Předkladatel a zřizovatel

V úvodu ŠVP musí být uvedeny i další identifikační údaje, které se týkají předkladatele ŠVP a zřizovatele školy.

U předkladatele je nutné uvést:

- ▶ název školy – celý oficiální název školy;
- ▶ úplnou adresu, včetně poštovního směrovacího čísla;
- ▶ nezkrácené jméno ředitele školy s případnými tituly;
- ▶ alespoň jeden funkční kontakt pro komunikaci se školou (telefonní číslo, fax, e-mailová adresa); je vhodné uvést více kontaktů, lze uvést i webové stránky.

U zřizovatele je nutné uvést:

- ▶ úplný, oficiální a nezkrácený název zřizovatele;
- ▶ úplnou adresu;
- ▶ alespoň jeden funkční kontakt pro komunikaci se zřizovatelem (telefonní číslo, fax, e-mailová adresa atd.).

Identifikační údaje mohou obsahovat i další údaje, které nejsou povinné, ale mohou být užitečné, jako např.: IČO, IZO, RED-IZO, jméno koordinátora tvorby ŠVP s případnými tituly. V úvodní části může být uveden i celý realizační tým, který se na tvorbě ŠVP podílel.

3.1.5 Platnost dokumentu

V této části je uvedeno datum, kdy ŠVP vstupuje v platnost, vlastnoruční podpis ředitele a oficiální (kulaté) razítko školy. Pokud dojde k nějaké změně v dokumentu, má škola dvě možnosti: změnu zapracovat do obsahu ŠVP a celý dokument znovu vytisknout, označit novým datem platnosti, kulatým razítkem a podpisem ředitele, nebo dílčí změnu do ŠVP vložit a o této změně informovat například v úvodu ŠVP (samostatný list) nebo případně na titulní straně opět s datem změny, razítkem a podpisem ředitele, případně v příloze ŠVP.

Inspirujte se!

- ▶ Ukázka titulního listu ŠVP a identifikačních údajů Biskupského gymnázia, Ostrava-Zábřeh

Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání

**BISKUPSKÉHO GYMNÁZIA
V OSTRAVĚ**

PO JEJICH OVOCI JE POZNÁTE ...

Školní vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání¹

Vzdělávací program školy **Osmiletý vzdělávací program
Čtyřletý vzdělávací program**

Studijní forma vzdělávání **Denní forma vzdělávání**

Motivační název **PO JEJICH OVOCI JE POZNÁTE ...**

Předkladatel
Biskupské gymnázium v Ostravě
K. Pokorného 1284
708 00 Ostrava - Poruba

IČO: 00845388
REDIZO: 600017541
IZO: 00845388

Ředitelka školy: Mgr. Jana Vylobová
Koordinační tvorby ŠVP: Mgr. Jana Vylobová
Tel./fax: 596 784 458
E-mail: j.vylobova@b-g.cz
Webové stránky: www.b-g.cz

Zřizovatel
Biskupství ostravsko – opavské
Kostelní nám. 1
728 02 Ostrava
Kontaktní osoba: Ing., Mgr. Markéta Zegzulková
Tel.: 596 116 522 kl.236
E-mail: mzegzulkova@doo.cz
Webové stránky: www.doo.cz

Platnost dokumentu od 1. září 2006

razítko školy

podpis ředitele

¹ Školní vzdělávací program je zpracovaný podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a podle Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia.

Na titulním listu škola navíc uvádí motivační název, který plně vystihuje její zaměření – utvářet a posilovat v žácích pravdivost v osobních postojích, vstřícné a odpovědné chování a jednání, vnímavost pro sociálně potřebné spoluobčany a podobně. Dalšími nepovinnými identifikačními údaji jsou IČO, RED-IZO a IZO.

3.2 Charakteristika školy

Charakteristika školy přímo vychází z analýzy podmínek školy a situace na škole. Jsou v ní shromážděny základní údaje o škole, ze kterých vychází charakteristika ŠVP.

3.2.1 Úplnost a velikost školy, vybavení školy

Škola uvede, jakou má kapacitu žáků, kolik tříd má v ročnících apod. Popis vybavení školy by měl naznačit její možnosti: co má škola k dispozici, co může využívat pro výuku a pro další činnosti žáků, jaké podmínky a zázemí mají učitelé, případně jaká má škola omezení a jak chce podmínky výuky do budoucna měnit (vybavenost učeben a kabinetů, učební prostory, tělocvičny, technické vybavení školy – PC, didaktická technika aj.; hygienické zázemí pro osobní hygienu, stravování, podmínky pro duševní hygienu žáků i učitelů, opatření týkající se bezpečnosti žáků atd.).

3.2.2 Charakteristika pedagogického sboru

Škola informuje o pedagogickém sboru: počet vyučujících, jejich odborná kvalifikovanost, odborné dovednosti, které lze využít ve vzdělávání žáků atd. Vhodné je zařadit i údaje o zastoupení pedagogů se specifickými odbornostmi či funkcemi (školní psycholog, speciální pedagog, asistenti učitelů a žáků, externí pedagogové atd.).

Škola by se měla vyhnout takovým údajům, které rychle zastarávají a bylo by je nutné každý rok aktualizovat, jako např. přesné počty vyučujících, věkové složení sboru.

V takových případech je lépe používat formulace typu „na škole vyučuje dlouhodobě více než 35 pedagogů“ nebo „průměrný věk sboru se pohybuje kolem 40 let“ apod.

3.2.3 Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

V této části ŠVP škola informuje o projektech, které realizuje. Míněny jsou jak dlouhodobé projekty (spolupráce s jinými školami i v zahraničí, výměnné studijní pobyty, protidrogové programy, ekologické programy, sociální programy, projekty v rámci EU), tak projekty, které se každoročně opakují (sportovní akce, podpora ICT a jejího využití, setkávání s významnými osobnostmi regionu apod.).

V Charakteristice školy představujete gymnázium široké veřejnosti. Nebojte se pochlubit tím, co je na něm zajímavé, čím je jedinečné, jaká je jeho historie a tradice. ŠVP slouží i k propagaci školy.

Charakteristika školy by měla korespondovat se zaměřením školy a s jejími cíli. Škola představuje zázemí pro svoje výchovné a vzdělávací záměry (případně další podmínky, které chce vytvářet).

Tuto část ŠVP je vhodné doplnit fotografiemi ze života školy.

V charakteristice školy lze doporučit i uvedení dalších údajů:

- ▶ umístění školy (okolní prostředí, dostupnost školy, dopravní obslužnost apod.);
- ▶ charakteristika žáků (údaje o tom, odkud žáci na školu přicházejí, zda se na škole vzdělávají žáci se speciálními vzdělávacími potřebami a žáci mimořádně nadaní).

Inspirujte se!

- ▶ **Ukázka charakteristiky školy ze ŠVP Gymnázia a SOŠ, Rokycany**

Stručná charakteristika školy

Gymnázium Rokycany má více než stoletou tradici. Bylo založeno v srpnu 1873 jako první české soukromé gymnázium v západních Čechách a čtvrté v této oblasti. Do roku 1995 sídlilo v historické budově, v září téhož roku bylo přestěhováno do nové rozsáhlejší budovy s velkou sportovní halou. Od roku 1990 studují žáci jak ve čtyřletém, tak v osmiletém cyklu.

Velikost školy

Kapacita školy: 480 žáků
Osmileté studium: 8 tříd
Čtyřleté studium: 7 tříd

Vybavení školy

Školní budova je prostorná, všechny vzdělávací obory mají svoje specializované učebny a laboratoře. Její součástí jsou dvě moderní počítačové třídy připojené k internetu a vybavené kopírkou pro žáky, multimediální učebna, knihovna, učebna hudební výchovy, výtvarné výchovy, chemie, biologie, fyziky a další. Škola má pro pravidelné sportování čtyři cvičební místnosti. Sportovní halu pro všechny druhy míčových her, gymnastický sál s horolezeckou stěnou, místnost pro stolní tenis a posilovnu. Každému prostoru odpovídá nadstandardní vybavení pro širokou škálu pohybových aktivit, které je každoročně obnovováno a modernizováno. Součástí školy je prostorná jídelna, která nabízí každý den dva druhy jídel. Škola má vlastní bufet. Celá budova je vybavena moderním nábytkem a pomůckami. Každoročně dochází k dalším úpravám, které sledují postupnou obnovu stávajícího zařízení.

Charakteristika pedagogického sboru

Gymnázium má stabilizovaný a věkově mladý, plně kvalifikovaný učitelský sbor, jehož předností je vyvážený poměr mužů a žen. Škola nabízí výuku anglického, německého, francouzského, španělského, ruského jazyka a latiny. Mnoho učitelů si neustále doplňuje vzdělání dalším studiem na vysoké škole nebo v krajských centrech vzdělávání. Výchovným a studijním problémům se věnuje výchovná poradkyně. Na škole působí i protidrogový koordinátor a koordinátor ICT. Vedení školy je dvoučlenné: ředitelka a její zástupce. Součástí rozšířeného vedení je sedm předsedů předmětových komisí.

Charakteristika žáků

Kapacita školy je 480 žáků. Ředitelství má snahu, aby ve škole bylo po jedné třídě osmiletého studia a po dvou třídách ve studiu čtyřletém. Do primy přicházejí především žáci z Rokycan a nejbližšího okolí. Ve čtyřletém oboru studují i žáci z nedaleké Plzně. Všichni žáci do školy dojíždějí, internát gymnázium nemá. Atmosféra mezi žáky je přátelská. Žáci řeší svoje problémy ve studentském parlamentu, který si sami řídí a s výsledky jednání nebo oprávněnými požadavky seznamují ředitelství školy.

Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce

Předmětová komise německého jazyka spolupracuje s Gymnáziem v Nittenau. Žáci nižšího gymnázia z Rokycan a Nittenau absolvují společné zájezdy do českých hor. Každoročně jsou organizovány výměnné pobyty dětí a exkurze pro učitele. Na škole působí zahraniční lektori, kteří vyučují konverzační semináře. Podle zájmu žáků se pořádají zájezdy do anglicky, francouzsky a německy mluvících zemí. Ve vyšších ročnících mají žáci možnost absolvovat roční studijní pobyt na Gymnáziu ve Weidenu. Gymnázium Rokycany patří mezi několik škol Plzeňského kraje, jejichž úspěšnost při přijímání ke studiu do zahraničí je nadprůměrná. Škola udržuje více než čtyřicet let kontakt s Gymnáziem J. Hollého v Trnavě. Každoročně probíhají výměnné akce mezi učiteli a žáky obou škol. Na gymnáziu mají dlouholetou tradici především sportovní akce. Každoročně je organizován Basketbalový maratón, Laťka gymnázia, Běh Gymnázia a SOŠ, Vršíčekman, Žďárcup a další. Škola je akreditovaným školicím střediskem SIPVZ.

Spolupráce s rodiči a jinými subjekty

Při škole pracuje Sdružení rodičů a přátel gymnázia, které podporuje sportovní a kulturní zájmy žáků. Pravidelně se finančně podílí především na odměňování nadaných žáků a na zajišťování nadstandardních aktivit, jako jsou již tradiční sportovní soutěže: Basketbalový maratón, Laťka gymnázia, Vršíčekman, Žďárcup, dále pak majálesové slavnosti, maturitní plesy, výměnné pobyty v zahraničí apod. Jeho členové jsou rodiče žáků, ve vedení jsou dva pedagogové školy.

Sdružení se schází 2x za školní rok, v listopadu a v dubnu. Sdružení hospodaří s příspěvky rodičů a z peněz, které plynou z provozu posilovny, z dotací od Města Rokycany a sponzorských darů. Zájem o spolupráci z řad rodičů je téměř stoprocentní. Rodiče dostávají informace o výsledcích vzdělávání prostřednictvím studijních průkazů (prima – kvarta) nebo na třídních schůzkách, případně osobně při individuálních konzultacích. Základní údaje o chodu školy je možné nalézt na webových stránkách. Při gymnáziu působí Centrum sportu, které pracuje pod záštitou Asociace školních sportovních klubů. Gymnázium má vlastní hudební skupinu a pěvecký sbor. Zároveň má pevné vazby na rokycanskou ZUŠ. Škola spolupracuje se Západočeskou univerzitou v Plzni. Její studenti pravidelně absolvují svoji pedagogickou praxi pod vedením našich učitelů. Zástupci jednotlivých fakult ZČU jsou každoročně zváni na besedu o možnostech studia v Plzni. Na základě smlouvy s regionální akademií CISCO při ZČU je naše škola lokálním školicím střediskem. Ředitelka gymnázia je členkou Vědecké rady PF ZČU v Plzni. Pracovníci Pedagogicko-psychologické poradny v Rokycanech docházejí pravidelně do tříd a doplňují vyučování přednáškami pro kolektivy, případně radami pro jednotlivce a jejich rodiče.

V úvodu škola seznamuje s historií svého založení (tyto údaje jsou nepovinné). Aby se vyhnula každoroční aktualizaci dat, která se týkají pedagogického sboru, úmyslně uvádí o stavu a kvalifikovanosti sboru pouze obecné údaje. Z nepovinných údajů uvádí škola také charakteristiku žáků. Tyto informace jsou významné pro případné zájemce o studium na této škole.

3.3 Charakteristika školního vzdělávacího programu

3.3.1 Zaměření školy

Tato část ŠVP podává základní informace o profilaci školy a o její odlišnosti od škol stejného typu. Zaměření školy může vycházet jednak z dosavadní tradice školy, ale také z nově zjištěných a plánovaných skutečností. Škola může využít zjištění, jaké představy o vzdělávání mají učitelé, rodiče žáků i žáci samotní, jaké jsou postoje zřizovatele apod. Zaměření školy musí být v souladu s pojetím a cíli vzdělávání na gymnáziu (u víceletých gymnázií i s pojetím a cíli základního vzdělávání). Škola může uvádět tradiční označení svého zaměření (zaměření

Zaměření školy vyjadřuje nejen její současný stav, ale i její směřování do budoucna.

na výuku jazyků, přírodovědné zaměření apod.) nebo si zvolit označení vlastní. Pokud škola nemá specifické zaměření, je třeba i tuto skutečnost zmínit (např. uvést „všeobecné zaměření“).

Inspirujte se!

► **Zaměření školy – Gymnázia olympijských nadějí, České Budějovice (GON)**

GON je střední škola zaměřená na skloubení sportovní přípravy a středoskolského vzdělávání žáků, kteří prokazují vysokou sportovní výkonnost a mají předpoklady jejího dalšího růstu. V posledním období dáváme prostor ke vzdělávání také žákům, kteří jsou sportovně všestranní a pro které je sport životní filozofií. Výuce všeobecně vzdělávacích předmětů je věnována stejná pozornost jako tělesné výchově a sportu. Ve výuce všeobecně vzdělávacích předmětů jsou žáci připravováni na vysokoškolské studium a další uplatnění v běžném životě, stejně jako na nutnost celoživotního vzdělávání. V tělesné výchově je kladen důraz na rozvoj sportovního talentu žáků, zdravý životní styl a smysl pro fair play.

► **Zaměření školy – Gymnázium Oty Pavla, Praha-Radotín**

Čtyřletý vzdělávací program na Gymnáziu Oty Pavla má všeobecné zaměření s rozšířenou výukou anglického jazyka. V tomto zaměření jsou zastoupeny předměty přírodovědné, humanitní, technické a jazykové přibližně rovnoměrně. V jazykové přípravě je kladen důraz na výuku anglického jazyka, jehož hodiny jsou doplněny výukou rodilého mluvčího. Žáci s nejlepšími výsledky v anglickém jazyce mají možnost zakončit studium mezinárodně platnou zkouškou „FCE“. Příprava na tuto zkoušku je žákům poskytnuta zdarma, stejně jako další prohloubení jazykových znalostí formou nepovinných konverzací z anglického, francouzského, německého a španělského jazyka.

► **Zaměření školy – Gymnázium Jana Keplera, Praha**

Gymnázium Jana Keplera (GJK) patří ke středním školám se specifickým pojetím vzdělávání a výchovy. Na školu již po řadu let přicházejí velice kvalitní žáci jak do primy, tak do 1. ročníku. Typickým rysem koncepce práce s takovými žáky je snaha o propojení výchovné a vzdělávací složky, priorita rozvoje dovedností před nárůstem vědomostí, ovlivňování osobnostního vývoje žáků, ale i důraz na dobré interpersonální vztahy a motivace k pozitivnímu přístupu k životu. Škola připravuje žáky ve čtyřletém i osmiletém vzdělávacím programu především k dalšímu studiu na vysoké škole, výjimečně k dalšímu pomaturitnímu studiu, **nezanedbatelné je i budování pozitivního vztahu ke vzdělávání jako základní podmínce pro celoživotní učení.** Úspěšnost při přijímacím řízení na další studia je tradičně vysoká, v posledních letech se pohybuje mezi 90 – 95 % přijatých absolventů GJK na vysoké školy různého zaměření.

Předpokládáme proto, že absolventi GJK budou i ve svém profesním životě konfrontováni s novými poznatky a neustálé vzdělávání bude součástí jejich pracovní náplně. **Při studiu je kladen důraz na vysokou volitelnost**, možnost profilace každého jednotlivého žáka, ale i na zodpovědný přístup ke studiu. Rozsah i obsah studia v 1. ročníku čtyřletého gymnázia je ve všech třídách totožný a odpovídá běžným učebním plánům gymnázií, od 2. ročníku se postupně zvyšuje možnost volitelnosti, v posledním ročníku studia je možná volba v současnosti přibližně z 20 – 25 předmětů (psychologie, dějiny umění, programování, světová náboženství, latina, matematika, fyzika, aplikovaná chemie atd.). Podobný průběh studia má i osmileté gymnázium, kde žáci přibírají volitelné předměty od sexty. Od 2. ročníku, resp. sexty, je zavedeno víceúrovňové vyučování matematiky podle vlastní volby žáků. **Z cizích jazyků** studují všichni žáci povinně angličtinu, druhý jazyk si mohou zvolit. Pro výuku cizích jazyků jsou žáci od prvního ročníku rozděleni do skupin podle úrovně znalostí, a to nikoliv v rámci třídy, ale v rámci celého ročníku. Žáci osmiletého gymnázia navštěvují od primy povinně angličtinu, druhý jazyk přibírají v kvartě. **Poslední ročník studia** je chápán jako příprava na maturitu a další studium, tomu odpovídá i učební plán s vysokým množstvím volitelných a minimem povinných předmětů. Od roku 1995 na škole probíhá pro žáky školy **Adaptační kurz**, zaměřený na problémy přechodu na střední školu, efektivní způsoby studia, asertivitu, partnerské vztahy, problematiku drog, kouření, alkoholu, atd. Podobným kurzem se zaměřením na prevenci nežádoucích společenských jevů procházejí i žáci nižších ročníků osmiletého gymnázia. Na začátku 1. ročníku již tradičně probíhá nepovinný mimopražský **„Kurz GO“**, ve kterém se žáci navzájem poznávají a připravují se na vstup do nového prostředí. Podobný kurz absolvují v primě a kvartě i žáci osmiletého gymnázia. Tyto kurzy pořádané na GJK od roku 1991 se staly základem celostátního středoškolského „Hnutí GO“ a v minulých dvou letech i vzorem pro kurzy pořádané na základních školách Prahy 6 v rámci projektu „Zdravá 6“. Během studia absolvují žáci v 1. ročníku (sekundě, kvintě) lyžařský, ve 2. ročníku (sextě) jazykový a ve 3. ročníku (septimě) sportovní kurz. Škola má dobré zahraniční kontakty, uděluje každý rok stipendia ke studiu v Anglii a USA, organizuje jazykové kurzy v zahraničí, řadu let na škole působí pěvecký sbor, hudební orchestr a divadelní soubory, pořádají se výtvarné výstavy, celostátní diskusní setkání Symposion, setkání žáků, učitelů a rodičů na hradě Točnick, pravidelně se organizuje celoroční soutěž o nejvšestrannějšího sportovce školy, k dispozici je žákům neomezený přístup na internet, počítačová síť, krytá umělá lezecká stěna atd. **Domníváme se, že aktivní a tvůrčí jedinci mohou na GJK najít dobré uplatnění.**

[...]

Základní rysy ŠVP

Dlouhodobě budované zaměření staví na představě moderní školy odpovídající potřebám společnosti 21. století, ale i na rozvoji intelektových a osobnostních předpokladů jednotlivce a na individuálních potřebách každého žáka školy. Z tohoto pohledu považujeme za základní pilíře ŠVP GJK následující rysy:

- ▶ Nabídka komplexního akademického vzdělání
Snažíme se umožnit žákům utvářet si mnohostranný obraz světa, nalézat v něm souvislosti a orientovat se v něm.
- ▶ Výběr kvalitních žáků při náročném přijímacím řízení
Počet uchazečů o studium v osmiletém gymnáziu se za poslední léta ustálil na pětinašobku přijímaných, ve čtyřletém na dvojnásobku. Snažíme se zvýšit aktivitu v oslovování vhodných uchazečů již na základních školách, ale i zlepšit spolupráci se ZŠ při tvorbě ŠVP, zároveň postupně snižovat počet žáků ve třídách i v jednotlivých skupinách a hledat takové formy práce, které rozvíjejí nadání mimořádně talentovaných žáků v jednotlivých oborech.
- ▶ Zařazení žáků se specifickými potřebami
Týká se vytvoření podmínek pro zařazení a rozvoj nadání mimořádně talentovaných žáků, stoupající počet cizinců a pro pohybově handicapované žáky.
- ▶ Vysoká míra volitelnosti
Základní rys vzdělávacího programu GJK. Volitelnost se netýká jenom mimořádně vysokého počtu nabízených volitelných předmětů, ale i možnosti výběru učitelů v podobných volitelných předmětech, výběru úrovně matematiky, druhu estetické výchovy, ale i volby v mimovyučovacíh aktivitách – kurzy, volnočasové aktivity atd. Tento princip budeme dále prohlubovat, nabízet žádané semináře, případně propojovat jednotlivé obory.
- ▶ Příprava na vysokoškolské studium
Pravidelně se hlásí 100 % absolventů, úspěšnost za poslední čtyři roky 94,9 %. S ohledem na další rysy profilace GJK je pro výsledky typický i velký počet oborů a fakult, na které se žáci hlásí a jsou přijímáni.
- ▶ Propojení vzdělávací a výchovné stránky školy
Mnoho let je na škole budován systém aktivit, které přispívají k harmonickému rozvoji osobnosti žáka GJK. Většina akcí je postavena na principu prožitkové pedagogiky – kurzy GO, projekty sociální výchovy, projekty dramatické výchovy, hudebního a pěveckého souboru, divadelní přehlídky apod. Principy prožitkové pedagogiky pak často přecházejí i do běžné výuky – čeština, výchovy atd. Usilujeme o etický a sociální rozměr výchovy a vzdělávání, potřebný jak ze společenského hlediska všeobecně, tak i z pohledu osobnostního rozvoje budoucí inteligence.

- ▶ **Korektní a vstřícné vztahy**
Týká se především vědomě budovaných vztahů mezi žáky a učiteli, mezi žáky napříč ročníky i otevřených vztahů mezi vedením školy, učiteli i žáky. Velice důležitá pro naplnění záměrů ŠVP GJK je kvalitnější mezioborová komunikace.
- ▶ **Kvalitní učitelé**
Sto procentní kvalifikovanost, ztotožnění se s programem a principy školy, odborná i osobnostní kvalita učitelů, jejich schopnosti a dovednosti naplnit záměry ŠVP, příležitost a ochota hledat odpovídající metody a formy práce – to jsou základní předpoklady pro naplnění záměrů ŠVP. Pro školu musí být i nadále typické dobré podmínky pro seberealizaci, systematické vzdělávání i materiální zabezpečení všech učitelů školy.
- ▶ **Příjemné prostředí a kvalitní vybavení**
Škola je umístěna v historicky zajímavé a krásné lokalitě, s dobrým spojením pro zájemce z velké části Prahy i blízkého okolí, s dokončenou rekonstrukcí všech prostor a dostatečným zázemím pro realizaci ŠVP ve všech ohledech. Dobré prostorové podmínky pro výuku i mimovyučovací aktivity se pravidelně zlepšují neustálým doplňováním technického vybavení pro kvalitní a z hlediska metod a forem různorodou a efektivní výuku. Snažíme se zároveň u žáků vytvářet pocit sounáležitosti se školou, vztah k prostředí, ve kterém studují.
- ▶ **Autoevaluace školy**
Škola vytváří vlastní systém hodnocení úspěšnosti záměrů a cílů ŠVP. Jedná se o hodnocení kvality a úrovně vzdělávání ze strany vedení školy, žáků i rodičů, ale i sledování výsledků osobnostního rozvoje žáka GJK. Od roku 1997 se ve škole provádí pravidelný průzkum situace v oblasti závislostí a efektivity volnočasových aktivit, škola začala i se sledováním rozsahu, efektivity a kvality vzdělávání z pohledu žáků.

Škola do Charakteristiky ŠVP navíc zařadila část Základní rysy ŠVP. Tento text souvisí se zaměřením školy.

▶ **Cíle programu „Moje škola“ – Gymnázium a SOŠ, Rokycany**

Moderně vybavené učebny a laboratoře s TV, videem, interaktivní tabulí, dataprojektory a výpočetní technikou usnadňují učitelům výklad a žákům zpřístupní a zpestří probírané učivo. Práce v laboratořích fyziky, chemie a biologie rozvíjejí zručnost a dávají možnost ověřit teoretické poznatky v praxi. Školní knihovna pomáhá při vyhledávání informací a vytváří zázemí pro samostatné studium.

Odborně kvalifikovaný a kvalitní pedagogický sbor udržuje vysokou úroveň gymnaziálního vzdělávání mezi ostatními středními školami. Hodnota školy v regionu je zvyšována vytvářením středisek další výuky a lektorskou činností jednotlivých pedagogů, kteří zároveň kladou důraz na celoživotní doplňování již získaných znalostí o novinky z oboru.

Jazyková výuka je důležitou prioritou vzdělávacího programu. Obohacena rodilými mluvčími, výměnnými pobyty a poznávacími zájezdy umožňuje v budoucím vysokoškolském studiu účast v mezinárodních programech (Erasmus, Sokrates) a rozšiřuje možnost uplatnění absolventa.

Efektivní příprava na vysokou školu je základním cílem výuky. Žák získává kvalitní vědomosti a kompetence, vytváří si žádoucí studijní návyky, učí se zpracovávat informace. Bohatou a včasnou volbou seminářů je posilována profesní orientace žáků. Devítihodinový blok v maturitním ročníku zajišťuje důkladnou přípravu na maturitní zkoušku a vstup na vysokou školu.

Školní sport doplňuje další část studentského života. Mnohostranné aktivity (rafty, lyžařské zájezdy, cyklovýlety) obohacují žáky o prožitky, kterými se posilují mezilidské vztahy, smysl pro fair play a pro vzájemnou spolupráci. Vytvořením nadstandardních podmínek (cvičební sály, sportovní hala, horolezecká stěna a posilovna) vzniká prostor pro odreagování, pro vedení žáků ke zdravému způsobu života a k pozitivnímu vztahu k jakémukoliv sportování.

Kamarádský a přátelský přístup pedagogů k žákům charakterizuje atmosféru školy a dotváří příjemné prostředí pro výuku. Učitel si vytváří respekt především svými schopnostmi, znalostmi a pracovním příkladem.

Otevřené dveře má každý, kdo přichází s inovací, návrhem, nápadem, pobídkou nebo jen slušně vyjádří svůj kritický názor. Samostatnosti v rozhodování a řešení problémů se učí žáci ve vlastním školním parlamentu.

Latina, výtvarný kurz, filmový klub, nepovinná výuka španělštiny, ruštiny, francouzštiny, pěvecký sbor a hudební skupina — to jsou další činnosti, které nabízí škola pro zpestření studijních povinností.

Aktivní přístup učitelů je vidět při organizování exkurzí, besed s odborníky různých profesí, se zástupci VŠ, při organizování Dne otevřených dveří, při plánování zájezdů, výletů, návštěv divadel a filmových představení. Publikování statistik o úspěšnosti žáků formou hodnotící zprávy dává pozitivní příklad a posiluje vědomí o kvalitě školy.

Zaměření školy: Gymnázium Rokycany nabízí žákům všeobecné vzdělání. Cílem výuky je podpora všestranného rozvoje žáka, motivace k celoživotnímu učení, výchova k tvořivému myšlení, logickému uvažování a řešení problémů. Gymnázium si neklade za cíl konkrétní zaměření. Jeho prioritou je spokojený žák, kterému vzdělávací program nabídne individuální přístup a řešení podle okamžité situace v jednotlivých ročnících. Poslední rok studia je věnován specializační přípravě a rozšířené nabídce seminářů, které umožní profilaci žáka a jeho kvalitní přípravu ke studiu konkrétní VŠ. Budoucí absolvent dostává prostor i pro realizaci vlastní seminární práce, kterou se prezentuje při ukončení studia.

Originálním vyjádřením cílů a zaměření školy je použití akrostichu (první písmena slov, která popisují hlavní rysy programu školy, tvoří motivační název ŠVP). V tomto výčtu škola upozorňuje jednak na své cíle a záměry, ale také na postupy, které používá. I když je škola všeobecně zaměřená, nabízí svým žákům určité možnosti specializace formou volitelných seminářů.

3.3.2 Profil absolventa

V této části ŠVP škola konkretizuje, jakými kvalitami bude disponovat absolvent jejího vzdělávacího programu. Při stanovení profilu absolventa vychází škola z vlastního zaměření, z toho, co svým žákům nabízí a jaké znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty žáci mohou ve škole získat. Do určité míry si budou profily absolventů různých gymnázií blízké, protože vycházejí ze společných cílů vzdělávání na gymnáziu, značná část profilu absolventa by ale měla vycházet z vlastních představ školy.

Jestliže má škola více zaměření, musí být ke každému zaměření vytvořen odpovídající profil absolventa.

Inspirujte se!

▶ Profil absolventa – Gymnázium, Holešov

Absolvent:

- ▶ je tolerantní a umí být i kritický k názorům druhých, k jiným lidem a kulturám;
- ▶ dokáže si stanovit životní cíle na základě analýzy svých vlastních

možností a schopností;

- ▶ umí se samostatně vzdělávat a chápe společenský a osobní význam svého dalšího vzdělávání;
- ▶ získané vědomosti a dovednosti dokáže vzájemně propojit a využít v praktickém životě;
- ▶ umí samostatně používat moderní informační technologie k získávání informací;
- ▶ je schopen pracovat samostatně i v kolektivu;
- ▶ umí vhodnou formou prezentovat výsledky své práce i své názory;
- ▶ chrání své zdraví a dokáže účinně pomoci druhým;
- ▶ podílí se na ochraně životního a pracovního prostředí i kulturních a společenských hodnot;

[...]

Vlastnosti a dovednosti žáka, které jsou uvedené v profilu absolventa, vycházejí ze zaměření školy (gymnázium je všeobecně zaměřeno), ale především jsou postaveny na klíčových kompetencích a na výstupech jednotlivých předmětů.

▶ **Profil absolventa – Gymnázium a SOŠ, Hostinné**

Absolvent našeho gymnázia by si měl do dalšího života odnést dobrý všeobecný přehled o poznacích ze základních oborů lidského vědění, a mohl tak navázat dalším studiem. Ze záměru školy vyplývá, že by to měl být člověk s dobrými komunikativními dovednostmi jak v oblasti jazykové, tak mediální. Měl by být schopen samostatně pracovat, řešit úkoly a sebekriticky hodnotit práci. Kládeme také velký důraz na utváření pozitivního vztahu ke vzdělávání. Absolvent naší školy by se měl vyznačovat také morálními vlastnostmi – tolerancí, zodpovědností, úctou, slušným vystupováním.

▶ **Profil absolventa – Gymnázium Jana Keplera, Praha**

ŠVP GJK je postaven tak, aby nabídl žákům školy dobrou úroveň akademického vzdělání, rozvoj jejich nadání, vědomostí, dovedností a také přispíval ke kultivaci postojů důležitých pro jejich osobní rozvoj. ŠVP není zaměřen jednostranně. Je otevřený, reaguje na změny v oblasti vědy a techniky, přijímá podněty mravní, estetické i společenské, orientuje se na vědomé vytváření zdravého životního stylu. Absolvent GJK by tak měl být otevřenou osobností, s vědomým hodnotovým systémem, cítící sounáležitost se společností i prostředím, ve kterém žije.

Z hlediska klíčových kompetencí gymnaziálního vzdělávání preferuje ŠVP GJK:

- ▶ kompetence k učení – otevřenost vůči vzdělání, vnitřní motivovanost ke vzdělávání, dovednost učit se, kvalitní všeobecný vzdělanostní základ, vědomosti v souvislostech, tvořivost, kritické myšlení, schopnost sebereflexe;
- ▶ kompetence k řešení problémů – odvaha problémy vyhledávat a řešit, vytrvalost, předvídavost, důslednost, schopnost spolupráce;
- ▶ kompetence komunikativní – schopnost vyjádření vlastního názoru a jeho obhájení, umění naslouchat názorům druhých, tolerance, schopnost využívat všech prostředků komunikace, schopnost interpretace přijímaných informací;
- ▶ kompetence sociální a personální – rozvoj vlastních psychických i fyzických předpokladů, vytváření vlastního názoru a životního stylu, sociální inteligence, ochota spolupracovat a pomáhat, ohleduplnost, slušnost, kultivovanost, zodpovědnost;
- ▶ kompetence občanská – pozitivní vztah ke světu, úcta k životu, respekt k právům druhých, tolerance, ale i kritičnost, schopnost hájit svá práva, chápání potřeb druhých, zodpovědnost k sobě, k druhým, ale i k prostředí, ve kterém žije;
- ▶ kompetence pracovní – vědomé budování profesní kariéry, ovládnutí laboratorní a digitální techniky, experimentální postupy práce, efektivní organizace práce, pracovní návyky, dodržování zásad bezpečnosti.

V profilu absolventa škola vhodně propojila cíle vzdělávání s klíčovými kompetencemi vymezenými v RVP ZV a RVP G. U jednotlivých klíčových kompetencí jsou uvedeny očekávané kvality absolventů. Vzhledem k tomu, že se jedná o ukázkou z víceletého gymnázia, rozpracovala škola také klíčovou kompetenci pracovní, která vychází z RVP ZV.

3.3.3 Organizace přijímacího řízení

Informace o organizaci přijímacího řízení patří k základním údajům o škole. Průběh přijímacího řízení a podmínky přijetí žáka jsou plně v kompetenci ředitele školy, který musí ovšem respektovat platné legislativní předpisy.

Přijímací řízení musí také vycházet z požadavků RVP ZV, zejména musí respektovat předpokládanou úroveň vědomostí a dovedností žáka vyjádřenou očekávanými výstupy jednotlivých vzdělávacích oborů.

V ŠVP škola konkretizuje, jaký je obsah, forma a kritéria **přijímacího řízení**:

- ▶ z jakých předmětů (nebo typu dovedností – např. studijní předpoklady) a v jakém rozsahu se přijímací zkoušky konají; zda je součástí přijímacího řízení psychologický test; mají-li pouze písemnou, nebo ústní formu, případně kombinaci obojího;
- ▶ jakým způsobem jsou výsledky hodnoceny (známky, bodové hodnocení nebo jiný způsob), jaké je minimum bodů pro přijetí, zda se přihlíží k prospěchu na základní škole či nižším stupni gymnázia a jakým způsobem, zda a jak se zohledňuje účast na soutěžích a olympiádách);
- ▶ za jakých podmínek může být žák přijat bez přijímacích zkoušek.

U víceletých gymnázií musí být uvedena také forma přijímacího řízení na vyšší stupeň gymnázia. U tohoto přijímacího řízení musí škola ze zákona vytvořit stejné podmínky jak žákům ze základních škol, tak žákům z nižšího stupně gymnázia. Kritéria, kterým by nemohla jedna skupina žáků dostat (např. přijímací zkoušky ze vzdělávacího obsahu, který není zařazen do RVP ZV), by odporovala školskému zákonu.

Organizace přijímacího řízení se může každým rokem částečně lišit. Pilotní školy proto ve svých ŠVP často odkazovaly na své webové stránky, kde zveřejňují v požadovaném termínu aktuální informace pro daný rok. Podobně školy postupovaly i u podkapitoly Organizace maturitní zkoušky.

Inspirujte se!

▶ Organizace přijímacího řízení – Gymnázium, Cheb

Podrobná kritéria pro přijímací řízení jsou vždy zveřejněna na webových stránkách školy (www.gymcheb.cz) pro oba vzdělávací programy (osmiletý i čtyřletý cyklus studia) vždy nejpozději do 31. 3. toho kalendářního roku, v němž uchazeči podávají přihlášku ke studiu. Přijímací zkoušky do čtyřletého a nižšího stupně osmiletého cyklu studia:

- ▶ jsou využívány testy společnosti Scio – test obecných studijních předpokladů, test z českého jazyka a test z matematiky;

- ▶ započítává se prospěch ze ZŠ, lze získat pomocné body za umístění v předmětových soutěžích a olympiádách.

Přijímací zkoušky do vyššího stupně osmiletého studia (stejně pro žáky kvart nižšího stupně osmiletého cyklu gymnázia i uchazeče z devátých tříd ZŠ):

- ▶ jsou využívány testy společnosti Scio – test z českého jazyka a test z matematiky;
- ▶ žák se podrobí písemné zkoušce z cizího jazyka;
- ▶ lze získat pomocné body za umístění v předmětových soutěžích a olympiádách.

Přijímací zkoušky se konají písemně v určených termínech podle platné legislativy; svým obsahem a obtížností nepřekračují vzdělávací obsah Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

3.3.4 Nejčastěji kladené otázky týkající se přijímacího řízení

Ve kterém školním roce proběhnou přijímací zkoušky z nižšího na vyšší gymnázium?

Povinnost přijímacích zkoušek z nižšího na vyšší stupeň gymnázia se týká teprve žáků, kteří na víceletém gymnáziu začali studovat ve školním roce 2005/2006.

Z čeho se mají skládat přijímací zkoušky na SŠ – z učiva, nebo z kompetencí?

Pravidla pro přijímací řízení na SŠ se vymezují ve školském zákonu. V § 60 odst. 3 se stanovuje, že ředitel školy vyhláší přijímací řízení a v jeho rámci může rozhodnout o konání přijímací zkoušky. Její obsah a formu stanoví v souladu s RVP ZV. Vzhledem k tomu, že RVP ZV klade důraz na očekávané výstupy, jež jsou povinné a má jich dosáhnout každý žák (učivo je doporučené), měly by SŠ při přijímacím řízení vycházet z očekávaných výstupů a klíčových kompetencí základního vzdělávání. § 60, odst. 4 dále uvádí, že v přijímacím řízení ředitel školy hodnotí uchazeče podle: (a) znalostí uchazeče vyjádřených hodnocením na vysvědčení z předchozího vzdělávání a dále výstupního hodnocení uchazeče ze základního vzdělávání, pokud bylo uchazeči vydáno, (b) výsledků přijímací zkoušky nebo talentové zkoušky, je-li stanovena, (c) dalších skutečností, které osvědčují vhodné schopnosti, vědomosti a zájmy uchazeče.

Je nutné zařadit systém a organizaci přijímacího řízení na gymnázium a problematiku hodnocení žáků jako součást příslušné kapitoly ŠVP – Charakteristika školy?

Systém a organizace přijímacího řízení na gymnázium jsou součástí kapitoly Charakteristika ŠVP a musí v ní být obsažené. Problematika hodnocení je samostatná kapitola v ŠVP. Strukturu ŠVP předepisuje příslušný RVP.

3.3.5 Organizace maturitní zkoušky

V této části ŠVP škola uvede:

- ▶ na jaké (minimálně) dvě zkoušky ve společné části maturitní zkoušky své žáky připravuje (požadavek vyplývající ze školského zákona);
- ▶ z jakých zkoušek (povinných, volitelných) se skládá profilová část maturitní zkoušky a jakou má formu; obsah zkoušek musí být v souladu s učebními osnovami povinných vyučovacích předmětů a maturitních seminářů.

V ŠVP je možné uvést v této kapitole (podobně jako u Organizace přijímacího řízení) pouze odkaz na webové stránky školy, kde lze tyto údaje snadněji aktualizovat.

3.3.6. Výchové a vzdělávací strategie

Výchovné a vzdělávací strategie v ŠVP ukazují, jak učitelé utvářejí a rozvíjejí klíčové kompetence žáků. Jde o metody a formy výuky, postupy a činnosti učitelů, které plánovitě zařazují do výuky i do života školy, aby systematicky rozvíjeli klíčové kompetence žáků. Výchovné a vzdělávací strategie škola plánuje dvojím způsobem (více viz str. 31):

- ▶ jako společné výchovné a vzdělávací strategie, které uplatňují všichni učitelé na škole (ty nejsou vázány úzce na jednotlivé předměty); tyto strategie obsahuje v ŠVP kapitola Charakteristika ŠVP;
- ▶ jako výchovné a vzdělávací strategie, které využívají učitelé jednoho předmětu nebo skupiny předmětů (viz kapitola 3.5.3); tyto strategie jsou součástí učebních osnov vyučovacích předmětů v ŠVP.

Tato kapitola se věnuje výchovným a vzdělávacím strategiím, které se uplatňují na úrovni celé školy.

Některé pilotní školy postupovaly při formulování výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy tak, že je nejprve pojmenovaly za jednotlivé předměty. Postupy, které se v předmětech opakovaly a které používají v podstatě všichni učitelé, přeřadily do výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy. K nim pak případně přidaly další, nově zvolené strategie. Například dovednost pracovat s různými informačními zdroji a kriticky je hodnotit, porovnávat a zpracovávat požadují učitelé ve většině předmětů. Tuto strategii není proto nutné opakovat u všech vyučovacích předmětů, ale může se stát společnou strategií, která rozvíjí kompetenci k učení, k řešení problémů a i kompetenci komunikativní na úrovni celé školy.

Některé klíčové kompetence žáků mohou rozvíjet všichni učitelé bez ohledu na konkrétní vyučovací předmět. K tomu slouží výchovné a vzdělávací strategie na úrovni školy.

Na výchovných a vzdelávacích stratégiách na úrovni školy by se měli dohodnout všichni učitelé společně. Přispívají k celkové atmosféře, duchu školy, ve kterém se celý proces odehrává.

Výchovné a vzdelávací strategie na úrovni školy jsou odpovědí na otázky:

- ▶ Jak chce škola jako celek rozvíjet klíčové kompetence žáků? (Např. rozvíjet kompetence komunikativní a k učení tím, že se pravidelně do určitých ročníků zařazuje obhajoba seminární práce ve vybraných předmětech; rozvíjet kompetenci občanskou, sociální a personální tím, že se všechny třídy prostřednictvím svých zástupců podílejí na jednáních školního parlamentu.)
- ▶ Které ze strategií mohou být společné pro většinu předmětů, a tudíž se mohou stát výchovnými a vzdelávacími strategiemi celé školy?
- ▶ Které strategie se mohou uplatňovat i mimo výuku jednotlivých předmětů? (Ve společných aktivitách školy – například při práci školního parlamentu, při realizaci celoškolských projektů.)

Zpracování této části charakteristiky školy může být různé.

Některé pilotní školy formulovaly výchovné a vzdelávací strategie k jednotlivým klíčovým kompetencím zvlášť. V takovém případě se postupy mohou někdy překrývat. Jiná možnost je formulovat výchovné a vzdelávací strategie společné pro více kompetencí. Tento způsob zdůrazňuje skutečnost, že klíčové kompetence nejsou izolované, ale vzájemně se prolínají.

Inspirujte se!

▶ **Výchovné a vzdelávací strategie – Gymnázium, Rumburk**

Gymnázium Rumburk rozvíjí u svých žáků klíčové kompetence. Jedná se o kompetenci k učení, k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanskou a pracovní. Tyto kompetence jsou rozvíjeny různými výchovnými a vzdelávacími strategiemi.

Kompetence k učení

Učitel motivuje žáky k učení ukázkami využití učiva v praxi. Pokud je to možné, umožní žákům, aby si platnost jeho tvrzení mohli

ověřit sami. Učitel rozvíjí kompetenci častým zařazováním práce s odbornými časopisy, literaturou (i cizojazyčnou) a internetem přímo v hodinách. Učitel vede žáky k samostatnosti při vytváření referátů. Sám do procesu vstupuje pouze jako konzultant.

[...]

Kompetence k řešení problémů

Učitel trvá důsledně na tom, aby žák vlastními slovy vysvětlil, jak pochopil zadaný úkol. Učitel vede žáky k využívání učiva z jiných předmětů, např. matematiky v přírodních vědách, fyziky v zeměpise, českého jazyka v cizích jazycích. Učitel podporuje žáky při hledání různých postupů řešení zadaných úloh. Učitel upozorňuje žáky na chyby, kterých se při práci mohou dopustit, a vede je k vyloučení možné chyby, např. ověřováním výsledku.

[...]

Kompetence komunikativní

[...]

Kompetence sociální a personální

[...]

Kompetence občanská

[...]

Kompetence pracovní

Učitel zařazuje práci s technikou a různými materiály – laboratorní cvičení, výtvarné práce atd.

Učitel podporuje žáky, aby stanovili vlastní postup práce, kontrolu výsledků a výsledky sami zhodnotili.

Učitel vede žáky k prezentování vlastních výrobků – charitativní akce, výzdoba školy, školní burza atd.

Učitel seznamuje žáky se světem práce – exkurze, besedy s odborníky atd.

[...]

Kompetence k podnikavosti

Žákům je nabídnut blok vyučovacích předmětů ve druhém roce čtyřletého gymnázia a v šestém roce osmiletého gymnázia. Svou volbu může změnit v dalším školním roce.

Žákům jsou nabízeny takové aktivity, které podporují jejich schopnost samostatně o něčem rozhodovat, plánovat, připravovat a realizovat nějaké aktivity – školní akademie, maturitní ples, burza učebnic atd.

Učitel vybízí žáky k hodnocení vlastních postupů a výsledků své práce. Učitel zapojuje žáky do skupinových, třídních nebo školních projektů. tyto aktivity učitel kontroluje a žákům odborně pomáhá.

Učitel pomáhá odhalit žákům jejich schopnosti a rozvíjet je pomocí školních nebo celostátních soutěží. Učitel do výuky zařazuje aktivity, které seznamují žáky s pracovními příležitostmi.

[...]

Škola zvolila popis výchovných a vzdělávacích strategií ke každé klíčové kompetenci zvlášť. Strategie jsou popsány jako postupy využitelné ve všech předmětech; jsou velmi konkrétní – z každé strategie je patrné, jak budou učitelé na škole postupovat, aby u žáků rozvíjeli příslušné klíčové kompetence. Učitelé si tyto strategie dále upřesňují a rozpracovávají v učebních osnovách svých předmětů. Vzhledem k tomu, že gymnázium má také osmiletý cyklus, zařadilo do svého ŠVP i výchovné a vzdělávací strategie pro kompetenci pracovní.

► Ukázky zpracování výchovných a vzdělávacích strategií na úrovni školy ze ŠVP pilotních ZŠ⁶

Strategie směřující ke kompetenci k učení:

- zařazujeme do výuky problémové vyučování, experiment, prvky daltonské výuky;
 - na začátku vyučovací jednotky vždy společně s žáky vyvodíme cíl, na konci vyučovací jednotky společně zhodnotíme jeho dosažení;
 - zadáváme žákům motivační domácí úkoly – umožňujeme jim vybrat si z nabídky domácích úkolů;
 - požadujeme od žáků prezentaci výsledků domácích úkolů;
- [...]

Strategie směřující ke kompetenci k řešení problémů:

- vytváříme pro žáky praktické problémové úlohy a situace, při nichž je nutné řešit praktické problémy;
 - nabízíme žákům k řešení úkoly, které vyžadují propojení znalostí z více vyučovacích předmětů i využití praktických dovedností z různých oblastí lidské činnosti, a tudíž i více přístupů k vyřešení;
- [...]

Strategie směřující ke kompetenci komunikativní:

- klademe důraz na týmovou práci a kooperativní vyučování;
- využíváme metody obsahující prvky prezentace výsledků;
- vytváříme dostatečný prostor pro vyjadřování žáků při problémovém vyučování, v komunitních kruzích;
- žáci mají maximální možnost samostatné ústní i písemné prezentace (samostatná práce, projekty, referáty, řízené diskuse, komunitní kruh);

⁶ Ukázky pocházejí ze školních vzdělávacích programů pilotních základních škol a vznikly v rámci systémového projektu Pilot Z. Znění výchovných a vzdělávacích strategií byla krácena a upravována. Více informací o výchovných a vzdělávacích strategiích najdete na www.rvp.cz > Tematické vstupy.

Nezapomínejte, že důležitou dovedností při práci s nadanými žáky je umění talent diagnostikovat.

Na stránkách Národního institutu dětí a mládeže MŠMT (<http://www.nidm.cz>) je uvedena Deklarace práv nadaných dětí.

- ▶ využíváme školní časopis — ve výuce i jako prostředek komunikace mezi žáky a veřejností;
 - ▶ umožňujeme žákům podílet se na přípravě rozhlasových relací;
 - ▶ vyžadujeme od žáků využívání informačních technologií pro získávání informací i tvorbu výstupů (časopis, webová stránka, prezentace, ...);
 - ▶ uplatňujeme ve výuce brainstorming, brainpooling, simulace, hraní rolí;
 - ▶ důraz klademe na prožitkové vyučování;
 - ▶ jako výstup z některých témat výuky vyžadujeme nejrůznějším způsobem zpracované závěrečné práce (Power point, písemně, graficky, pomocí obrazového vyjádření apod. dle věku žáků a druhu tématu) – následně požadujeme prezentace, obhajoby a naslouchání druhých;
- [...]

Strategie směřující ke kompetenci sociální a personální:

- ▶ na tvorbě pravidel ve třídách se podílejí sami žáci;
 - ▶ důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulování se žáci sami podíleli;
 - ▶ společně s žáky tvoříme školní řád i třídní řád, vyžadujeme od žáků zodpovědnost za jejich plné dodržování;
 - ▶ žáci mají možnost ke školnímu řádu vznášet připomínky přes žákovský parlament;
 - ▶ ve škole funguje žákovská samospráva (pracovní schůzky s ředitelkou, podílení se na vytváření obsahu třídnických hodin) – žákovská rada, studentské zastupitelstvo;
 - ▶ učitel se orientuje na skupinovou práci, spolupráci ve třídě (příprava setkávání), vzájemnou pomoc při učení;
 - ▶ do výuky pravidelně zařazujeme projekty, projektové dny, prvky daltonské výuky, kooperativní vyučování;
 - ▶ ve výuce jsou využívány hry, na jejichž tvorbě se podílejí sami žáci;
- [...]

Strategie směřující ke kompetenci občanské:

- ▶ společně se staršími žáky organizujeme celoškolní projektové dny, zapojujeme se do mezinárodních projektů;
- ▶ škola pořádá akce připomínající lidové tradice (vánoční den, velikonoční den);

- ▶ škola v rámci možností pořádá sportovní soutěže (školní olympijský den) a další akce pro město – vystoupení pro veřejnost, účast žáků na akcích města, vystupování pro seniory, mateřské školy;
 - ▶ využíváme představitelů města a spolupráce s nimi při projektech;
 - ▶ umožňujeme žákům účast na jednání zastupitelstva, besedy, návštěvy městského úřadu, soudu;
 - ▶ nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, rekreační apod.) jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům;
- [...]

3.3.7 Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Ve školním vzdělávacím programu je nutné uvést, jakým způsobem škola zajistí vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tuto problematiku je třeba zpracovat nejen z hlediska současných žáků, ale i obecněji pro případ, že se takoví žáci budou o studium na škole ucházet, případně když se u nich speciální vzdělávací potřeby projeví až během studia. Ve školním vzdělávacím programu musí být uvedeno, jakým způsobem škola vytvoří podmínky pro uspokojování speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků. Škola by ve svém ŠVP měla popsat, jak je připravena na vzdělávání různých skupin žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. U žáků se zdravotním postižením lze uvést např.:

- ▶ spolupráci se školskými poradenskými zařízeními (speciální pedagogická centra, pedagogicko-psychologické poradny) a s dalšími odborníky (lékaři, psychologové);
- ▶ zajištění individuálních vzdělávacích plánů, pokud to postižení žáků vyžaduje;
- ▶ zajištění individuálního přístupu k žákům se zdravotním postižením;
- ▶ zohlednění druhu, stupně a míry postižení při hodnocení výsledků vzdělávání;
- ▶ úpravu pracovního prostředí (vhodné osvětlení, speciální nábytek);
- ▶ pomoc při zajišťování kompenzačních pomůcek;
- ▶ zvyšování odbornosti pedagogického sboru v oblasti speciální pedagogiky;

- ▶ vytvoření bezbariérového prostředí;
- ▶ úpravu dalších podmínek, které bude škola schopna zajistit, integruje-li žáky se zdravotním postižením.

U žáků se zdravotním znevýhodněním (žáci zdravotně oslabení, dlouhodobě nemocní a žáci s poruchami učení) lze uvést např.:

- ▶ zařazení častějších přestávek pro tyto žáky;
- ▶ zajištění individuálních vzdělávacích plánů;
- ▶ zajištění prostorů pro relaxaci žáků zdravotně oslabených;
- ▶ zohlednění zdravotního znevýhodnění při hodnocení výsledků vzdělávání.

U žáků se sociálním znevýhodněním (žáci, kteří pocházejí ze sociálně nebo kulturně a jazykově odlišného prostředí) lze uvést např.:

- ▶ pomoc při doučování;
- ▶ konzultace s psychologem v případě ohrožení žáků sociálně patologickými jevy;
- ▶ finanční pomoc při návštěvách kulturních nebo sportovních zařízení;
- ▶ další aktivity vedoucí k maximálnímu zapojení těchto žáků do života školy.

Pokud je vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami prioritou školy, je třeba tuto skutečnost v kapitole Charakteristika ŠVP zdůraznit a zohlednit ve výchovných a vzdělávacích strategiích školy.

Inspirujte se!

- ▶ **Biskupské gymnázium, Žďár nad Sázavou**
Škola pro potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami realizuje projekt „Škola bez bariér“, který je financovaný z prostředků EU. Tento projekt žákům přináší:
 - ▶ odstranění všech prostorových bariér a omezení;
 - ▶ vybudování relaxačních a rehabilitačních prostor;
 - ▶ vybudování klubové místnosti (skupinová terapie);
 - ▶ vytvoření interaktivního vzdělávacího materiálu;
 - ▶ vytvoření prezentačních vzdělávacích schémat;
 - ▶ vytvoření audionahrávek;
 - ▶ pořízení PC pro žáky se závažným postižením;

- ▶ další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na potřeby žáků se speciálními vzdělávacími potřebami;
- ▶ zavedení relaxačních programů.

Tento systém škola dále doplňuje:

- ▶ individuálním vzdělávacím plánem;
- ▶ nadstandardní péčí výchovného poradce, psychologa;
- ▶ individuálním přístupem všech ostatních učitelů;
- ▶ asistencí odborných pracovníků (asistent postiženého žáka);
- ▶ spoluprací s pedagogicko-psychologickou poradnou a úřadem práce.

▶ **Gymnázium Jana Keplera, Praha**

V roce 1995 byla dokončena celková rekonstrukce budovy a škola je po stránce vybavení a prostor přizpůsobena ke kvalitnímu a příjemnému studiu i pro žáky **pohybově handicapované**. Při rekonstrukci byly vybudovány bezbariérové přístupy do všech prostor školy. Pohybově handicapovaným žákům je tak umožněna integrace mezi vrstevníky. V případě, že je u žáka diagnostikována lehká mozková dysfunkce (ADHD) nebo specifické poruchy učení, navazujeme spolupráci s pedagogicko-psychologickou poradnou. Podle potřeby je handicapovaným žákům poskytována i péče formou individuálního vzdělávacího plánu, konzultací, případně možností individuálních zkoušek.

3.3.8. Nejčastěji kladené dotazy týkající se zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Platí RVP G i pro žáky s handicapem, kteří jsou integrováni do běžného gymnázia? Pokud ano, v jakém rozsahu?

RVP G je závazný i pro tyto žáky, ale umožňuje určité úlevy. V části Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se stanovuje, že RVP G je možné pro účely vzdělávání těchto žáků upravit v souladu s jejich speciálními vzdělávacími potřebami, možnostmi a zdravotním stavem. V těchto případech musí škola žákovi vytvořit individuální vzdělávací plán, podle kterého se pak jeho vzdělávání řídí.

3.3.9. Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Ve školním vzdělávacím programu má být uvedeno, jakým způsobem bude škola o nadané žáky pečovat a dále jejich nadání rozvíjet.

Nejčastěji uváděné možnosti jsou:

- ▶ individuální vzdělávací plán pro nadaného žáka;
- ▶ podpora účasti na soutěžích, olympiádách a SOČ;
- ▶ individuální pomoc pedagogů;
- ▶ vhodné formy a metody práce;
- ▶ spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou;
- ▶ speciální semináře;
- ▶ rozdělení žáků do skupin i napříč ročníky.

Pokud je vzdělávání mimořádně nadaných žáků prioritou školy, je nezbytné tuto skutečnost ve školním vzdělávacím programu uvést.

Inspirujte se!

▶ **Gymnázium Jana Keplera, Praha**

K zabezpečení rozvoje mimořádně nadaných žáků směřuje škola dlouhodobě. Důraz je kladen na prostorové i materiální zajištění kvalitní výuky, ale také na zajištění kvalitní výuky pro nadané žáky z hlediska užívaných forem a metod výuky. Proto je v rámci ŠVP kladen důraz na:

- ▶ využívání metod výuky s preferencí individuálního přístupu;
- ▶ prosazování forem výuky, v nichž je preferován individuální přístup;
- ▶ využívání možností individuálních konzultací;
- ▶ využívání mimovyučovacích aktivit;
- ▶ zařazování žáků do skupin podle úrovně znalostí;
- ▶ vytváření studijních skupin napříč ročníky;
- ▶ mimořádně vysokou a všestrannou nabídku volitelných předmětů;
- ▶ zařazování volitelných předmětů podle zájmu žáků.

Blíže jsou formy a metody práce s žáky s mimořádným nadáním popsány v kapitole Formy a metody realizace ŠVP ve vztahu k rozvoji kompetencí.

► **Gymnázium Brno, třída Kapitána Jaroše**

Škola rozlišuje tři typy individuálních vzdělávacích plánů:

- 1. Termínované zkoušení. Žák je přezkušován (jakoukoli formou) po předchozí domluvě s vyučujícím. Obvykle si žáci dohodnou den v týdnu, kdy mohou být z daného předmětu přezkušováni. Žák navštěvuje vyučování v plném rozsahu, je mu umožňována účast na soustředěních. Tento vzdělávací plán je udělován zpravidla žákům, kteří dosahují výborných výsledků v předmětových soutěžích (matematická olympiáda apod.), věnují se výkonnostně sportu, hře na hudební nástroj či jiné, časově náročné aktivitě a dosahují v ní výborných výsledků.
- 2. Úlevy z výuky. Kromě termínovaného zkoušení je žákovi povolena absence v přesně stanovených vyučovacích hodinách. Žák uzavírá klasifikaci v řádném termínu, v předmětech s vyšší absencí skládá, kromě běžných povinností, doplňující zkoušku před komisí. Tento vzdělávací plán je zpravidla udělován vrcholovým sportovcům (může však jít i o žáky, kteří se věnují jiným aktivitám na vrcholové úrovni), kterým rozvrh tréninků či příprav koliduje s rozvrhem školní výuky.
- 3. Samostatné studium. Žák dochází do školy podle individuálního rozvrhu, termíny zkoušek a uzavírání klasifikace jsou dohodnuty individuálně. Tento vzdělávací plán je udělován výjimečně, např. reprezentantům ČR v některé sportovní disciplíně, jejichž sezóna jim neumožňuje pravidelnou návštěvu školy.

Na udělení individuálního vzdělávacího plánu nemají žáci automaticky nárok a může jim být odebrán. Stane se tak v případě, že nedodrží povinnosti (zejména termíny uzavírání klasifikace, docházku do výuky apod.), které jsou jim uloženy. Podmínkou udělení individuálního vzdělávacího plánu jsou také dobré studijní výsledky.

3.3.10 Začlenění průřezových témat

Průřezová témata již svým názvem napovídají, že jejich smyslem je procházet napříč vzděláváním. Žáci by měli mít možnost seznamovat se s těmito tématy různými cestami, setkávat se s nimi opakovaně v různých podobách, aby si nevytvořili dojem, že určité téma se týká jen jednoho předmětu (například Environmentální výchova jen Biologie nebo Chemie) a aby si osvojili a upevnili určité dovednosti a postoje. Z těchto důvodů není vhodné, pokud škola zařadí celé průřezové téma jen do jednoho předmětu, nebo dokonce jen do jednoho ročníku. Velmi potřebné je opakovaně zvažovat a promýšlet různé varianty výběru tématu a formy, neboť ne vždy se dá na první pohled spolehlivě určit,

jaká kombinace bude nejlépe vyhovovat a pro žáky bude nejpřínosnější. Tím, že se průřezové téma nerealizuje pouze jednou, ale více formami, může se i lépe vyjít vstříc různým potřebám a schopnostem žáků. Příležitost (např. formou individuálně zadávaných seminárních prací) by pak měli dostat i ti žáci, kteří se chtějí určitou problematikou zabývat dlouhodoběji a do větší hloubky.

Ve školním vzdělávacím programu musí být uveden přehled začlenění a forem realizace průřezových témat a jejich tematických okruhů. Dále musí být u každého průřezového tématu a jeho tematického okruhu uvedeno, v jakém ročníku, v jakém vyučovací předmětu a jakým způsobem je realizováno (projekt, integrace do předmětu, samostatný předmět, kombinace těchto možností apod.).

Pro různé typy gymnázií rozlišujeme tyto tři způsoby:

- ▶ Čtyřletá gymnázia musí do vzdělávacího obsahu zařadit všechna průřezová témata z RVP G a jejich tematické okruhy.
- ▶ Šestiletá gymnázia musí do vzdělávacího obsahu na nižším stupni zařadit celé průřezové téma *Výchova demokratického občana*⁷ z RVP ZV, které není obsaženo v RVP G. Ostatní průřezová témata z RVP ZV mohou šestiletá gymnázia na nižším stupni zařadit, pokud to považují za účelné vzhledem k výchovným a vzdělávacím záměrům školy. Na vyšším stupni musí šestiletá gymnázia do vzdělávacího obsahu zařadit všechna průřezová témata RVP G a jejich tematické okruhy.
- ▶ Osmiletá gymnázia musí do vzdělávacího obsahu na nižším stupni zařadit všechna průřezová témata RVP ZV. Průřezové téma *Výchova demokratického občana* musí být zařazeno celé (všechny tematické okruhy), z ostatních průřezových témat RVP ZV musí škola zařadit alespoň některé tematické okruhy tak, aby žáky připravila na tematické okruhy průřezových témat obsažených v RVP G. Na vyšším stupni musí osmiletá gymnázia do vzdělávacího obsahu zařadit všechna průřezová témata RVP G a jejich tematické okruhy.

Pro víceletá gymnázia se nabízí možnost pracovat s průřezovými tématy tím způsobem, aby témata na vyšším stupni logicky navazovala na témata z nižšího stupně gymnázia, a vytvářela tak ucelený cyklus.

Vzhledem k tomu, že se průřezová témata mohou do ŠVP zařadit různými způsoby, je vhodné v této kapitole ŠVP zpracovat ucelený přehled začlenění průřezových témat, nejlépe do tabulky. Tuto kapitolu je samozřejmě možné zpracovat i jako ucelený text.

Průřezová témata jsou cestou k tomu, aby si žáci uvědomili provázanost jednotlivých předmětů a naučili se k problémům přistupovat komplexně, uvažovat o nich z různých hledisek a řešit je různými metodami.

⁷Problematika zahrnující průřezové téma *Výchova demokratického občana* je na vyšším stupni gymnázia a na čtyřletých gymnáziích obsažena ve vzdělávacím oboru *Občanský a společenskovední základ*, tematický celek *Občan ve státě*.

Pilotním školám se osvědčilo udělat nejprve jakousi „inventuru“ – zjistit, co z průřezových témat již nyní zapojují do výuky a jakými metodami. Na to pak navázat těmi tematickými okruhy, které do vzdělávání zatím zařazené nebyly, a najít pro ně odpovídající metody – některé tematické okruhy integrovat do předmětů, jiné realizovat formou projektů, kurzů atd. Zvláště projekty a kurzy se na řadě škol staly dobrou příležitostí, jak zajímavě propojit, co se žáci naučili odděleně v různých předmětech.

Inspirujte se!

► Začlenění průřezových témat – Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec

nižší stupeň gymnázia

Mediální výchova	Nižší ročníky osmiletého gymnázia			
	prima	sekunda	tercie	kvarta
TO receptivních činností				
Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení		INT/ČJ, VV	INT/ČJ, VV	INT/ČJ, VV, HV
		INT/OV	INT/OV	
Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	INT/ČJ, OV	INT/ČJ, OV	INT/OV	INT/OV
Stavba mediálních sdělení				
Vnímání autora mediálních sdělení	INT/ICT, VV, ČJ	INT/ICT, VV, ČJ	INT/PRO/ školní internetový časopis	PRO/školní internetový časopis
Fungování a vliv médií ve společnosti				
TO produktivních činností				
Tvorba mediálního sdělení				
Práce v realizačním týmu				

vyšší stupeň gymnázia

Mediální výchova	Vyšší ročníky osmiletého gymnázia / čtyřleté gymnázium			
	kvinta/1	sexta/2	septima/3	oktáva/4
Média a mediální produkce	INT/ČJ PRO	INT/ČJ, ICT PRO (P*)	INT/ČJ, ICT PRO (P*)	PRO
Mediální produkty a jejich významy		INT/ICT, VV	INT/ICT, VV	
Uživatelé	INT/ZSV	INT/ZSV		
Účinky mediální produkce a vliv médií		INT/PRO/ZSV	INT/PRO/ZSV	PRO
Role médií v moderních dějinách			PRO/D, ZSV	

Legenda:

INT – integrováno

PRO – projekt

ČJ – Český jazyk

OV – Občanská výchova

VV – Výtvarná výchova

HV – Hudební výchova

D – Dějepis

ZSV – Základy společenských věd

ICT – Informatika a informační a komunikační technologie

P* – po vytvoření materiálního zázemí škola uvažuje o zavedení samostatného předmětu

Začlenění průřezového tématu a tematických okruhů je zpracováno do tabulek. Realizace Mediální výchovy ve vyšších ročnících osmiletého gymnázia navazuje a dále prohlubuje znalosti a dovednosti žáků získané v nižších ročnících. Tematický okruh Média a mediální produkce je integrován do českého jazyka a ICT, projekt umožňuje pokračovat v tvorbě školního časopisu. Okruhy průřezového tématu, ve kterých se prolíná oblast společenských věd a oblast mediální, jsou realizované opět kombinací projektu a integrace.

3.3.11 Nejčastěji kladené dotazy týkající se začlenění průřezových témat

Musí být jednotlivá průřezová témata zastoupena v každém ročníku?

V průběhu vzdělávání je povinností školy nabídnout žákům postupně všechny tematické okruhy jednotlivých průřezových témat uvedených v RVP G.

Všechna průřezová témata však nemusí být zastoupena v každém ročníku. Výběr témat a způsob jejich zpracování v učebních osnovách je v kompetenci školy.

Je nutné naplnit veškeré činnosti a náměty rozpracované pod tematickými okruhy v RVP G?

Závazná jsou pouze průřezová témata a jejich tematické okruhy. Výběr činností a námětů záleží zcela na rozhodnutí školy. Škola může naopak průřezové téma realizovat i prostřednictvím témat, která v nabídce RVP G uvedena nejsou.

Je nutné integrovat všechna průřezová témata do všech vyučovacích předmětů? Kde vzít pro jejich realizaci časovou dotaci?

Integrace všech průřezových témat do všech předmětů není nutná. Důležitá je smysluplnost této integrace. Průřezová témata mají procházet napříč vzděláváním, proto je žádoucí, aby celé průřezové téma nebylo zařazeno jen do jednoho předmětu a jen do jednoho ročníku. Podmínky, které škola musí při zařazování průřezových témat dodržet, jsou uvedené v tomto Manuálu na str. 70.

Pokud se průřezové téma integruje do několika předmětů, jak se řeší jeho časová dotace? Jak se zajistí časová dotace, jestliže realizace proběhne formou projektu nebo kurzu?

Průřezová témata mají časovou dotaci společnou s předměty, do kterých jsou integrovány. Tuto časovou dotaci lze vzhledem k rozsahu integrované části průřezových témat navýšit z disponibilních hodin. Jestliže jsou průřezová témata realizována samostatně jako projekty nebo kurzy, čerpají časovou dotaci opět z disponibilních hodin. O formě integrace průřezových témat a jejich časové dotaci rozhoduje škola s ohledem na své záměry a možnosti.

Jak formálně začlenit do ŠVP problematiku výuky průřezových témat? Jakou formu zápisu zvolit přímo v dokumentu (tabulka, text apod.)?

Průřezová témata lze do výuky zařadit několika způsoby. Lze vytvořit samostatný předmět, integrovat vzdělávací obsah do jednoho nebo více předmětů, zařadit různé kurzy apod. Tato část je v ŠVP uvedena na dvou místech – v Charakteristice ŠVP a v Učebních osnovách. Informaci o začlenění průřezových témat lze do Charakteristiky školy zapsat různě – buď jako ucelený text, nebo do tabulky, která obsahuje přehled tematických okruhů jednotlivých průřezových témat, realizaci průřezového tématu a ročník, do kterého byl tematický okruh začleněn. V učebních osnovách je nutné uvést, které průřezové téma bylo začleněno (v charakteristice předmětu) a rozpracovat průřezová témata do vzdělávacího obsahu. Ukázky zpracování lze najít na Metodickém portálu – www.rvp.cz.

3. 4 Učební plán

Sestavení kvalitního učebního plánu (UP) představuje jeden z nejobtížnějších úkolů. Důvodem je velká provázanost této části ŠVP s ostatními kapitolami. Není možné učební plán vytvářet bez toho, aby se paralelně s ním nepromýšlela například také profilace školy nebo učební osnovy.

Učební plán je třeba chápat v celé jeho šíři jako souhrn základních informací o:

- ▶ organizaci vzdělávání na dané škole;
- ▶ skladbě vyučovacích předmětů a jejich časové dotaci;
- ▶ obsahové náplni vyučovacích předmětů.

Vzhledem k tomu, že tvorba učebního plánu je relativně náročná činnost a měla by být koordinována s pracemi na dalších kapitolách ŠVP, je vhodné ji rozdělit na několik etap.

Tvorba učebního plánu by měla být společnou tvůrčí prací všech učitelů.

3.4.1 Přípravné práce

První zamyšlení nad tvorbou učebního plánu by mělo směřovat ke stávajícímu učebnímu plánu. Z analýzy podmínek školy (z rozboru silných a slabých stránek stávajícího učebního plánu, z požadavků na případné změny ze strany učitelů, žáků a jejich rodičů, z rozboru materiálních, technických a personálních podmínek školy apod.) a po diskusi všech pedagogických pracovníků má škola jasnou představu o své profilaci. Pokud tuto profilaci do stávajícího učebního plánu promítá, nemá smysl učební plán radikálně měnit. V opačném případě je třeba uvést nový učební plán do souvislosti s novou profilací školy.

Ten, kdo tvoří učební plán, by si měl na začátku své práce uvědomit ještě některé zvláštnosti, které s sebou rámcový učební plán nese: vzdělávací obsah v RVP je rozdělený do vzdělávacích oblastí tvořených obsahově blízkými vzdělávacími obory, ze kterých pak v ŠVP vznikají vyučovací předměty. Časovou dotaci takto vzniklých vyučovacích předmětů škola stanoví z minimální časové dotace uvedené v rámcovém učebním plánu, která může být navýšena z disponibilní časové dotace. Rámcový učební plán také stanovuje, v jakých ročnících je zařazení vzdělávacího obsahu oborů do ŠVP povinné, a kde o jeho zařazení rozhoduje škola. Přitom je důležité si uvědomit, že tyto údaje se v některých případech vztahují přímo k samotnému vzdělávacímu oboru (například Cizí jazyk), ale tam, kde je stanovena časová dotace pro celou vzdělávací oblast, týkají se oblasti jako celku. Například vzdělávací oblast Člověk a příroda musí být do ŠVP zařazena povinně v 1. a 2. ročníku vyššího stupně gymnázia, to ale neznamena, že do těchto ročníků musí být povinně zařazeny všechny vzdělávací obory této oblasti. Škola se může například rozhodnout, že vzdělávací obsah Geologie

Tvorbu učebního plánu lze rozdělit na několik etap:
- přípravné práce;
- pracovní verze učebního plánu a poznámek;
- diskuse;
- korekce učebního plánu po zpracování učebních osnov;
- definitivní verze učebního plánu a poznámek.

Analýza podmínek školy nám ukáže, co děláme, jak to děláme a co chceme případně změnit.

Obecně platí pro sestavení učebního plánu jedno základní pravidlo: předmět musí mít takovou časovou dotaci, aby bylo možné naplnit všechny školní výstupy, které předmět obsahuje.

Každá z uvedených možností tvorby učebního plánu má bezesporu své výhody i svá rizika. Vedením školy direktivně určená verze učebního plánu je časově výhodnější, ale nemusí zohledňovat názory učitelů. Vypracování verzí učebního plánu předmětovými komisemi je časově náročné a diskuse mohou být takřka „nekonečné“, ale učební plán může nakonec představovat důležitý konsenzus.

zařadí až ve vyšších ročnících, ale do 1. a 2. ročníku jej nezačlení. Nutné je také důkladně promyšlet začlenění specifických vzdělávacích oborů – Výchova ke zdraví a Člověk a svět práce. Tyto obory nemají v rámcovém učebním plánu žádnou časovou dotaci pouze zdánlivě. Šipkou je v tabulce vymezeno období, kdy musí být vzdělávací obsah oboru zařazen, konkrétní časová dotace uvedená není. Počet hodin a formu realizace (samostatný předmět, integrace, exkurze, kurzy apod.) si škola stanovuje sama podle svých potřeb a s ohledem na náročnost očekávaných výstupů. Při tvorbě učebního plánu je nutné si dále uvědomit, že s rozšířením vzdělávacího obsahu některého předmětu by měla být navýšena i časová dotace. Toto navýšení je pak čerpáno z disponibilní časové dotace. V neposlední řadě je třeba promyslet smysluplné začlenění průřezových témat do jednotlivých předmětů.

Možností, jak vytvářet učební plán, je několik:

- ▶ Užší projektový tým může vytvořit pro kolegy hrubou verzi učebního plánu, ke které se budou vyjadřovat jednotliví pedagogové.
- ▶ Předmětové komise vytvoří pracovní verzi učebního plánu, na společných jednáních pak povedou otevřenou diskusi, zejména o využití disponibilních hodin.
- ▶ Předmětové komise vytvoří učební plán s minimálním počtem hodin a užší projektový tým pak vytvoří jakýsi průnik všech těchto verzí, k doladění použije disponibilní hodiny.

Zajímavou zkušenost udělaly ty školy, které se snažily do této tvorby ŠVP zapojit i širší okruh učitelů, například vedoucí předmětových komisí. Učitelé měli totiž z počátku různé, často přehnané nároky na časovou dotaci „svých“ předmětů. Společné dohodě pomohlo, když mohli vidět požadavky svých kolegů, mohli s nimi diskutovat a dotvářet učební plán společně. Ředitel školy tak předešel mnohým pozdějším dohadům a nedorozuměním.

Na jedné z pilotních škol pověřil ředitel předsedy předmětových komisí úkolem vypracovat návrh učebního plánu, který by byl postaven na minimální hodinové dotaci (uvedené v RVP G) pro jednotlivé předměty. Zároveň byly rozpracovávány návrhy na volitelné předměty a jejich hodinové dotace. Po konzultaci ředitele s jednotlivými předsedy předmětových komisí byl vytvořen průnik požadavků těchto komisí. Vyučující při práci na celém učebním plánu snáze pochopili všechny souvislosti a úskalí, které tato práce přináší.

Na jiné pilotní škole byla nejprve vytvořena pracovní verze učebního plánu, na které se podílel celý pedagogický sbor. Po diskusích v předmětových komisích byla vytvořena konečná verze, která po sestavení učebních osnov předmětů prošla drobnými úpravami.

3.4.2 Tabulace učebního plánu

Definitivní podoba učebního plánu musí splňovat některá pevně daná kritéria:

- ▶ učební plán musí být zpracovaný do tabulky s oddělením nižšího a vyššího gymnázia;
- ▶ musí být uvedené přesné názvy povinných předmětů s časovými dotacemi (pro jednotlivé ročníky);
- ▶ musí být uvedeny celkové počty hodin v jednotlivých ročnících;
- ▶ musí být uvedené celkové počty hodin pro nižší a vyšší gymnázium a jejich celkové součty musí být v souladu s RVP;
- ▶ minimální časová dotace pro danou vzdělávací oblast v RVP G musí být rozdělena do vyučovacích předmětů vzniklých z této oblasti;
- ▶ u volitelných předmětů je vhodné uvést pouze jejich časové dotace a neuvádět v učebním plánu jejich konkrétní názvy (jejich nabídka se může každý rok měnit), ale například jen označení Volitelný předmět 1, Volitelný předmět 2 atd. Názvy spolu s celými učebními osnovami mohou být uvedené například v příloze k ŠVP.

Na některých pilotních školách byl použitý následující model: v prvních dvou (případně třech) ročnících čtyřletého gymnázia (vyššího stupně šestiletého a osmiletého gymnázia) všechny vyučovacích předměty pokrývají veškerý obsah vzdělávacích oborů uvedený v RVP G a od třetího (případně čtvrtého) ročníku jsou sestavené jednotlivé bloky předmětů (např. humanitní, přírodovědný, technický), v nichž se probírá specializovanější vzdělávací obsah.

Škola musí ve svém učebním plánu také rozhodnout, jak naloží s disponibilní časovou dotací. Ve svém ŠVP ale nemusí nutně podávat informaci o tom, jak disponibilní časovou dotaci využila, ale musí být schopna to v případě potřeby nějakým způsobem doložit. Pokud si o tom chce škola vést záznam přímo v ŠVP, je možné tyto informace uvést například v poznámkách k učebnímu plánu.

Tvorba učebního plánu a „boj“ o časovou dotaci je práce časově náročná. Na většině pilotních škol trvala tři až pět měsíců.

Vytvořený učební plán nesmí být chápán jako neměnná část ŠVP. V důsledku změn, např. ve vedení školy, v učitelském sboru, na základě požadavků žáků a rodičů, může být učební plán upraven. Tyto změny však vždy musí být v souladu s RVP a nesmí negativně ovlivnit započatou vzdělávací cestu žáka.

Pokud se škola rozhodne zařadit do svého učebního plánu projekty, kurzy apod., které realizuje jako soustředěnou výuku s konkrétní hodinovou dotací, a toto zapsat do učebního plánu, pak může postupovat následujícím způsobem:

- ▶ určí počty hodin pro jednotlivé předměty za celé období školního roku, tj. asi za 36 týdnů⁸ (nesmí zapomenout, že součet hodin za týden pro všechny předměty v rámci 4 let je stanoven na 132 hodin;
- ▶ určí počty hodin pro jednotlivé předměty v rámci kurzů/projektů;
- ▶ dopočítá průměrný týdenní počet hodin pro daný předmět v rámci zbývajících vyučovacích týdnů.

Například:

Škola by se rozhodla realizovat vzdělávací obsah v prvním ročníku v klasických vyučovacích předmětech a současně soustředěnou výukou po dobu 5 týdnů.

Nejprve by si stanovila jednotlivé předměty, jejich vzdělávací obsah a hodinovou dotaci (např. Tv – 3 hodiny týdně, Dějepis – 2 hodiny týdně, 1. cizí jazyk – Aj/Fj – 4 hodiny týdně) na celý školní rok (36 týdnů). Poté by vymezila vzdělávací obsah soustředěné výuky v rámci kurzů a projektů. Protože vzdělávací obsah některých předmětů by byl z velké části začleněn do zvolených projektů/kurzů, byla by určena hodinová dotace zařazených předmětů a odečtena od celkového počtu hodin, které by byly přiděleny daným předmětům na celý rok. Např. tělesná výchova by měla být vyučována 3 hodiny týdně, tzn. v celkové hodinové dotaci 108 hodin za 36 týdnů v 1. ročníku. V rámci lyžařského kurzu by bylo tzv. „odučeno“ 30 hodin Tv. Škola by se proto rozhodla tuto hodinovou dotaci od celkové (roční) odečíst a do rozvrhu jednotlivých týdnů (31 týdnů) rozpočítat pouze zbývající část hodinové dotace (78 hod.). Na jeden týden by tak připadlo asi 2,5 hodiny Tv. Vzhledem k tomu, že by škola měla půlené hodiny v rozvrhu i u některých jiných předmětů, postavila by svůj rozvrh na sudé a liché týdny. V jednom týdnu by vyučovala 2 hodiny a v druhém 3 hodiny Tv. Stejným způsobem by postupovala u ostatních předmětů, jejichž vzdělávací obsah by byl významně zařazen do soustředěné výuky.

Tento způsob zpracování učebního plánu je náročný na organizaci výuky během školního roku.

⁸ Od celkového počtu 52 kalendářních týdnů byly odečteny prázdniny, státní svátky a případné dny ředitelského volna.

1. ROČNÍK – čtyřleté gymnázium – hodinová dotace v 1. ročníku – 30 hodin týdně

Samostatné předměty	zkratka předmětu	celkový počet hodin za 36 týdnů	odúčeno v rámci projektů, kurzů	zůstatek na 31	průměr na týden	týdně	sudý	lichý
Německý jazyk Anglický jazyk	Nj Aj	144	34	110	3.55	3.5	4	3
Matematika	M	144	0	144	4.00	4	4	4
Dějepis	D	72	25	47	1.52	1.5	1	2
Výtvarná výchova	Vv	36	13	23	0.74	0.75	0.5	1
Tělesná výchova	Tv	108	30	78	2.52	2.5	3	2
		1080	150	930	30	30	30	30

Výuka v 1. ročníku probíhá 31 kalendářních týdnů, zbývajících 5 týdnů je věnováno:

měsíc	název projektu/ kurzu	počet dnů / počet hodin	počet hodin v rámci jednotlivých předmětů
říjen	Projekt – týden s kulturou	5/30	AJ/FJ – 2, VV – 11, D – 12, Cj – 5
listopad	Projekt – Evropa	5/30	AJ/FJ – 15, Geogr. – 5, D – 4, ZSV – 4, VV – 2
leden	Lyžařský kurz	5/30	TV – 30
březen	Projekt – cesta kolem světa	5/30	AJ/FJ – 17, Geogr. – 4, D – 9
květen	Přírodovědná praktika	5/30	Bi – 8, Ch – 6, Geogr. – 6, Fy – 7, ICT – 3, PT – EV
		25/150 5 týdnů x 30 hod = 150 hod	

Použité zkratky

AJ/FJ	Anglický / Francouzský jazyk	Ch	Chemie
Bi	Biologie	ICT	Informatika
Cj	Český jazyk	M	Matematika
D	Dějepis	PT	Průřezové téma – Environmentální výchova
Fy	Fyzika	TV	Tělesná výchova
Geogr.	Geografie	VV	Výtvarná výchova
		ZSV	Základy společenských věd

Je-li do projektů zapojen vzdělávací obsah většiny předmětů, pak je výhodnější naplánovat výuku na celých 36 týdnů a hodinovou dotaci na projekty čerpat během roku rovnoměrně ze všech vyučovacích dnů.

Jestliže se škola rozhodne vyučovat v modulech – např. soustředěná výuka přírodních věd (fyziky, chemie a biologie) v jednom čtvrtletí, pak může postupovat následujícím způsobem:

- ▶ určí počty hodin pro jednotlivé předměty za celé období školního roku, tj. za (asi) 36 týdnů;
- ▶ určí počty hodin předmětů v rámci soustředěné výuky a počty hodin předmětů, které budou tento modul doplňovat;
- ▶ dopočítá průměrný týdenní počet hodin pro ostatní předměty v rámci zbývajících vyučovacích týdnů.

Pokud bude škola vytvářet ve svém učebním plánu **integrováný předmět**, pak je třeba uvažovat, jaký vzdělávací obsah konkrétních oborů bude propojen, případně o které náměty tematických okruhů průřezových témat bude předmět posílen. Je nezbytné také stanovit, jaká část hodinové dotace přidělené pro vzdělávací obor (oblast) přísluší integrované části vzdělávacího obsahu nebo jaká část hodinové dotace bude přidělena z disponibilní časové dotace.

Inspirujte se!

▶ Část učebního plánu – Gymnázium, Rumburk

název předmětu	prima	sekunda	tercie	kvarta	celkový počet hodin
Poznáváme svět a naši republiku	3	4	3	4	14

Předmět je vyučován na nižším stupni gymnázia a vznikl sloučením vzdělávacího oboru Dějepis a Zeměpis z RVP ZV a dvou výstupů ze vzdělávacího oboru Fyzika, tématu Vesmír v RVP ZV. V předmětu jsou integrována průřezová témata Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova z RVP ZV se všemi tematickými okruhy a průřezové téma Osobnostní a sociální výchova jen jedním tematickým okruhem Rozvoj schopností poznávání.

Škola využívala při vytváření integrovaného předmětu hodinovou dotaci vzdělávacích oborů z různých vzdělávacích oblastí. Musela si proto alespoň formálně určit, kolik hodin pochází z které vzdělávací oblasti, aby mohla kontrolně „dopočítat“, zda spolu s ostatními předměty vyčerpala celou hodinovou dotaci vzdělávací oblasti Člověk a příroda a Člověk a společnost nebo zda ji musí doplnit z disponibilní časové dotace.

3.4.3 Poznámky k učebnímu plánu

V poznámkách k učebnímu plánu je třeba uvést:

- ▶ z jakých oborů, případně průřezových témat, byl předmět vytvořený, pokud má jiný název než vzdělávací obor v RVP (např. Poznáváme svět a naši republiku – viz předcházející ukázka);
- ▶ s jakou časovou dotací a kam jsou integrovány některé části vzdělávacího obsahu, např. Výchovy ke zdraví nebo Geologie (pokud z nich nejsou vytvořené samostatné předměty);
- ▶ podrobnější informace o zařazených kurzech a projektech;
- ▶ konkrétní seznam nabízených volitelných předmětů;
- ▶ odděleně od ostatních je třeba uvést nepovinné předměty (nečerpají časovou dotaci z RVP).

Poznámky ke konkrétnímu učebnímu plánu se nemusejí týkat každého předmětu, pokud je jeho název shodný s názvem příslušného vzdělávacího oboru a neintegruje se do něj žádný další vzdělávací obsah. Podrobnější informace o konkrétních vyučovacích předmětech jsou uvedeny v charakteristice vyučovacího předmětu.

Rozdílné způsoby zpracování a pojetí učebních plánů jsou patrné z následujících ukázek. Z nich je dobře vidět, jakými různými cestami se školy mohou ubírat. Zároveň je třeba mít při čtení těchto ukázek na paměti, že bez důkladného prostudování podoby jednotlivých předmětů nelze spolehlivě posoudit, jakou hodinovou dotaci předměty na těchto školách získaly (svou roli hraje to, zda jsou do předmětu zařazena průřezová témata nebo zda byla časová dotace, vzhledem k používaným metodám, navýšena z disponibilní časové dotace apod.). Pečlivé prostudování následujících ukázek pomůže lépe pochopit výše uvedená obecná pravidla.

Inspirujte se!

- ▶ **Učební plán – Gymnázium Jana Opletala, Litovel**
Čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň osmiletého gymnázia
(všeobecně zaměřené gymnázium)

Vyučovací předmět	1. ročník kvinta	2. ročník sexta	3. ročník septima	4. ročník oktáva	časová dotace celkem
Český jazyk a literatura	3	4	3	5	15
Anglický jazyk	3	3	3	3	12
Další cizí jazyk	3	3	3	3	12
Matematika	4	4	3	5	16
Fyzika	3	3	3	-	9
Chemie	3	3	3	-	9
Biologie	3	3	3	-	9
Zeměpis	2	2	2	-	6
Společenské vědy	1	2	2	3	8
Dějepis	2	2	2	-	6
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Hudební výchova/ Výtvarná výchova	2/2	2/2	-	-	4
Informatika a informační a komunikační technologie	2	INT	INT	-	2
Volitelný předmět 1	-	-	2	3	5
Volitelný předmět 2	-	-	2	3	5
Volitelný předmět 3	-	-	-	3	3
Volitelný předmět 4	-	-	-	3	3
Celková hodinová dotace	33	33	33	33	132

Poznámky k učebnímu plánu pro čtyřleté gymnázium a vyšší stupeň osmiletého gymnázia:

- ▶ **Cizí jazyk** – Anglický jazyk povinně pro všechny žáky.
- ▶ **Další cizí jazyk** je možné volit z jazyka německého, francouzského, španělského a ruského.
- ▶ Vzdělávací obsahy oborů **Geologie, Člověk a svět práce, Výchova ke zdraví a Informatika a informační a komunikační technologie (ICT)** jsou integrovány v rámci zvolených vyučovacích předmětů – viz tabulka č. 2.1., 2.2., 2.3, 2.4.
- ▶ **Společenské vědy** – předmět vychází především ze vzdělávacího oboru Občanský a společenskovední základ (další obory viz níže tabulky).

- ▶ **Hudební/Výtvarná výchova** – předměty vychází ze vzdělávacích oborů Hudební/Výtvarný obor.
- ▶ **Nabídka volitelných předmětů:**
Literární seminář, Konverzace v anglickém a dalším cizím jazyce, Seminář z matematiky, Seminář z fyziky, Seminář z chemie, Seminář z biologie, Ekologie, Geologie, Logika, Společenskovední seminář, Ekonomie, Management, Filosofie, Latina, Umění a kultura.
- ▶ **Nabídka nepovinných předmětů:**
Sportovní hry, Pěvecký sbor, Keramický kroužek, Latina, Cizí jazyk aj. dle zájmu žáků.

5.2.1. Integrace (INT) vzdělávacích oborů:

Tab. 2.1.

Geologie – součást vyučovacího předmětu Zeměpis, realizována v 1. ročníku a kvintě v plném rozsahu. (INT)

Vyučovací předmět (Vzdělávací obor)	1.roč. kvinta	2.roč. sexta	3.roč. septima	4.roč. oktáva	celkem hodin
Český jazyk a literatura (z toho INT <i>Výchova ke zdraví</i>)			0.25		0.25
Biologie (z toho INT <i>Výchova ke zdraví</i>) (z toho INT <i>ICT</i>)			1.00 0.50		1.00 0.50
Zeměpis (z toho INT <i>Geologie</i>) (z toho INT <i>ICT</i>)	0.50	0.33			0.50 0.33
Chemie (z toho INT <i>ICT</i>)		0.33			0.33
Fyzika (z toho INT <i>ICT</i>)			0.50		0.50
Společenské vědy (z toho INT <i>Člověk a svět práce</i>) (z toho INT <i>Výchova ke zdraví</i>) (z toho INT <i>ICT</i>) *	0.50		0.25 0.25	1.75	2.00 0.75
Výtvarná výchova (z toho INT <i>ICT</i>)		0.33			0.33
Tělesná výchova (z toho INT <i>Výchova ke zdraví</i>) *					
Souhrn:					
<i>Člověk a svět práce</i>			0.25	1.75	2.00
<i>Geologie</i>	0.50				0.50
<i>Výchova ke zdraví</i>	0.50		1.50		2.00
<i>Informatika a informační a komunikační technologie</i>		1.00	1.00		2.00

* *Hodinová dotace se nenavšňuje.*

Tab. 2.2.

Člověk a svět práce – součást vyučovacího předmětu Společenské vědy (SV), realizován ve 3. a 4. roč. (septima, oktáva) v plném rozsahu. (INT)

	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Vzdělávací obsah				
Trh práce a profesní volba				SV- EX SV
Pracovněprávní vztahy				SV- SEM SV
Tržní ekonomika			SV	SV
Národní hosp. a úloha státu v ekonomice				SV
Finance				SV

Tab. 2.3.

Výchova ke zdraví – součást vyučovacích předmětů (INT): Český jazyk a literatura (Č), Biologie (Bi), Společenské vědy (SV) a Tělesná výchova (TV).

	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Vzdělávací obsah				
Zdravý způsob života			Bi	
Vztahy mezi lidmi a formy soužití			SV ČJL	
Změny v životě člověka a jejich reflexe	SV		Bi	
Rizika ohrožující zdraví	SV- PRO TV- PRO SV		Bi, SV	
Ochrana člověka za mimořádných situací			TV- kurz	

Tab. 2.4.

Informatika a informační a komunikační technologie (ICT)
– součást vyučovacích předmětů (INT): Chemie (CH), Biologie (Bi), Fyzika (F), Zeměpis (Z), Společenské vědy (SV) a Výtvarná výchova (VV).

	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.
Vzdělávací obsah				
Digitální technologie		Z	Bi	
Zdroje a vyhledávání informací, komunikace		SV- PRO Z, CH	F, Bi	
Zpracování a prezentace informací	SV	CH, Z, VV	Bi	

Použité zkratky:
 INT – integrace obsahu
 PRO – realizace pomocí projektu
 KURZ – kurz
 SEM – seminář, beseda
 EX – exkurze

Zvláštností zpracování tohoto učebního plánu jsou doplňující tabulky, které mapují začlenění vzdělávacích oborů, z nichž nebyly vytvořeny samostatné předměty. Gymnázium tyto informace neuvedlo přímo do poznámek, ale vzhledem k přehlednosti zvolilo oddělené samostatné tabulky. Jedna z tabulek nabízí i přehled rozdělení hodinové dotace integrovaných vzdělávacích oborů (z hlediska struktury ŠVP se jedná o nepovinný údaj).

► **Učební plán – Gymnázium Slovanské náměstí, Brno**
 Čtyřleté gymnázium se zaměřením na živé jazyky

Předmět	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	Celková časová dotace za 4 roky
Český jazyk a literatura	3	3	3	4	13
Cizí jazyk	4	4	4	5	17
Další cizí jazyk	3	3	3	3	12
Latina	2	2	–	–	4
Matematika	3	3	3	3	12
Fyzika	2	2	3	–	7
Chemie	2	3	2	–	7
Biologie	2	3	2	–	7
Geografie	2	2	2	2	8
Občanský a společenskovední základ	2	2	3	2	9
Historie	2	2	2	2	8
Tělesná výchova	2	2	2	2	8
Umění a kultura	2	2	–	–	4
Informační a komunikační technologie	2	–	–	–	2
Volitelné aktivity	–	–	4	10	14
Celkem předepsaných hodin	33	33	33	33	132

Poznámky k učebnímu plánu:

- ▶ **Cizí jazyk** je studován povinně a navazuje na obsah výuky RVP ZV s možností vytváření skupin dle pokročilosti. Žáci si volí profilový cizí jazyk – Anglický nebo Německý jazyk přihláškou ke studiu. Volba profilace je závazná pro celé studium a zvolený profilový jazyk je povinnou volbou žáka ve společné i profilové části maturitní zkoušky. Výuka je realizována ve skupinách. Ve 4. ročníku vypracovávají žáci povinný ročníkový projekt. Výstupem projektu je jeho veřejná prezentace a obhajoba. Předmět integruje a realizuje i část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Další cizí jazyk** si žáci volí z nabídky: Anglický jazyk, Německý jazyk, Francouzský jazyk, Španělský jazyk. Žáci s profilovým jazykem německým volí Anglický jazyk. Výuka je realizována ve skupinách.
- ▶ **Fyzika:** Ve třetím ročníku jsou součástí výuky i laboratorní cvičení s časovou dotací 1 hodina týdně. Předmět integruje a realizuje i část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Chemie:** Ve druhém ročníku jsou součástí výuky i laboratorní cvičení s časovou dotací 1 hodina týdně, v ostatních ročnících jsou součástí výuky průběžně zařazovaná praktická cvičení. Předmět integruje část vzdělávacího obsahu oboru Geologie z RVP G ve 2. ročníku a část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Biologie:** Ve druhém ročníku jsou součástí výuky i laboratorní cvičení s časovou dotací 1 hodina týdně, v ostatních ročnících jsou součástí výuky průběžně zařazovaná praktická cvičení. Předmět integruje část vzdělávacího obsahu oboru Výchova ke zdraví RVP G ve 2. ročníku. Předmět integruje a realizuje i část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Geografie:** Předmět integruje část vzdělávacího obsahu oboru Geologie z RVP G ve 3. ročníku.
- ▶ **Občanský a společenskovední základ:** Předmět integruje část vzdělávacího obsahu oboru Člověk a svět práce RVP G (1.– 4. ročník) a část vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Umění a kultura:** vyučovací předmět Umění a kultura se skládá z Hudebního a Výtvarného oboru, přičemž si žáci na počátku studia volí jeden z nich a pokračují v něm ve 2. ročníku. Výuka je realizována ve skupinách.

- ▶ **Informační a komunikační technologie:** Výuka je realizována ve skupinách. Ve 2. až 4. ročníku je vzdělávací obsah oboru Informatika a informační a komunikační technologie integrován do předmětů Občanský a společenskovední základ, Cizí jazyk, Biologie, Chemie a Fyzika (okruhy Zdroje a vyhledávání informací, Zpracování a prezentace informací).
- ▶ **Volitelné aktivity:** Realizovány ve 3. a 4. ročníku formou povinně volitelných předmětů, které rozšiřují a prohlubují vzdělávací obsah vzdělávacích oborů RVP G. Žáci příslušných ročníků vybírají z každoroční aktuální nabídky, která vychází zejména z poptávky žáků a je uvedena v příloze ŠVP. Výuka je realizována ve skupinách.
- ▶ **Tělesná výchova:** Výuka je realizována ve skupinách. Předmět integruje část vzdělávacího obsahu Výchova ke zdraví z RVP G v 1. – 4. ročníku.
- ▶ **Latina:** Výuka je realizována ve skupinách.
- ▶ **Kurzy:** Součástí učebního plánu školy jsou kurzy, jež jsou zařazeny ve všech ročnících studia. Minimální rozsah každého ročníkového kurzu je 4 dny.

Ročník	Priority	Výstupy	Náhradní výstupy
1.	„Adaptační kurz“ Podzimní kurz v přírodě se zaměřením na poznání kolektivu, své role v něm a budování týmu	Započtená účast na kurzu.	Započtená účast na školních aktivitách zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů.
	„Sport a zdraví“ Zimní sportovní kurz v přírodě se zaměřením na sport a zdraví, první pomoc, řešení krizových situací	Započtená účast na kurzu.	Započtená účast na školních aktivitách zaměřených na první pomoc a řešení krizových situací nebo kurz první pomoci organizovaný jinými institucemi.
2.	„Ekologie v regionu“ Zaměření na ekologii, využití cizího jazyka, veřejně prospěšné práce	Účast na třídní konferenci. Příspěvek do sborníku v cizím jazyce	Práce s informacemi na internetu. Účast na třídní konferenci. Osobní příspěvek na konferenci. Příspěvek do sborníku v cizím jazyce.
3.	„Zdraví a práce“ Letní sportovní kurz se zaměřením na výchovu ke zdraví a pracovní činnosti	Započtená účast na kurzu.	Započtená účast na pracovních aktivitách ve škole.
4.	„Praha a Evropa“ Kulturní, historická a vlastivědná exkurze do Prahy	Vytvoření skupinového příspěvku do závěrečné výstavy o Praze.	Vytvoření individuálního příspěvku do závěrečné výstavy o Praze.

Každý kurz obsahuje:

- ▶ tematické celky z průřezových témat (Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova, Mediální výchova)
- ▶ témata z oblastí Člověk a svět práce a Člověk a zdraví
- ▶ témata z ostatních vzdělávacích oblastí, která nejsou obsažena v osnovách předmětů

Každý kurz má **několik specifických priorit**, které rozhodnou o termínu (termínech) kurzu, jeho vhodném umístění, personálním obsazení a výstupech.

Každý kurz bude mít **jednoznačný výstup**. Pro stanovení výstupu jsou užívány následující formy nebo jejich kombinace:

- ▶ Zpracovaný projekt;
- ▶ Závěrečná zpráva žáka;
- ▶ Výrobek, dílo, literární zpracování;

- ▶ Protokol;
- ▶ Závěrečný seminář s testováním.

Každý kurz bude mít jasně formulované **požadavky na náhradní výstupy** pro žáky, kteří se kurzu nezúčastní, včetně předepsaných forem těchto výstupů (viz předcházející ukázky forem); je snahou, aby náhradní výstupy byly formulovány a vyžadovány tak, aby valná většina žáků byla dostatečně motivována k účasti v kurzu (sociální role kurzů je plněna tím lépe, čím kompletnější budou třídní či ročníkové kolektivy).

Kurzy jsou součástí ŠVP, a proto jsou částí závazného vzdělávání pro všechny naše žáky. Je zájmem školy, aby se kurzů účastnily co nejúplnější třídní či ročníkové kolektivy, proto předpokládáme:

- ▶ Účast třídního učitele až na výjimky;
- ▶ V případě neúčasti žáka nutnost náhradního plnění; není-li splněna uvedená podmínka, nejsou splněny podmínky pro uzavření příslušného klasifikačního období.

Kromě povinných údajů gymnázium v tomto učebním plánu uvádí také přehled kurzů, které jsou stabilně zařazeny do jednotlivých ročníků a mají definovány vlastní výstupy. Splnění těchto výstupů je podmínkou pro kladné hodnocení žáků. Pro případy, kdy se žák nemůže z různých důvodů těchto kurzů zúčastnit, škola stanovila „náhradní výstupy“, které umožňují žáka hodnotit v těchto mimořádných případech. Vzhledem ke svému zaměření na živé jazyky škola zařadila povinně do učebního plánu Latinu a významně posílila hodinovou dotaci Cizího jazyka. Oproti RVP G škola stanovila samostatnému předmětu Informační a komunikační technologie pouze dvouhodinovou dotaci, zbylé 2 hodiny integrovala (viz poznámky).

- ▶ **Učební plán – Gymnázium Jana Keplera, Praha**
Osmileté gymnázium (všeobecně zaměřené)

Poznámky k učebnímu plánu nižšího stupně osmiletého gymnázia

- ▶ Obsah a výstupy všech předmětů v učebním plánu vycházejí ze vzdělávacích oblastí a oborů RVP ZV.
- ▶ Způsob dělení hodin je uveden v časovém a organizačním vymezení charakteristik jednotlivých předmětů.
- ▶ Vyučovací předmět **Český jazyk a literatura** vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Ve svém obsahu realizuje průřezové téma Mediální výchova. Čerpá 1 hodinu z disponibilních hodin.

Předmět	prima	sekunda	tercie	kvarta	dotace	kvinta		sexta		septim		oktáva		dotace
						1.-4.	1.pol.	2.pol.	1.pol.	2.pol.	1.pol.	2.pol.	1.pol.	
Český jazyk a literatura	4	4	4	4	16	3	3	3	3	3	3	4	4	13
Úvod do studia jazyka	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
1. cizí jazyk	3	3	3	3	12	3	3	3	3	4	4	4	4	14
Další cizí jazyk	-	-	3	3	6	3	3	3	3	3	3	3	3	12
Algebra	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Geometrie	2	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Matematika	-	-	4	4	8	4	4	4	4	2	2	2	2	12
Přírodověda	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fyzika	-	2	2	2	6	2	3	3	2	2	3	-	-	7,5
Chemie	-	2	2	2	6	2	2	3	3	2	2	-	-	7
Přírodopis	-	2	2,5	2	6,5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zeměpis	-	2	2	2	6	2	2	2	2	2	1	-	-	5,5
Biologie	-	-	-	-	-	2	3	2	3	2	2	-	-	7
Vlastivěda	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Humanitní studia	-	1	1,5	1	3,5	2	2	2	2	2	3	5	-	9
Dějepis	-	2	2	2	6	2	2	2	2	3	3	-	-	7
Ekonomie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1,5
Tělesná výchova	3	3	2	2	10	3	3	3	3	2	2	2	2	10
Výtvarná výchova	2	2	1	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hudební výchova	1	1	1	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Výtvarná výchova/ Hudební výchova	-	-	-	-	-	2	2	2	2	1	-	-	-	4,5
Informatika	2	1	1	2	6	2	2	-	-	-	-	-	-	2
Laboratorní cvičení	-	1	1	1	3	1	1	1	1	1	1	-	-	3
Volitelné předměty	-	-	-	-	-	-	-	2	2	6	6	8	8	16
Projekty	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kurz	0
Celkem	28	30	32	32	122	35	35	35	35	35	35	31	23	132
Kurzy (30 - 35 hodin)	Adaptační	Adaptační	Adaptační	Adaptační		Adaptační		Adaptační		Sportovní		Projekty		
	GO	Lyžařský		Zimní GO		Lyžařský		Jazykový		Estetický projekt				
								Sociální problematika		Zeměpisné cvičení				

- ▶ **1. cizí jazyk** je povinně jazyk Anglický, vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace.
- ▶ **Další cizí jazyk** si žáci volí z nabídky Německý jazyk, Francouzský jazyk, Ruský jazyk. Předmět je dotován 6 hodinami z disponibilní časové dotace.
- ▶ Vyučovací předměty **Algebra, Geometrie a Matematika** pokrývají vzdělávací oblast Matematika a její aplikace a čerpají společně 1 hodinu z disponibilních hodin.
- ▶ Vyučovací předmět **Přírodověda** vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda a integruje část obsahu čtyř vzdělávacích oborů Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis. Předmět má charakter společného úvodu do výše uvedených oborů, které na něj navazují od sekundy.
- ▶ Vyučovací předměty **Přírodověda, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis** naplňující vzdělávací oblast Člověk a příroda a jsou posíleny dotací 9 hodin z disponibilních hodin. Přírodopis je v tercii posílen o další 0,5 hodiny ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, neboť integruje okruh Práce s laboratorní technikou. Zeměpis realizuje části průřezových témat Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Environmentální výchova, Přírodopis některé okruhy Environmentální výchovy.
- ▶ **Laboratorní cvičení** nejsou samostatným předmětem a svým praktickým obsahem doplňují předměty Fyzika, Chemie a Biologie. 3 hodiny časové dotace jsou čerpány z disponibilních hodin.
- ▶ Vyučovací předmět **Vlastivěda** zahrnuje vzdělávací oblast Člověk a společnost. Integruje část vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů Dějepis a Výchova k občanství. V předmětu jsou také realizována průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana a Environmentální výchova.
- ▶ Vyučovací předmět **Humanitní studia** byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství (vzdělávací oblast Člověk a společnost). Realizuje také průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Mediální výchova a Multikulturní výchova. V tercii je posílen dotací 0,5 hodiny ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce, neboť integruje tematický okruh Svět práce. Částečně zahrnuje i učivo vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví (vzdělávací oblast Člověk a zdraví) v tématech Vztahy mezi lidmi a Osobnostní a sociální rozvoj.
- ▶ Vyučovací předmět **Dějepis** vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Zahrnuje části průřezových témat Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.
- ▶ Vyučovací předměty **Vlastivěda, Humanitní studia a Dějepis** byly společně posíleny 1 hodinou z disponibilních hodin.
- ▶ Vyučovací předmět **Informatika** byl vytvořen ze vzdělávací oblasti

Informační a komunikační technologie a okruhu Využití digitálních technologií vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Navýšení hodin pokrývají 2 hodiny vzdělávací oblasti Člověk a svět práce a 3 hodiny z disponibilní časové dotace.

- ▶ Vyučovací předměty **Výtvarná výchova a Hudební výchova** pokrývají vzdělávací oblast Umění a kultura. Jsou v tercii a kvartě vyučovány vždy 1x2 hodiny za 2 týdny pro dělenou třídu.
- ▶ **Adaptační kurz** zahrnuje část vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví (vzdělávací oblast Člověk a zdraví) a průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. Je realizován v primě až tercii v šestihodinových blocích vždy 1x za pololetí. V době konání kurzu odpadá výuka ostatních předmětů.
- ▶ Během studia jsou žákům nabídnuty týdenní pobytové kurzy. V době jejich konání odpadá výuka ostatních předmětů. Jedná se o vstupní kurz GO, Lyžařský výcvikový kurz a zimní kurz GO (ZGO).

Poznámky k učebnímu plánu vyššího stupně osmiletého gymnázia

- ▶ Obsah a výstupy všech předmětů v učebním plánu vycházejí ze vzdělávacích oblastí a oborů RVP G.
- ▶ Způsob dělení hodin je uveden v časovém a organizačním vymezení charakteristik jednotlivých předmětů.
- ▶ Vyučovací předmět **Český jazyk a literatura** je navíc dotován 1 hodinou z disponibilních hodin. Ve svém obsahu realizuje průřezové téma Mediální výchova.
- ▶ Vyučovací předmět **Úvod do studia jazyka** je realizován v 1. pololetí kvinty, vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a je dotován 1 hodinou z disponibilních hodin. Uvádí žáky do problematiky jazyka a textu.
- ▶ V kvintě se žáci povinně učí **Anglický jazyk a další cizí jazyk** povinně volí z nabídky Německý jazyk, Francouzský jazyk. Po sextě pak volí jeden z cizích jazyků (Anglický, Německý, Francouzský) jako profilový - 1.cizí jazyk. Vyučovací předmět **1. cizí jazyk** je časově posílen 2 hodinami z disponibilních hodin. Cizí jazyky částečně realizují ve svém obsahu průřezové téma Multikulturní výchova.
- ▶ Vyučovací předmět **Matematika** byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace. Je posílen 2 hodinami z disponibilního množství.
- ▶ Vyučovací předměty **Fyzika, Chemie a Biologie** vycházejí ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda. Biologie a Chemie realizují průřezové téma Environmentální výchova.
- ▶ **Laboratorní cvičení** nejsou samostatným předmětem a svým praktickým obsahem doplňují předměty Fyzika, Chemie a Biologie. 3 hodiny časové dotace jsou čerpány z disponibilních hodin.

- ▶ **Zeměpis** byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Geografie vzdělávacích oblastí Člověk a příroda a Člověk a společnost. Integruje Geologii a průřezová témata Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Environmentální výchova.
- ▶ Vyučovací předmět **Humanitní studia** vychází ze vzdělávacího oboru Občanský a společenskovědní základ vzdělávací oblasti Člověk a společnost. Dále realizuje průřezová témata Osobnostní a sociální výchova, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Mediální výchova. Dějepis realizuje obsah stejné vzdělávací oblasti a průřezová témata Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Mediální výchova.
- ▶ **Fyzika, Chemie, Biologie, Zeměpis, Laboratorní cvičení, Humanitní studia a Dějepis** čerpají společně 10 hodin z disponibilní časové dotace.
- ▶ Vyučovací předmět **Ekonomie** zařazený do 1. pololetí oktávy vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a svět práce. Časová dotace 1,5 hodiny je přidělena z disponibilních hodin.
- ▶ Vyučovací předmět **Tělesná výchova** je posílen 2 hodinami z disponibilní časové dotace množství zejména v kvintě a sextě
- ▶ Vyučovací předmět **Výtvarná výchova** nebo **Hudební výchova** si žáci volí. Obsah předmětů vychází z příslušných oborů vzdělávací oblasti Umění a kultura. Oblast je posílena 0,5 hodiny z disponibilního množství hodin pro výuku v 1. pololetí septimy.
- ▶ Vyučovací předmět **Informatika** vychází ze vzdělávacího oboru Informatika a informační a komunikační technologie.
- ▶ **Volitelné předměty** jsou zařazeny do všech ročníků kromě kvinty se vzrůstající časovou dotací a jsou posíleny 8 hodinami z disponibilního množství. Svým obsahem navazují na povinné předměty učebního plánu.
- ▶ **Adaptační kurz** je realizován v šestihodinových blocích vždy 1x za rok v kvintě a sextě. Zahrnuje část obsahu Výchovy ke zdraví a průřezového tématu Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech. V době konání kurzu odpadá výuka ostatních předmětů.
- ▶ Během studia jsou žákům nabídnuty týdenní pobytové kurzy. V době jejich konání odpadá výuka ostatních předmětů. Jedná se o Lyžařský výcvikový kurz (LVZ), Jazykový kurz a letní Sportovní kurz.
- ▶ Pro projekty je ve 2. pololetí oktávy vyčleněn 1 týden, kdy odpadá výuka ostatních předmětů. Žáci se věnují tvorbě projektu ve zvoleném oboru.

Tento učební plán je neobvyklý svým zpracováním. V prvním ročníku na nižším stupni a ve všech ročnících vyššího stupně se využívá zpracování po pololetích. To je výhodné zejména v případech, jestliže chce škola vytvořit variabilní vzdělávací nabídku povinných i volitelných vyučovacích předmětů a umožnit využívání flexibilních forem výuky. Součástí učebního plánu jsou i projekty a kurzy.

Poznámky k učebnímu plánu jsou zpracovány zvlášť pro nižší a zvlášť pro vyšší stupeň gymnázia. Jde o informace, které upřesňují realizaci vyučovacích předmětů, využití disponibilní časové dotace a začlenění průřezových témat.

U některých vyučovacích předmětů jsou uvedeny informace o využití disponibilní časové dotace a časové dotace vzdělávací oblasti (vzdělávacího oboru) Člověk a svět práce (RVP ZV) a vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví (RVP ZV a RVP G). Tyto doplňující informace poskytují jasnou představu o tom, jak škola využila disponibilní časovou dotaci a kterým předmětům přidělila hodiny z časové dotace vymezené pro vzdělávací oblast Člověk a svět práce a Výchova ke zdraví.

Pozornost si zaslouží zejména několik integrovaných vyučovacích předmětů, které jsou vytvořeny z části vzdělávacího obsahu vybraných vzdělávacích oborů RVP ZV (Vlastivěda a Přírodověda na nižším stupni gymnázia). Další zajímavostí je vytvoření samostatného vyučovacího předmětu Ekonomie na vyšším stupni gymnázia ze vzdělávacího obsahu vzdělávacího oboru Člověk a svět práce (RVP G) a Adaptačního kurzu na obou stupních gymnázia, který je povinnou součástí vzdělávací nabídky

3.4.4 Nejčastěji kladené dotazy týkající se tvorby učebního plánu

Jak začít se sestavováním učebního plánu?

Při sestavování učebního plánu je vhodné vycházet ze současného učebního plánu, zamyslet se nad vizí školy, nad její profilací.

Pokud škola do svého stávajícího učebního plánu profilaci promítá, nemá smysl jej měnit za každou cenu. Smyslem ŠVP není radikálně změnit dobrý program školy, ale zamyslet se při jeho tvorbě nad jeho možným vylepšením. RVP G navíc skýtá určitou volnost při tvorbě učebního plánu, která nebyla podle dosavadních učebních dokumentů možná. Škola může tuto příležitost v maximální míře využít.

Jak máme rozumět počtu hodin uvedených v rámcovém učebním plánu?

Rámcový učební plán vymezuje celkovou minimální časovou dotaci pro vzdělávací oblasti (případně obory) ve čtyřletém vzdělávacím programu a na vyšším stupni osmiletého gymnázia. Škola při sestavování školního učebního plánu vytváří vyučovací předměty, kterým přiřazuje časovou dotaci podle toho, z jakých vzdělávacích oblastí (oborů) předměty vznikly. V případě, že chce škola časovou dotaci předmětu posílit (například do předmětu zařadila průřezové téma, vytvořila z jednoho oboru více předmětů, rozšiřuje jiným způsobem vzdělávací obsah), čerpá časovou dotaci z disponibilní časové dotace.

Jaký význam mají v učebním plánu šipky u oborů Člověk a svět práce a Výchova ke zdraví? Mají tyto obory nulovou časovou dotaci?

U těchto oborů se předpokládá, že je bude každá škola realizovat jiným způsobem, podle toho, jaké má podmínky, s jakými žáky pracuje apod. Některá škola vytvoří samostatný předmět, jinde dojde k integraci vzdělávacího obsahu do jiných předmětů, některý z oborů se může realizovat formou kurzu apod. Časová dotace proto není přesně určená, aby škola měla větší prostor stanovit ji podle toho, jak příslušné obory pojme a v jakém rozsahu je do ŠVP zařadí. V žádném případě však není nulová. Konkrétní časovou dotaci škola čerpá z disponibilní časové dotace. Šipky pak naznačují období, po které je možné obor realizovat (není přesně určeno, do jakého ročníku musí být vzdělávací obsah uvedený v RVP zařazený, záleží na volbě školy).

Jaký je význam poznámek k učebnímu plánu?

Poznámky informují o tom, z jakých vzdělávacích oborů byly vytvořeny jednotlivé předměty (zejména pokud mají jiný název než vzdělávací obory v RVP), případně o zařazení průřezových témat či o organizaci výuky (laboratorní cvičení, dělení žáků na skupiny atd.). Podrobněji informují také o zařazených kurzech a projektech.

Jak lze využít disponibilní časovou dotaci a kdo o tomto využití rozhoduje?

Disponibilní časová dotace je určena pro realizaci průřezových témat, pro posílení časové dotace jednotlivých předmětů (tím pomáhá vytvořit profilaci školy), pro zavedení nových nebo volitelných předmětů. O využití disponibilní časové dotace se rozhoduje při tvorbě ŠVP – v ideálním případě je to výsledek diskuse na škole. Za podobu učebního plánu je v konečné fázi zodpovědný ředitel školy.

Kdo rozhoduje o schválení, či neschválení vzdělávacího obsahu, počtu hodin apod. v ŠVP?

ŠVP nikdo neschvaluje. Při jeho tvorbě je nutné respektovat pravidla uvedená v RVP (minimální časová dotace, očekávané výstupy, učivo).

Je třeba mít na zřeteli, že vzdělávací obsah RVP představuje minimum, které je pak v ŠVP rozšířeno podle zaměření školy a profilu absolventa. Za jeho obsah je plně zodpovědný ředitel školy.

Jaký je vlastně význam vzdělávacích oblastí a oborů? Jakou mají souvislost s vyučovacími předměty?

Vzdělávací oblasti v RVP G mají zdůraznit mezioborové souvislosti. Jsou tvořeny obsahově blízkými vzdělávacími obory, ze kterých škola své předměty teprve vytváří, a může naznačených mezioborových vztahů mezi obory využít (zvláště při formulování výchovných a vzdělávacích strategií, při tvorbě integrovaných předmětů apod.). V ŠVP může docházet k libovolnému přeskupení vzdělávacího obsahu podle potřeb školy (při dodržení logiky výstavby předmětů), tzn. škola může členit učební osnovy do odlišných tematických celků, než jsou uvedeny v RVP G, nebo může vzdělávací obsah jednoho oboru zařadit do jiných vyučovacích předmětů (např. očekávané výstupy a učivo z Geologie zařadit do předmětu Zeměpis, ale i Biologie, případně část nebo vše ponechat jako samostatný předmět).

Proč má řada vzdělávacích oblastí a oborů v RVP relativně nízkou časovou dotaci?

Časové dotace, které jsou v RVP uváděné, vycházejí z celkové filozofie rámcového učebního plánu. Ten má umožnit školám, aby mohly co nejlépe reagovat na své zaměření a vlastní představy o vzdělávání. Každá škola může mít jiné představy o tom, jaký rozsah a hloubku bude mít vzdělávací obsah předmětů, a podle toho bude muset určit časovou dotaci. Vysoká povinná časová dotace v RVP G by školy zbytečně nutila posilovat všechny vyučovací předměty. RVP u většiny oblastí/oborů nehovoří o tom, jakým způsobem mají být hodiny předmětům přiděleny, podle pravidel uvedených v RVP je toto rozdělení plně v kompetenci školy. Je na řediteli, zda danou oblast/obor hodinově posílí z disponibilní časové dotace. Toto posílení by mělo být podloženo požadavkem vyučujících na základě jejich diskusí v pedagogickém sboru a v předmětových komisích, na základě profilace školy, profilu absolventa apod.

Umožní ŠVP, resp. RVP, distribuci učiva do ročníků podle potřeb dané školy?

Ano, při dodržení logické výstavby oborů a časové posloupnosti výuky jednotlivých tematických celků nechává RVP škole naprostou volnost při rozdělování učiva do ročníků. Toto rozdělení v ŠVP je pak pro školu závazné.

Je třeba si uvědomit, že ŠVP není žádné dogma. Jestliže se v něm v průběhu výuky ukáží nějaké nedostatky, lze jej změnit, pokud to nenaruší započatou vzdělávací cestu žáka. Každá změna musí být v ŠVP uvedena a zdokumentována (datum změny, podpis ředitele, razítko školy).

Jak je v ŠVP formálně řešeno využití disponibilní časové dotace?

O využití disponibilní časové dotace nemusí být v ŠVP nikde výslovná informace, postačí, pokud má škola přehled, jak ji využila, a dokáže to vysvětlit, případně doložit.

Jaké je postavení volitelných předmětů v učebním plánu?

Ve školním učebním plánu je potřeba uvést, kolik volitelných předmětů a s jakou dotací škola v určitém ročníku nabízí (označit je jako Volitelný předmět 1, Volitelný předmět 2 apod.). Není nutné vypisovat jejich konkrétní názvy, protože se jejich nabídka může podle zájmu žáků každoročně měnit. Konkretizaci jednotlivých volitelných předmětů může škola řešit až v příloze k ŠVP, kterou každý rok aktualizuje (zde uvede učební osnovy předmětu).

3.5 Učební osnovy

Učební osnovy se orientací výuky na očekávané výstupy budou oproti starším učebním dokumentům nyní výrazněji odlišovat a také práce na nich bude od učitelů vyžadovat některé jiné postupy.

Učitelé by měli před zahájením prací na učebních osnovách pochopit základní principy, od kterých se tvorba učebních osnov odvíjí, tedy například:

- ▶ v RVP jsou uvedené vzdělávací obory, škola z nich své předměty teprve vytváří, tzn. že může docházet k přeskupení vzdělávacího obsahu podle potřeb školy (za podmínky, že nebude žádný vzdělávací obsah opomenutý);
- ▶ vzdělávací obsah zahrnuje očekávané výstupy a učivo; učitelé musí pracovat s obojím, přičemž by se měli soustředit především na očekávané výstupy a zvažovat při tom vždy i jejich souvislost s rozvojem klíčových kompetencí;
- ▶ při formulaci školních výstupů by učitelé měli zároveň přemýšlet i o tom, jak chtějí tyto výstupy hodnotit;
- ▶ vzdělávací obsah v každém oboru je uspořádán do tematických celků; toto členění nemusí škola respektovat, ale má s nimi pracovat podle svých potřeb.

Před samotnou tvorbou učebních osnov je možné doporučit ještě další kroky. Vytváření osnov by měla předcházet diskuse nejprve v celém pedagogickém sboru a následně i na úrovni jednotlivých předmětových komisí. Učitelé se musejí domluvit, v jakých předmětech budou naplňovat jednotlivé očekávané výstupy, kam zařadí průřezová témata, které očekávané výstupy nebo části průřezových témat budou realizovat jiným způsobem než ve vyučovacích předmětech, co se bude učit v jednotlivých ročnících a s jakou časovou dotací.

V první řadě je důležité, aby do tvorby učebních osnov byli vtaženi pokud možno všichni učitelé na škole, aby získali pocit, že je ŠVP jejich společným dílem.

Je vhodné stanovit učitele zodpovědného za konkrétní předmět. Ten bude shromažďovat nápady svých kolegů a měl by iniciovat diskuse kolem svěřeného předmětu i na příč ostatními předměty.

Učitelé, jejichž předměty mají mezi sebou vazby, se na některých pilotních školách setkali a zjišťovali, ve kterých ročnících dochází k překrývání toho, co učí. Zjistili, že mohou některá témata vyučovat paralelně a přitom se neopakovat, ale doplňovat. Stejně téma z různých pohledů vyloží žákům současně učitelé různých předmětů nebo mohou připravovat takové projekty, kde se stírají hranice předmětů a vzdělávací obsah se vzájemně prolíná.

Na jedné pilotní škole zadal koordinátor vedoucím předmětových komisí úkol, aby si rozmysleli, která průřezová témata a které tematické okruhy chtějí do svého předmětu zařadit. Pak uspořádal „burzu“ – vedoucí předmětových komisí si porovnali, které tematické okruhy jsou „rozebrány“ a které zbyly. U hodně obsazovaných tematických okruhů se mnozí vedoucí dohodli, že je zařadí pouze do některých předmětů. Tím ostatní předměty získaly větší prostor. Zároveň se nemohlo stát, že by nějaký tematický okruh nebyl do ŠVP vůbec zařazen.

Je také vhodné ujasnit si hned v počátku, jak bude nastavena základní úroveň pro všechny žáky a jaká bude maturitní „nadstavba“. V této fázi je dobré mít k dispozici již alespoň hrubou podobu učebního plánu.

Vhodné je, když se na začátku tvorby učebních osnov škola dohodne, jak budou učební osnovy vypadat formálně. Vzhledem k tomu, že nakonec půjde o rozsáhlý dokument, je dobré promyslet, jakou formální úpravu zvolit, protože pozdější změny jsou časově a technicky velmi náročné. Jedná se především o volbu textového editoru, o podobu zápisu vzdělávacího obsahu (tabulka nebo jiný formát). Učitelé by se měli také shodnout na tom, jaké informace (kromě informací povinných) budou v učebních osnovách uvádět.

Zpětně se pilotní školy shodovaly na tom, že je dobré vytvořit společnou „šablonu“, do které se učební osnovy vepisují a kterou lze podle potřeb jednotlivých předmětů mírně obměňovat. I když to vypadá jako drobnost, může být slučování několika desítek souborů, které jsou v různých formátech, obsahují rozdílné tabulky, mají jiná záhlaví a zápatí, velmi složitá a časově náročná práce. Samozřejmě by mělo být zálohovat si dokument průběžně a na více nosičích.

K důležitým úkolům koordinátora tvorby ŠVP také patří stanovení časového harmonogramu pro tuto práci, vymezení dílčí etapy pro průběžnou kontrolu a iniciování diskuse k pracovním verzím učebních osnov. Svým kolegům by měl koordinátor také zdůrazňovat, že nevytvářejí neměnné texty, ale že podle zkušeností se samotnou realizací ŠVP bude možné do učebních osnov zasahovat a nevyhovující prvky obměňovat.

3.5.1 Tvorba učebních osnov

Učební osnovy se zpracovávají pro každý vyučovací předmět včetně volitelných předmětů. Volitelné předměty nemusí být přímou součástí ŠVP, ale mohou být obsažené například v příloze k ŠVP, kde je bude snazší obměňovat podle toho, jaké předměty škola pro daný rok žákům nabízí.

RVP poskytuje učitelům značnou volnost při vytváření vyučovacích předmětů a je dobré, když ji škola podle svých představ maximálně využije. Vyučovací předměty nemusí kopírovat vzdělávací obory v RVP, ale mohou vznikat kombinací různých tematických celků nebo i spojováním více oborů či jejich částí.

Učební osnovy každého vyučovacího předmětu v ŠVP musí obsahovat:

- ▶ název vyučovacího předmětu;
- ▶ charakteristiku vyučovacího předmětu;
- ▶ vzdělávací obsah vyučovacího předmětu.

3.5.2. Název vyučovacího předmětu

Škola může zůstat u zavedených názvů vyučovacích předmětů, ale může také vytvořit odlišné názvy pro stávající předměty nebo pro předměty nově vzniklé. Název předmětu musí být srozumitelný a musí vycházet z jeho vzdělávacího obsahu.

V ŠVP pilotních škol můžeme nalézt např. tyto názvy nových vyučovacích předmětů:

Úvod do přírodních věd (integrováný předmět na nižším stupni gymnázia spojující přírodovědné obory), Poznáváme svět a naši republiku (integrováný předmět na nižším stupni gymnázia spojující Zeměpis a Dějepis), Humanitní studia (předmět na nižším stupni gymnázia, který byl vytvořen ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství, částečně zahrnuje i vzdělávací obsah oboru Výchova ke zdraví a integruje tematické okruhy průřezových témat Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Mediální výchova a Multikulturní výchova), Úvod do studia jazyka (předmět vychází ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace a uvádí žáky do problematiky jazyka a textu), Profesní příprava (předmět na vyšším stupni gymnázia, který realizuje vzdělávací obsah oboru Člověk a svět práce).

Před samotnou tvorbou učebních osnov je vhodné stanovit jednotnou osnovu zpracování charakteristiky předmětu. V dokumentu se pak lze lépe orientovat.

I když „na papíře“ je část věnovaná výchovným a vzdělávacím strategiím rozsahem malá, jde o práci velmi náročnou, která vyžaduje velkou pozornost.

3.5.3 Charakteristika vyučovacího předmětu

Charakteristika obsahuje všechny podstatné informace o vyučovacím předmětu, které jsou důležité pro jeho realizaci.

Obsahové, časové a organizační vymezení vyučovacího předmětu:

- ▶ z jakého vzdělávacího oboru předmět vznikl, jaké části jiných vzdělávacích oborů a která průřezová témata případně integruje; pokud škola vytvořila vyučovací předmět, jehož vzdělávací obsah není součástí žádného oboru v RVP, tak tuto skutečnost napíše, popřípadě uvede, zda navazuje na vzdělávací obsah některého vzdělávacího oboru(ů) z RVP;
- ▶ jakým způsobem se výuka uskutečňuje, například zda se třída dělí na skupiny, zda pracuje jinde než v kmenové třídě (laboratoř, terénní práce, jazyková učebna apod.), zda je předmět časově posílený;
- ▶ jaké metody a formy realizace vzdělávacího obsahu se ve vyučovacím předmětu používají, pokud se počítá s jinými formami, než je vyučovací hodina, případně výuka probíhá v jiných prostorách než ve škole;
- ▶ doplnit se mohou i údaje o dělení či spojování tříd pro výuku.

Výchovné a vzdělávací strategie:

Výchovné a vzdělávací strategie vypovídají o tom, jaké metody a formy výuky, další postupy a činnosti (v návaznosti na výchovné a vzdělávací strategie školy) budou učitelé v daném předmětu používat k rozvoji klíčových kompetencí.

Formulace výchovných a vzdělávacích strategií může být pro učitele velmi náročná. Budou možná argumentovat tím, že řadu postupů již používají a nevidí důvod, proč by je měli formulovat písemně. Na této práci může být zajímavé jednak to, že učitelé mohou mnohdy intuitivně používané postupy začít lépe reflektovat, a také to, že o postupech, které sami používají, mohou začít více hovořit se svými kolegy a vzájemně se inspirovat.

Strategie, které učitelé do učebních osnov uvedou, by měly vyjadřovat zcela konkrétní metody a formy výuky, postupy práce a činnosti, kterými chtějí ve svém předmětu rozvíjet klíčové kompetence žáků. K tomu je v zásadě nutné, aby si učitelé stanovili, jaké části klíčových kompetencí budou u žáků trénovat. Asi nebude stačit chtít trénovat některou z kompetencí jako celek. Má-li se jim podařit nalézat konkrétní výchovné a vzdělávací strategie, bude třeba, aby si dokázali říct, jaké konkrétní činnosti žáků si pod klíčovými kompetencemi představují a které budou rozvíjet ve svém předmětu.

Jak je možné postupovat při hledání výchovných a vzdělávacích strategií?

Například v kompetenci komunikativní se učitelé dohodnou na tom, že chtějí u žáků rozvíjet mimo jiné i práci s informacemi, u které si stanoví například tyto dovednosti žáků:

- ▶ v textu, promluvě nebo jiném záznamu identifikuje hlavní myšlenky, parafrázuje je, určí, kde jsou klíčová místa;
- ▶ informace vyhodnotí, porovná s těmi, které již získal dříve, odhadne, ke které části problému mu informace chybí a vyhledá je;
- ▶ zvolí takový zdroj a způsob získání informací, který je v dané situaci nejvhodnější a nejefektivnější;
- ▶ rozliší zdroje důvěryhodné, méně důvěryhodné a nedůvěryhodné, informace si ověřuje z různých zdrojů;
- ▶ nakládá eticky s informacemi, které získal odjinud – „nekrade myšlenky“, správně cituje, parafrázuje apod.

U každé z dovedností si pak učitelé budou klást otázku, jak docílí toho, aby žák tuto dovednost získal a trénoval se v ní. Metody a formy, případně další postupy a činnosti, které tak vyberou a zařadí do výuky, budou představovat výchovné a vzdělávací strategie pro jejich předmět.

Na výchovných a vzdělávacích strategiích předmětu by se měli shodnout všichni vyučující daného předmětu, což ovšem neznamená, že by zároveň každý z nich nemohl nadále používat vlastní postupy, které ostatní nepoužívají. Ne v každém předmětu je možné také rozvíjet všechny kompetence stejnou měrou, ale učitelé by se měli snažit nalézt a uplatňovat maximum takových postupů, které co nejvíce podpoří rozvoj kompetencí.

Vymezování výchovných a vzdělávacích strategií může přinášet různé problémy, kterým je vhodné se vyhnout, například:

- ▶ v některých případech může docházet k zaměňování strategie za vzdělávací cíl (naučit žáky třídit a vyhodnocovat informace je popis cílového stavu, ale ne způsobu, jak jej dosáhnout; učitel by měl napsat, jak konkrétně bude tuto dovednost s žáky trénovat – např. žáci si ve skupinách připravují krátké výklady k probíranému tématu, které prezentují ostatním); tato situace nastává v podstatě tak, že učitelé pouze parafrázuji klíčové kompetence v RVP;
- ▶ některé „strategie“ jsou vlastně jen popisem toho, co škola zamýšlí dělat, ale neříkají, jak to chce dělat (vedeme žáky k sebeúctě a úctě k ostatním lidem – skutečná strategie by mohla znít například škola každý rok realizuje celoškolské

O práci s klíčovými kompetencemi ve výuce pojednává příručka Klíčové kompetence v základním vzdělávání (viz doporučená literatura str. 40). Příručka ke klíovým kompetencím na gymnáziích vyjde v průběhu roku 2008.

Další informace o klíových kompetencích a výchovných a vzdělávacích strategiích najdete na str. 31 a 61.

Nemá-li být práce s výchovnými a vzdělávacími strategiemi formální, doporučujeme, aby si každý učitel pokládal například otázky:

Jak velký prostor věnuji ve výuce trénování dovedností žáků?

Používám takové strategie, které skutečně rozvíjejí klíčové kompetence?

Plánuji tyto strategie cíleně? Mám je promyšlené?

Jak si zjišťuji, že žáci dělají ve svých kompetencích nějaký pokrok?

- ▶ projekt „Různé podoby lidskosti“ – v něm každý ročník ve spolupráci s učitelem připravuje sérii přednášek, diskusí a prezentací na vybrané téma, které se dotýká otázek lidskosti; výstupy projektu se prezentují na celoškolních projektových dnech v závěru školního roku);
- ▶ v jiných případech může docházet k tomu, že „strategie“ uvádí pouze obecně platnou pedagogickou poučku (vedeme žáky svým osobním příkladem);
- ▶ případně se může jednat o samozřejmé povinnosti učitelů (dbáme na bezpečnost žáků při práci – správně formulovaná strategie by mohla znít například žáci si ve spolupráci s učitelem stanoví pravidla dodržování bezpečnostních zásad, při týmové práci má vždy jeden z týmu sledovat dodržování těchto pravidel).

Pilotním školám se osvědčilo vyjít při formulaci výchovných a vzdělávacích strategií z postupů, které učitelé již úspěšně praktikovali. Každá předmětová komise si takové postupy sepsala a diskutovala o tom, jakým způsobem rozvíjejí konkrétní klíčové kompetence, respektive které jejich části. Učitelé tak přišli například na to, že z klíčové kompetence komunikativní dostatečně rozvíjejí schopnost žáků pracovat s informacemi, mnohem méně však dovednosti naslouchat a diskutovat. Společně pak mohli přemýšlet nad tím, jaké postupy do výuky zařadit, aby dokázali u svých žáků rozvíjet i tyto dovednosti.

Inspirujte se!

▶ **Charakteristika integrovaného předmětu Úvod do přírodních věd – Gymnázium, Rumburk**

Stupeň gymnázia: nižší stupeň osmiletého gymnázia

Obsahové, časové a organizační vymezení

Vyučovací předmět Úvod do přírodních věd realizuje některé části vzdělávacích oborů Fyzika a Chemie z RVP ZV, část tematického okruhu Práce s laboratorní technikou ze vzdělávacího oboru Člověk a svět práce z RVP ZV a rozvíjí průřezová témata Osobnostní a sociální výchova (v primě) a Environmentální výchova (v sekundě). Vznikl z potřeby propojit na počátku výuky fyziku a chemii, a ukázat tak, že obě přírodní vědy mají společná východiska při popisu reálného světa.

Úvod do přírodních věd je vyučován v primě a sekundě, od tercie ho nahrazují už samostatné předměty Fyzika a Chemie. V obou ročnících má vyhrazeny vždy 2 vyučovací hodiny týdně (viz učební plán), v každém ročníku je jedna hodina dělená. Cílem tohoto dělení je udržet a podporovat v žácích co nejdéle přirozenou hravost a touhu

po poznání. Proto je v hodinách věnován velký prostor praktickým činnostem, aby si žáci měli možnost věci co nejvíc sami vyzkoušet. Součástí dvouletého předmětu jsou exkurze. V primě do Národního technického muzea (umožní žákům lépe pochopit význam přírodních věd v denní realitě) a do planetária (navazuje na učivo Zeměpisu). V sekundě do Muzea pražského vodárenství a Ekotechnického muzea.

Ukázka uvádí charakteristiku předmětu, který vznikl integrací části vzdělávacího obsahu oborů Fyzika a Chemie. Je zde přesně uvedeno, jaká průřezová témata předmět realizuje a z jakých vzdělávacích oborů vznikl a proč.

► **Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu Geologie – Gymnázium Oty Pavla, Praha-Radotín**

Výchovné a vzdělávací strategie k osvojení a rozvíjení klíčových kompetencí

- 1 – kompetence k učení,
- 2 – kompetence k řešení problémů,
- 3 – kompetence komunikativní,
- 4 – kompetence sociální a personální,
- 5 – kompetence občanská

- Učitel žákům předkládá různé názory na některé oblasti problematiky (vznik a vývoj hmoty ve vesmíru a na Zemi) a tím je vede k nutnosti konfrontovat své názory s názory zveřejněnými v literatuře, vyhledat doplňující informace a na základě celkové analýzy zjištěných faktů formulovat vlastní postoj k dané otázce (1, 2, 3).
- Učitel žákům zadává ročníkové práce a tím je vede k samostatnému vyhledávání a posouzení odborných faktů, jejich komplectaci a konečné interpretaci; žáci své ročníkové práce veřejně prezentují a tím si zlepšují své vyjadřovací a prezentační dovednosti (2, 3, 4, 5).
- Učitel žákům vytváří takové situace, v nichž se musí rozhodovat o míře správnosti či účelnosti některé z možných metod, a na základě vyhodnocení samostatně vytvářejí algoritmus jejich použití (zhodnocení metod těžby a geologického výzkumu, vlastní identifikace vzorků neživých přírodnin) (2, 3, 4).
- Učitel do výuky zařazuje diskusi, během které má žák možnost prezentovat své názory na probíranou odbornou problematiku, analyzovat shodu či naopak rozpor mezi názorem svým a názory ostatních či teorií obecně přijatou (3, 4, 5).

[...]

Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu Biologie – Gymnázium a SOŠ, Rokycany

Kompetence k učení

Učitel:

- ▶ zadává žákům referáty, aby vyhledávali biologické informace v různých informačních zdrojích – internetu, rozhlasu, televizi, odborných časopisech; získané informace žáci prezentují;
 - ▶ klade žákům otázky o způsobu a příčinách různých přírodních procesů, společně o nich diskutují a hledají adekvátní odpovědi, vyžaduje, aby je žák zhodnotil a porovnal s dosavadními znalostmi a zkušenostmi a formuloval závěry;
- [...]

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- ▶ vytváří s žáky na základě biologických pozorování, dosavadních zkušeností a znalostí hypotézu, žáci ji ověří praktickou činností při laboratorním cvičení a vyhodnotí její správnost;
- [...]

Kompetence komunikativní

Učitel:

- ▶ vhodně volenými otázkami vede žáky k vyslovení hypotéz či vlastních názorů na daný přírodovědný problém, žák uvede skutečnosti, ze kterých vyvodil svůj úsudek;
 - ▶ konzultuje názory všech žáků, při diskusi je učí vhodně argumentovat, společně spolupracují na řešení biologického úkolu;
- [...]

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- ▶ zadává skupinová laboratorní cvičení, při kterých žáci efektivně spolupracují, rozdělují podle svých schopností své pracovní činnosti, společně plánují vhodný postup k vyřešení úlohy;
- [...]

Z ukázky je zřejmé, jakým způsobem učitelé postupují, aby rozvíjeli klíčové kompetence žáků v předmětu Biologie. I když jde o přírodovědný předmět, lze jeho výukou rozvíjet nejen kompetenci k řešení problémů, ale různou měrou i ostatní kompetence.

3.5.4 Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu představuje konkrétní rozpracování očekávaných výstupů a učiva ze vzdělávacích oborů uvedených v RVP a jejich rozdělení do ročníků, případně jiných časových úseků. Očekávané výstupy z RVP není nutné do ŠVP uvádět. Jestliže je učitelé v učebních osnovách uvedou, musí je označit srozumitelně tak, aby nedocházelo k záměně se školními očekávanými výstupy, musí je citovat přesně a celé (i když daným školním výstupem rozvíjí jen jeho část). Učební osnovy musí obsahovat:

- ▶ rozpracované očekávané výstupy z RVP (školy je často nazývají školní výstupy);
- ▶ rozpracované učivo z RVP;
- ▶ tematické okruhy průřezových témat s konkrétními náměty a činnostmi, jsou-li do předmětu zařazené;
- ▶ případné další údaje (mezipředmětové souvislosti, poznámky apod.) – o jejich zařazení rozhoduje škola.

Při rozpracování vzdělávacího obsahu lze postupovat několika způsoby:

1. Zařazení výstupů i učiva do ročníků

Školní výstupy i učivo jsou zařazené do jednotlivých ročníků.

Popsané způsoby tvorby učebních osnov se mohou a jistě také budou v jednotlivých předmětech lišit.

Ukázka ze ŠVP, Gymnázium, Rumburk

Občanský a společenskovední základ

1. – 4. ročník vyššího stupně osmiletého gymnázia a čtyřletého gymnázia

Sexta		
Školní výstup Žák:	Učivo	Průřezová témata, přesahy, poznámky
<ul style="list-style-type: none"> ▶ vysvětlí na příkladech kulturní a ekonomický rozměr globalizace ▶ zdůvodní existenci společnosti konzumu ▶ uvede příklady globálních problémů dnešního světa ▶ analyzuje příčiny vzniku některých problémů ▶ vyvodí obecné závěry o člověku v globálním světě ▶ posoudí alternativní způsoby života 	Globalizace kulturní rozměr ekonomický rozměr společnost konzumu a odpůrci globalizace globální problémy dnešního světa	Zeměpis – globalizace Globalizační a rozvojové procesy, Globální problémy, jejich příčiny a důsledky
<ul style="list-style-type: none"> ▶ objasní vztah politického programu k ideologii ▶ vymezí období a důvody vzniku ideologií ▶ vysvětlí funkce ideologií na příkladech dokáže nebezpečnost některých ideologií ▶ porovná základní představy vybraných ideologií ▶ uvede příklady konkrétních projevů jednotlivých ideologií ve společnosti 	Ideologie ideologie, politická doktrína, politický program funkce ideologie liberalismus, konzervatismus, socialismus, komunismus, fašismus, nacismus, rasismus, nacionalismus, anarchismus, feminismus, fundamentalismus	Dějepis – ideologie socialismu, komunismu, fašismu, nacismu

2. Zařazení výstupů do delších období a učiva do ročníků

Školní výstupy jsou uvedeny pro delší časové období (např. několik ročníků), učivo je ale rozpracované do jednotlivých ročníků. Tento postup je možné využít tehdy, jestliže učitel se žáky trénuje stále stejnou dovedností, ale používá k tomu postupně náročnější učivo. Díky tomuto uspořádání vzdělávacího obsahu nedochází ke zbytečnému opisování stále stejných výstupů.

Přínosem tohoto způsobu zpracování je zjevná gradace náročnosti učiva a školních výstupů a zároveň zohlednění individuálních schopností žáků, jejich zkušeností a zájmů.

Dalším přínosem tohoto zpracování je způsob, jakým se na víceletém gymnáziu může přistoupit k přeskupení tematických celků učiva. Nejde jen o mechanické převzetí učiva ze základního vzdělávání (pro nižší ročníky gymnázia) a z gymnaziálního vzdělávání (pro vyšší ročníky), ale o využití návaznosti a prostupnosti vzdělávacího obsahu a koncepce oborů jako celků. Vhodné propojení výstupů a učiva pak umožní, aby se žáci i v nižších ročnících alespoň orientačně seznámili s tématy, kterými se budou posléze, a již zkušenější, věnovat ve vyšších ročnících.

Ukázka ze ŠVP, Gymnázium, Příbram

Výtvarná výchova

1. – 2. ročník nižšího stupně osmiletého gymnázia (vyučovací předmět pokračuje ještě ve 3. a 4. ročníku nižšího stupně gymnázia)

Školní výstupy Žák:	Učivo	Průřezová témata	Poznámky, přesahy, vazby
<ul style="list-style-type: none"> ▶ porovnává různé znakové systémy, např. mluveného i psaného jazyka, hudby, dramatického umění apod. rozliší a popíše různé znakové systémy 	<p>Prima – vizuálně obrazné znakové systémy, jejich porovnávání a uplatnění při vlastní tvorbě</p> <p>Sekunda – vizuálně obrazné znakové systémy z hlediska poznání a komunikace, rovina vlastní tvorby, výstavba vlastního výtvarného díla na základě vlastních poznatků z výtvarného umění</p>	MV: Fungování a vliv médií ve společnosti	DEJ, CJL, OBN, HUV
<ul style="list-style-type: none"> ▶ užívá vizuálně obrazná vyjádření k zaznamenání vizuálních či jinými smysly získaných zkušeností, k zaznamenání podmětů z představ a fantazie 	<p>Prima – rozvíjení smyslové citlivosti, zrakové vnímání a vnímání ostatními smysly, uplatňování subjektivity, prostředky pro vyjádření fantazie nálad</p> <p>Sekunda – komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření a jeho proměny</p>	OSV: Sebepoznání a sebezpojetí, Kreativita	OBN
<ul style="list-style-type: none"> ▶ rozpoznává specifčnost různých vizuálně obrazných znakových systémů a zároveň vědomě uplatňuje jejich prostředky k vytváření obsahu při vlastní tvorbě a interpretaci 	<p>Prima – různorodé prostředky, postupy a technologie a jejich využití pro vlastní tvorbu: kresba, malba, koláž, grafické techniky, materiálové techniky, prostorové práce</p> <p>Sekunda – prostředky postupy a technologie pro vyjádření emocí, pocitů, nálad, fantazie a osobních zkušeností</p>	OSV: Sebepoznání a sebezpojetí, Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	OBN
<ul style="list-style-type: none"> ▶ v konkrétních případech vizuálně obrazných vyjádření vlastní i umělecké tvorby identifikuje pro ně charakteristické prostředky 	<p>Prima – reflexe a vztahy zrakového vnímání k vnímání ostatními smysly (hmat, sluch, čich, zrak), linie, tvary, textury, objem, uspořádání prvků v ploše a prostoru, barva a světlo jako výrazové prostředky při vlastní tvorbě</p> <p>Sekunda – uplatnění vizuálně obrazného vyjádření v úrovni smyslové, subjektivní a komunikační</p>	EV: Vztah člověka k prostředí	BIO, OBN

<p>► objasní roli autora, příjemce a interpreta při utváření obsahu a komunikačního účinku vizuálně obrazných vyjádření</p>	<p>Prima – interakce s vizuálně obrazným vyjádřením v roli autora, příjemce, interpreta Sekunda – reflexe a vtahy zrakového vnímání z pohledu autora, interpreta a příjemce, interpretace vlastní tvorby, tvorby vrstevníků a uměleckého díla</p>	<p>OSV: Rozvoj schopností, Komunikace, Mezilidské vztahy</p>	<p>OBN</p>
<p>► ověřuje komunikační účinky vybraných vizuálně obrazných vyjádření v sociálních vztazích, nalézá vhodnou formu jejich prezentace</p>	<p>Prima – osobní postoj v komunikaci, jeho utváření a zdůvodňování Sekunda – komunikační obsah vizuálně obrazných vyjádření</p>	<p>OSV: Hodnoty, postoje, praktická etika, Komunikace</p>	<p>OBN</p>
<p>► na příkladech vizuálně obrazných vyjádření uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě</p>	<p>Prima – vizuálně obrazná vyjádření umělecké i běžné produkce Sekunda – reprodukce a vlastní interpretace uměleckého díla vlastními výrazovými prostředky</p>	<p>OSV: Sebezpoznání a sebezpojetí</p>	<p>OBN</p>
<p>► pojmenuje účinky vizuálně obrazných vyjádření na smyslové vnímání, vědomě s nimi pracuje při vlastní tvorbě vnímání a interpretaci</p>	<p>Prima, sekunda – prvky vizuálně obrazného vyjádření a jejich účinky – linie, barva, tvar, rytmus, struktura, textura, plocha, objem, prostor</p>	<p>OSV: Sebezpoznání a sebezpojetí</p>	<p>OBN</p>
<p>► při vlastní tvorbě uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro tvorbu, interpretaci a přijetí vizuálně obrazných vyjádření</p>	<p>Prima – vlastní vizuálně obrazná vyjádření, sebezpoznání a uplatnění vlastního názoru při tvorbě Sekunda – vlastní vizuálně obrazná vyjádření, a jejich uplatnění v komunikaci</p>	<p>OSV: Řešení problémů a rozhodovací dovednosti, Kreativita, Sebezpoznání a seberegulace</p>	<p>OBN</p>
<p>► porovnává na konkrétních příkladech různé interpretace vizuálně obrazných vyjádření, vysvětluje své postoje osobní i společenské</p>	<p>Prima, sekunda – návštěva galerií, výstav, výpravy za uměním, pochopení významu umění pro společnost, vývoj obrazné vizuálních vyjádření od pravěku do současnosti</p>	<p>OSV: Sebezpoznání a sebezpojetí, Komunikace</p>	<p>OBN</p>
<p>► samostatně experimentuje s různými vizuálně obraznými prostředky, při vlastní tvorbě uplatňuje také umělecké vyjadřovací prostředky současného výtvarného umění</p>	<p>Prima, sekunda – při vlastní tvorbě užívá různorodé prostředky, postupy a technologie inspirovaný současným uměním</p>	<p>OSV: Seberegulace a sebereorganizace</p>	<p>OBN</p>

Pozn.: OBN – Občanská nauka; MV – Mediální výchova; HUV – Hudební výchova; DEJ – Dějepis; CJL – Český jazyk a literatura; BIO – Biologie; OSV – Osobnostní a sociální výchova;

Ukázka ze ŠVP, Gymnázium F. X. Šaldy, Liberec

Německý jazyk

1. – 4. ročník nižšího stupně osmiletého gymnázia

	3. ročník	4. ročník
Receptivní řečové dovednosti		
Očekávané výstupy	<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ čte nahlas a foneticky správně krátké dialogy a texty v učebnici ▶ rozumí krátkým dialogům a textům v učebnici, rozumí jednoduchým nahrávkám ▶ rozumí jednoduchým sdělením a instrukcím učitele, vhodně na ně reaguje ▶ rozumí jednoduchým textům, vybere správné základní informace, ▶ najde odpovědi na otázky ▶ používá slovníček k učebnici a svůj vlastní slovníček, orientuje se ve dvojazyčném slovníku 	
Učivo	<p>Základní pravidla německé fonetiky – distinktivní rysy, slovní přízvuk, intonace, specifické hlásky</p> <p>Věta hlavní</p> <p>Přímý a nepřímý pořádek slov</p> <p>Druhy vět tázacích</p> <p>Časování sloves v čase přítomném</p> <p>Člen podstatných jmen</p> <p>Množné číslo podstatných jmen</p> <p>Zápor</p> <p>Časování sloves se změnou kmenové samohlásky v čase přítomném</p> <p>Modální sloveso mögen, möchten</p> <p>Oznamovací věta se způsobovým slovesem</p> <p>Přídavné jméno v přísudku</p> <p>Přivlastňovací zájmena</p> <p>Skloňování PJ</p> <p>Rozkaz sloves</p> <p>Věty rozkazovací</p> <p>Vykání</p> <p>Osobní zájmena</p> <p>Spojky aber a sondern</p> <p>Rozdíl ja × doch</p> <p>Tematické okruhy:</p> <p>domov, rodina, škola, volný čas a zájmová činnost</p>	<p>Další modální slovesa</p> <p>Zájmena tázací</p> <p>Zájmena ukazovací</p> <p>Zájmena einer, keiner, welcher</p> <p>Předmět ve 4. pádu</p> <p>Výrazy množství</p> <p>Časové předložky</p> <p>Časové údaje</p> <p>Neurčitý osobní podmět man</p> <p>Vazba es gibt</p> <p>Neurčitý neosobní podmět es</p> <p>Slovesa s odlučitelnou předponou</p> <p>Zeměpisné názvy</p> <p>Částice</p> <p>Místní předložky</p> <p>Perfektum sloves pravidelných a nepravidelných</p> <p>Préteritum sloves být a mít</p> <p>Souhrn předložek se 3. pádem, se 4. pádem a se 3. a 4. pádem</p> <p>Složená podstatná jména</p> <p>Tematické okruhy:</p> <p>domov, rodina, škola, volný čas a zájmová činnost</p> <p>oblékání, nákupy, příroda a počasí, tradice a zvyky, svátky</p> <p>důležité zeměpisné údaje o světě jako celku – kontinenty, státy, názvy obyvatel jednotlivých zemí</p> <p>důležité zeměpisné údaje o německy mluvících zemích – obyvatelé, národnostní menšiny, přistěhovalci a jejich rozdílné kultury</p>

3. Zařazení učiva do delších období a výstupů do ročníků

Školní výstupy jsou zařazené do ročníků, učivo je uvedené pro více ročníků najednou. Tento postup je vhodné využít tehdy, jestliže učitel vede žáky prostřednictvím stejného učiva v různých ročnících ke stále náročnějším výstupům. Díky tomuto uspořádání vzdělávacího obsahu nedochází ke zbytečnému opisování stále stejného učiva.

Ukázka ze ŠVP, Gymnázium, Příbram

Tělesná výchova

1. – 4. ročník nižšího stupně osmiletého gymnázia

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník
Očekávaný výstup	Žák: s pomocí učitele se připraví před pohybovou činností	Žák: samostatně se připraví před pohybovou činností zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu na pohybové zatížení	Žák: zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu s ohledem na následující pohybové zatížení	Žák: zvládá základní způsoby rozcvičení a přípravu organismu s ohledem na následující pohybové zatížení, samostatně připraví a vede tematické rozcvičení s ohledem na charakter další pohybové zátěže
Učivo	rozvíčka, různé způsoby zahřátí a přípravy pohybového systému, strečink a jiné druhy protahovacích cvičení, speciální běžecká cvičení			
Průřezová témata	Osobnostní a sociální výchova: Sebepoznání a sebezpečí			

Práce se vzdělávacími cíli může učitelům pomoci hledat odpovědi na tyto otázky:

Co učít?
(co přesně chci, aby žák uměl, aby dokázal)

Jak to naučit?
(s jasným vymezením cíle – co učít – se lépe formulují činnosti, které k tomu vedou)

Jak to hodnotit?
(s přesným vymezením toho, co chceme, aby žáci dokázali, se snadněji formulují způsoby, jak to budeme hodnotit)

Pro formulaci očekávaných výstupů je vhodné užívat činnostní slovesa (rozpozná, porovná, uvede příklady apod.), aby bylo vždy jasné patrné, jakou dovednost nebo znalost má žák prokázat. Tato metoda souvisí s tzv. Bloomovou taxonomií vzdělávacích cílů, která popisuje jednotlivé úrovně cílů od nejjednodušších (zapamatovat si – porozumět – aplikovat) až po nejsložitější (analyzovat – syntetizovat – hodnotit – vytvářet). Každý cíl je pak možné popsat pomocí vhodných sloves, která vyjadřují, co má přesně žák provádět za aktivitu. Učitelům může tato metoda pomoci při efektivním plánování výuky a při hodnocení aktivit (např. Co se nám povedlo? Dokázal žák tyto informace aplikovat, nebo je dokázal dokonce zhodnotit?).

Obdobně lze strukturovat také cíle v oblasti postojů a hodnot žáků. Například taxonomie, kterou zpracoval D. B. Krathwohl, B. S. Bloom a S. S. Masia, pracuje s těmito kategoriemi: 1. přijímání, 2. reagování, 3. oceňování hodnot, 4. integrování hodnot, 6. začlenění systému hodnot do charakterové struktury osobnosti.

Obvyklým problémem na pilotních školách bylo zformulovat školní výstupy tak, aby bylo jasné, co přesně má žák prokázat za znalosti nebo dovednosti a na čem to učitel může poznat. Zkuste si porovnat tyto školní výstupy:

- ▶ zná vliv pohybů Země na život lidí a organismů
- ▶ uvede a zhodnotí vliv pohybů Země na život lidí a organismů

Druhý očekávaný výstup je lépe formulovaný a bude možné jej také hodnotit. Podobně jako u prvního příkladu mohou být u některých očekávaných výstupů vágní také další slovesa popisující činnost žáka, jako např. umí nebo ví, proto je dobré se takovým formulacím vyhnout.

Míru toho, jak konkrétně budou školní výstupy zformulovány, si určuje škola sama. Učitelé by měli mít na mysli, že školní výstupy v ŠVP budou podkladem pro hodnocení žáků, příliš vágní formulace by mohly v budoucnu způsobit značné problémy.

Pokud se ve vyučovacím předmětu realizují i průřezová témata, je nutné u příslušného vzdělávacího obsahu uvést také jejich tematické okruhy a konkrétní činnosti, témata nebo náměty, se kterými učitel ve výuce pracuje. Zařazení průřezových témat by nemělo být formální. Učitelé by měli mít promyšleno, jak tematické okruhy do výuky zařadí, mohou si také k zařazeným průřezovým tématům vytvořit očekávané výstupy a učivo a propojit je s výstupy a učivem ze vzdělávacích oborů.

Vzdělávací obsah jednotlivých vyučovacích předmětů je možné formálně zpracovat různě. Přehledné a praktické je zpracování do tabulek.

Na Metodickém portálu – www.rvp.cz – najdete řadu ukázek z učebních osnov pilotních gymnázií.

Inspirujte se!

► **Učební osnovy integrovaného předmětu Přírodověda – Gymnázium Jana Keplera, Praha**

Charakteristika vyučovacího předmětu:

Obsahové vymezení:

Předmět vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda vymezené v RVP ZV, ze čtyř vzdělávacích oborů Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis (Geografie) a dále z průřezového tématu Enviromentální výchova v RVP ZV. Předmět navazuje na předchozí vzdělávání žáků v oblasti Člověk a jeho svět na prvním stupni základní školy. Předchozí znalosti a dovednosti žáků v přírodovědných oborech integruje a doplňuje, dále je rozšiřuje a obohacuje o přiblížení metod a terminologie přírodních věd. Předmět si klade za cíl především (v souvislosti s klíčovou kompetencí k učení) vypěstovat v žácích dovednost sestavovat a myšlenkově integrovat poznatky různých vědeckých oborů týkající se jednoho tématu. Jinými slovy je cílem předmětu vytvořit v žácích základy dovednosti sestavovat dílčí poznatky přírodních věd do kognitivních systémů, neboť vzájemně propojené znalosti a dovednosti jsou pevnější a v občanské praxi lépe použitelné, především však poskytují ucelený pohled na svět a jeho možný výklad. Z estetických (nikoliv vzdělávacích) důvodů byl jako tematický rámec předmětu zvolen archetypální antický koncept čtyř živlů (oheň, voda, země, vzduch). Mimoto tvoří předmět psychohygienicky cílený předěl mezi stylem výuky přírodních věd na základní škole a na gymnáziu.

Časové a organizační vymezení:

Ročník	Hodin v týdnu	
Prima	1. pololetí	6
	2. pololetí	0

Předmět svou organizační formou vybočuje z tradičního organizačního uspořádání běžného vyučovacího předmětu. Ve vedení výuky se střídají až čtyři učitelé různých odborných zaměření, využívá se některých prvků teamového vyučování – team teaching. V týdenním rozvrhu výuky jsou předmětu přiřazeny čtyři po sobě jdoucí vyučovací hodiny v jednom dni (výuka celé třídy). V hodinách se střídají vyučující různých odborností (maximálně čtyři). Dále v týdenním rozvrhu výuky jsou předmětu vyhrazeny jiné dvě po sobě jdoucí vyučovací hodiny v jednom dni, ve kterých se jednou za týden koná výuka poloviny třídy („laboratorní cvičení“), vyučující se pravidelně střídají.

Výchovné a vzdělávací strategie:

► Pro nabývání kompetence k učení:

Výběr vzdělávacích strategií je inspirován systémem Integrované tematické výuky (Kovaliková). Používané metody a formy výuky jsou zejména motivační, proto převažují metody názorně demonstrační obohacující frontální výklad. K tomu využívají učitelé širokých možností didaktické techniky, kterými škola disponuje (laboratoř chemická, biologická a fyzikální, dataprojektor, interaktivní tabule atd.). Vedle frontální formy se v hodinách s celou třídou využívá skupinová práce v kombinaci s problémovým rozhovorem. Skupinová práce dominuje v laboratorních cvičeních. Integrovaná forma vyučování vede žáky k dovednosti informace nejenom syntetizovat, ale i třídit a spojovat je v mentální schémata s pevnou a jasnou strukturou otevřenou dalšímu dotváření.

► Pro nabývání kompetence k řešení problémů:

Učitelé orientují učivo prakticky, tj. tak, aby bylo zřejmé, že přírodovědecké myšlení vysvětluje realitu každodenního života a je nástrojem k jejímu zlepšování. Učitel metodou problémového rozhovoru vede žáky ke kladení otázek po přírodovědných příčinách jevů, které kolem sebe vidí.

► Pro získávání kompetence komunikativní:

Učitel zařazuje problémové rozhovory při frontální výuce i v komunikaci ve skupinové výuce, besedy s cestovateli a odborníky, panelové diskuse atd. Učitel vede žáka k prvním krokům ve využívání internetu pro získávání vědeckých informací, k práci s učebnicí a populárně naučnou literaturou knižní i časopiseckou.

- ▶ Pro získávání kompetence sociální a personální, kompetence občanské:

Učitel vytváří ve vyučování atmosféru společného zájmu o stav životního prostředí na Zemi a vytváří v žácích vědomí, že globální dimenze povrchu Země nás všechny dostává „na palubu jedné lodi“.

Proto preferuje přístupy kooperační před kompetitivními.

- ▶ Pro získávání kompetence pracovní:

Učitel nacvičuje s žáky jednoduché práce s laboratorní technikou a s internetem. Učitelé ve svých hodinách využívají širokou škálu vyučovacích metod a forem se zřetelem k aktuálním vzdělávacím potřebám třídy. Metody transmisivní (výklad) doplňují především metodami názorně demonstračními (pokus), které někdy realizují i formou skupinové práce. Zejména v hodinách laboratorních cvičení zařazují problémový rozhovor, brainstorming, případně projekt.

PRIMA

HMOTA

výstupy ŠVP – Žák:	Učivo:	Souvislosti:
<ul style="list-style-type: none"> ▶ uvede jménem a na náčrtku znázorní jednotlivé části atomu. Na příkladech vybraných prků provede jejich zápis chemickou značkou, včetně protonového (a nukleonového) čísla. Žák rozliší rozdílné vlastnosti jednotlivých skupenství hmoty. ▶ stanoví podmínky, za kterých se voda vyskytuje v různých skupenstvích. Pojmenuje a rozpozná procesy přechodu z jednoho skupenství do druhého, zejména na příkladu vody (event. dalších vhodných látek, např. bromu) a stanoví podmínky, za kterých k přechodům dochází. ▶ rozliší abiotické a biotické formy existence hmoty. Vlastními slovy na konkrétních příkladech definuje život jako systémově komplexnější formu existence hmoty. ▶ na příkladech života rostlin a živočichů popíše některé procesy látkové výměny, příklady nalezne ve svém životním prostředí. ▶ základní složky přírody uspořádá do ekologických vztahů na příkladu potravních řetězců. V potravních řetězcích objeví abiotické „vstupy“. ▶ uvede jménem a na náčrtku znázorní geografické sféry Země jako model prostorového uspořádání abiotických a biotických složek přírody. Vybrané prvky přírody živé a neživé přiřadí do odpovídající geografické sféry. 	<p>Pojem atom</p> <p>Model atomu (jádro, obal)</p> <p>Skupenství látek a jejich přeměny, vlastnosti látek v jednotlivých skupenstvích</p> <p>Základní projevy života, život ve třech říších – rostlinné, živočišné a říši hub</p> <p>Abiotické podmínky života</p> <p>Biogenní prvky a jejich význam pro organismy Makrobiogenní prvky (C, O, H, N) Mikrobiogenní prvky Koloběh látek a rozkladné procesy Typy potravních řetězců (na příkladech různých ekosystémů)</p> <p>Geografické sféry, vzájemné vztahy mezi jejich složkami, interakce mezi jednotlivými sférami</p>	<p>Enviromentální výchova: Základní podmínky života</p> <p>Enviromentální výchova: Ekosystémy</p>

Při stanovení kritérií hodnocení, které by se opíralo o klíčové kompetence, může učitelům pomoci příručka Klíčové kompetence v základním vzdělávání, kterou vydal VÚP v roce 2007 (viz str. 40). Obdobná příručka pro gymnázia vyjde v průběhu roku 2008.

ZEMĚ

výstupy RVP ZV – Žák:	výstupy ŠVP – Žák:	Učivo:	Souvislosti:
<p>Vzdělávací obor Chemie: ► rozlišuje chemické prvky a chemické sloučeniny a pojmy užívá ve správných souvislostech. Orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti.</p> <p>Vzdělávací obor Zeměpis: ► prokáže na konkrétních případech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů.</p> <p>Vzdělávací obor Přírodopis: ► porovná význam půdotvorných činitelů pro vznik půdy, rozlišuje hlavní půdní typy a půdní druhy v naší přírodě.</p> <p>Vzdělávací oblast Člověk a svět práce: ► ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové rostliny.</p>	<p>Rozliší chemické prvky a jejich sloučeniny, vybrané chemické sloučeniny zapíše chemickým vzorcem. V neznámém jednoduchém chemickém vzorci určí, z jakých prvků se skládá (odpovídající český název najde v periodické tabulce), a čísla přečte jako počet atomů prvku v dané sloučenině.</p> <p>Předchozí výstup aplikuje na vybraných magnetických minerálech. Rozlišuje vybrané kovy a nekovy a určí některé jejich vlastnosti. Změří hmotnost tělesa vážením a pomocí siloměru</p> <p>Rozliší severní a jižní pól magnetů a znázorní magnetické pole pomocí pilinových obrazců.</p> <p>Popíše geometrickými pojmy tvar Země a její rotaci, vysvětlí princip střídání dne a noci, který simuluje na modelu globus + zdroj světla. Na globu naleznou póly, osu rotace Země, rovník. Na globu ukáže poledníky jako spojnice pólů. Za pomoci fyzikálních termínů popíše zemský magnetismus, který demonstruje správným užíváním kompasu. Jeho pomocí určí světové strany. Terminologicky a v poloze rozlišuje severní a jižní pól a severní a jižní magnetický pól. Na náčrtku znázorní indukční čáry zemského magnetismu. Na náčrtku i v terénu určí přibližně zdánlivou dráhu Slunce.</p> <p>Analyzuje a syntetizuje složky společného působení biotické a abiotické složky na tvorbu pedosféry. Rozliší půdní profily příslušných půdních typů, rozezná pohledem a hmatem jednotlivé půdní druhy.</p>	<p>Pojem prvek a sloučenina Kovy a nekovy a jejich vlastnosti Přímá úměrnost mezi gravitační silou a hmotností tělesa Magnetické pole, magnety</p> <p>Tvar a velikost Země Rotace Země a střídání dne a noci Zemské jádro a magnetické pole Země. Kompas, geografické a magnetické póly a jejich vzájemná poloha Rovník a poledníky</p> <p>Pedogeneze (tvorba půdy) Typy zvětrávání (fyzikální, chemické, biologické) Tvorba humusu Klasifikace půd Půdní druhy Půdní profily (půdní typy)</p> <p>Kořeny rostlin a jejich funkce v půdě Růst kořenů Příjem vody a živin kořeny Živočichové v půdě (bezobratlí, obratlovci) Mikroorganismy v půdě Vztahy mezi organismy v půdě</p>	<p>Enviromentální výchova: Ekosystémy</p>

[...]

Vyučovací předmět Přírodověda integruje části vzdělávacího obsahu oborů Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis a Člověk a svět práce. Navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět z prvního stupně ZŠ. Cílem integrace je vypěstovat v žácích dovednost sestavovat a propojovat poznatky různých vědeckých oborů týkající se jednoho tématu.

Předmět vyučují čtyři učitelé různých odborných zaměření. Při výuce se využívají některé prvky teamového vyučování. Každý z učitelů má v rozvrhu pevně stanovenou hodinu pro celé pololetí. Ke střídání dochází pouze v dělené hodině, kterou mají vždy dva obory společnou. Tato hodina má charakter laboratorního cvičení. Vyučující tohoto předmětu společně vypracovávají testy (vždy 1x měsíčně) a připravují exkurze.

Předmět má charakter společného úvodu do předmětů Fyzika, Chemie, Přírodopis a Zeměpis, které na něj navazují od 2. pololetí primy.

► Rozpracování vzdělávacího obsahu Anglického jazyka – Gymnázium Jana Opletala, Litovel

Vyučovací předmět: Anglický jazyk Ročník: 1. ročník, kvinta		
Školní výstup - Žák:	Učivo:	(PT, TO, INT, PRO)
<p>Poslech</p> <ul style="list-style-type: none"> ► zachytí podstatné body přednášek, zpráv, hlášení, pokud jsou pronášeny spisovně, normální rychlostí. <p>Čtení</p> <ul style="list-style-type: none"> ► čte s porozuměním nepříliš komplikované faktografické texty vztahující se k tématům jeho zájmu. Porozumí hlavním bodům článků a zpráv zabývajících se současnými problémy, v nichž jsou vyjadřována stanoviska. ► najde informace v materiálech z každodenního života, využívá překladové i jednoduché výkladové slovníky při práci s textem. 	<p>Fonetika – upevňování výslovnostních návyků (slovní přízvuk, intonace), charakteristika fonetického přepisu</p> <p>Mluvnice – opakování sloves a časů, prosté, průběhové tvary přítomné a minulé, předpřítomný čas prostý; způsobová slovesa, trpný rod; spojování vět, interpunkce; determinanty u podst. jmen; zájmena neurčitá; počítatelnost podst. jmen; přídavná jména slovesná; frázová slovesa</p> <p>Slovní zásoba a témata – denní program, jídlo a stravování, zaměstnání, volný čas, záliby, sport, televizní a rozhlasový program, internet, oslavy a svátky, domov, fyzický a psychologický popis osob, nákupy ošacení a běžně používaných předmětů, peníze a finance</p>	
<p>Ústní, písemný projev</p> <ul style="list-style-type: none"> ► poměrně plynule zvládne vyprávění nebo popis na různá témata z oblasti svého zájmu, úměrně rozvede své myšlenky a podpoří je jednoduchými argumenty, příklady. ► napíše krátké zprávy sdělující běžné faktografické informace, které si sám vyhledá. <p>Interaktivní řečové dovednosti</p> <ul style="list-style-type: none"> ► v komunikaci využívá široký rejstřík jednoduchého jazyka. Stručně vyjadřuje své myšlenky týkající se konkrétních i abstraktních témat (knihy). Začne, udrží a uzavře jednodušší osobní rozhovor. Napíše vzkaz, osobní dopis popisující zážitky, události. 	<p>ústní projev – souvislý projev na téma: denní program, oblíbený televizní/rozhlasový pořad, mé záliby, oblíbená osoba, popis běžně užívaného předmětu (CD přehrávač, počítač), oslava svátku (Vánoce), denní jídla</p> <p>písemný projev – neformální dopis obsahující osobní informace, popisující zajímavé místo, ličící událost (oslava, nehoda); přání, blahopřání (narozeníny, svatba)</p> <p>Reálie a literatura – artušovské legendy; Ch. Dickens; vlastní četba britských a amerických autorů v originále (=upravené texty, 800 slov)</p> <p>Stravování v Británii, významné svátky v Británii+USA, Skotsko – fakta, tradice</p> <p>Komunikační situace názor, postoj, ne/souhlas, ne/možnost, nutnost, rada, překvapení, svolení, ne/libost, ne/zájem, žádost o zopakování</p>	<p>PT: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech</p> <p>TO: Žijeme v Evropě (INT) nacházíme shody a rozdíly a/ ve stravovacích zvyklostech (VbxČesko)</p> <p>b/ v oslavách tradičních svátků</p>

Vysvětlivky: PT – průřezová témata, TO – tematické okruhy, INT – integrace, PRO – projekt

[...]

► **Rozpracování vzdělávacího obsahu integrovaného předmětu Estetická výchova**
– Gymnázium Jana Keplera, Praha,
1. ročník čtyřletého gymnázia (1. pololetí)

Výstupy ŠVP – Žák:	Učivo a metody
► porovnává různé znakové systémy mluveného i psaného jazyka, hudby, výtvarného a dramatického umění	různé akce využívající přesahů mezi dramatickým, hudebním a výtvarným oborem; práce s textem, vizuální poezí, záznamem hudby, gestem, prvky akčního umění
► reaguje na hudbu pohybem a ztvárňuje ji úměrně svým hudebním schopnostem a pohybovým dispozicím, pohyb ve spojení s hudbou využívá k vyjádření vlastních představ a pocitů	orientace v prostoru, uchování a reprodukce pohybů, pohyb na hudbu a tanec, výrazový a moderní tanec, tanec jako způsob komunikace
► uplatňuje osobní prožitky, zkušenosti a znalosti, rozpozná jejich vliv a individuální přínos pro vnímání, tvorbu, interpretaci	důraz na přícip „Já“ - otisk, gesto, stopa, rytmus
► nalézá prostředky pro uskutečňování svých projektů, využívá znalostí aktuálních způsobů vyjadřování a technických možností zvoleného média pro vyjádření své představy	prostor pro žákovu sebeprojekci
► pokouší se odlišit hudbu podle významu a funkce, rozpozná vhodnost, či nevhodnost využití hudby v konkrétních situacích	hudba a její využití v běžném životě
► na příkladech vybraných uměleckých děl uvede, rozliší a porovná osobní a společenské zdroje tvorby, identifikuje je při vlastní tvorbě	srovnání různých rolí a různého postavení umělce v dějinách, jeho různý společenský kredit, porovnání zdrojů umělecké tvorby, hledání společenského významu a smyslu

[...]

Předmět Estetická výchova je koncipovaný jako společný základ Hudebního a Výtvarného oboru. Jeho integrující pojetí umožňuje žákům orientačně se seznámit s různými druhy umění, jejich vzájemnými přesahy a v tvůrčích činnostech využít jejich vyjadřovací prostředky. Začlenění vybraného obsahu tématu Umělecká tvorba a komunikace tuto integraci ještě více podtrhuje. Díky získaným zkušenostem a s ohledem na vlastní preference mají žáci po absolvování Estetické výchovy v 1. pololetí 1. ročníku čtyřletého gymnázia možnost lépe se rozhodnout o tom, zda budou od 2. pololetí navštěvovat Výtvarnou výchovu nebo Hudební kulturu.

► **Ukázka charakteristiky a rozpracování vzdělávacího obsahu integrovaného předmětu Multikulturní výchova – Gymnázium, Příbram**

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět Multikulturní výchova vychází ze vzdělávacího obsahu oboru Geografie (socioekonomická sféra) v RVP G a průřezového tématu Multikulturní výchova z RVP G. Termín multikulturní výchova vyjadřuje snahu vytvářet prostřednictvím vzdělávacích programů způsobilost žáků chápat a respektovat jiné kultury než svou vlastní. Formuje u žáků postoje a dovednosti, jako jsou: schopnost domluvit se s druhými, ačkoliv jsou odlišní, umět předcházet nedorozuměním a konfliktům, popř. je umět řešit, neobávat se odlišnosti, nesoudit podle prvního dojmu, být citlivý a ostražitý vůči stereotypům v myšlení a jednání, oceňovat druhé a sama sebe a angažovat se ve své komunitě. Součástí MKV je práce s kulturními tématy – žáci se dozvědí co nejvíce o jiných kulturních a sociálních skupinách, zejména o těch, s nimiž se běžně mohou setkávat ve svém okolí. Aby byla multikulturní výchova úspěšná a efektivní, musí prolínat celým výchovným a vzdělávacím prostředím školy, týkat se také mezilidských vztahů ve škole, mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi učiteli a rodinou.

Multikulturní výchova se zaměřuje zejména na poznání a pochopení kulturních rozdílů mezi lidmi nejrůznějšího původu, jejich komunikaci a mezilidské vztahy. V rámci výuky je využíván vzdělávací program Varianty – Globální a rozvojové vzdělávání a program společnosti Člověk v tísni Jeden svět na školách. Tento projekt pracuje s dokumentárními filmy. Ty přinášejí svědectví o porušování lidských práv v historii i současnosti a pro žáky zajímavou formou přispívají k odstraňování předsudků, xenofobie, rasové a národnostní nesnášenlivosti. Projekt žáky vede k přemýšlení o hodnotách otevřené, tolerantní a demokratické společnosti a pomáhá při hledání souvislostí a formování vlastních názorů, rozšiřuje sociální, kulturní a historické povědomí.

Týdenní časová dotace :

- 5. – 8. ročník osmiletého gymnázia (vyšší gymnázium): (0 – 0 – 0 – 2)
- 1. – 4. ročník čtyřletého gymnázia: (0 – 0 – 0 – 2)

Výuka probíhá v kmenových třídách nebo v zeměpisné pracovně, která je vybavena audiovizuální technikou (PC, videorekordér, zpětný projektor, vizualizér) umožňující velkoplošnou projekci. Další možností je výuka v pracovnách informatiky, kde žáci individuálně pracují na PC a využívají internet. V odpoledních hodinách také jednou měsíčně žáci samostatně organizují Filmový klub, který využívá bohatou nabídku dokumentárních filmů z fondu Člověka v tísni. V rámci filmové prezentace probíhají také besedy a pracovní dílny na dané téma.

Výchovné a vzdělávací strategie

V hodinách MKV jsou pro rozvíjení a utváření klíčových kompetencí využívány následující postupy:

- ▶ **Kompetence k učení a k řešení problému:**
- ▶ učitel se společně s žáky zabývá tématy, k jejichž řešení je třeba přistupovat nezaujatě, promýšlet a zvažovat dopady a vhodnost různých i velmi originálních postupů;
- ▶ učitel využívá vlastních zkušeností žáků ke srovnání odlišností a shodností kultury a životního stylu v Evropě a ve světě;
- ▶ učitel předkládá žákům modelové situace, na nichž žáci rozpoznávají projevy rasové nesnášenlivosti, vysvětlují příčiny xenofobie v minulosti i současnosti.
- ▶ **Kompetence komunikativní, sociální a personální:**
- ▶ učitel zadává žákům k vypracování takové praktické úlohy, které vyžadují týmovou spolupráci s dělbou práce; žáci si rozdělují mezi sebe dílčí úlohy tak, aby uplatnili své individuální schopnosti, vědomosti a dovednosti;
- ▶ učitel formou sociálních her umožňuje žákům uvědomovat si vlastní identitu a reflektovat vlastní sociokulturní zázemí.
- ▶ **Kompetence občanská:**
- ▶ učitel se žáky realizuje projekty, které řeší místní problémy a přispívají k řešení problémů na regionální, národní i mezinárodní úrovni.

Každý učitel si postupně vypracuje vlastní soubor nástrojů, pomocí nichž bude autoevaluaci provádět ve svém předmětu.

3.5.5. Nejčastěji kladené dotazy týkající se tvorby učebních osnov

Na současných osnovách nám nevyhovuje například to, že látka probíraná v předmětu Dějepis v prvním ročníku se probírá i v ZSV o dva roky později. Umožní nám RVP G to, abychom si učivo do ročníků distribuovali podle toho, jak potřebujeme?

Ano. Škola si vytvoří takový ŠVP, aby jí vyhovoval. Způsob rozložení očekávaných výstupů a učiva do ročníků je zcela na ní a je podstatou tvorby osnov v ŠVP.

Bude možné v ŠVP přesunout některé vzdělávací obsahy z jednoho vzdělávacího oboru, resp. vyučovacího předmětu, do druhého?

Pokud bude takový přesun smysluplný a bude zachovávat logiku vyučovacího předmětu, lze celé tematické celky (nebo jejich části) a očekávané výstupy, které se k nim váží, přesunout z jednoho vzdělávacího oboru, resp. vyučovacího předmětu, do druhého. Je nutné si uvědomit, že s rozšířením vzdělávacího obsahu předmětu se musí úměrně navýšit i jeho časová dotace.

Může jít žák gymnázia v rámci školní realizace oblasti Člověk a svět práce pracovat přímo do některého podniku a třeba i na delší časové období?

Škola může realizovat vzdělávací oblast Člověk a svět práce různými způsoby, mimo jiné může samozřejmě žákům nabídnout také stáže na konkrétních pracovištích (tyto aktivity lze pojmout například jako projekt pro celý ročník). Pokud by se mělo jednat skutečně o placenou práci, je nutné respektovat zejména příslušná ustanovení zákoníku práce a vyhlášku o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři.

Je nutné realizovat vzdělávací obory z jedné vzdělávací oblasti jako jeden (integrováný) předmět nebo se na škole mají „vyučovat“ odděleně?

Vzdělávací oblasti mají v RVP zdůraznit mezioborový přístup k výuce. To znamená ukázat, jaké paralely a souvislosti existují mezi poznatky jednotlivých oborů a nabízet takový přístup i učitelům při zachování samostatnosti jednotlivých předmětů. Umožňují těm, kteří o to mají zájem, vytvářet z jednotlivých oborů smysluplné integrované celky. Nikomu však tento způsob výuky nevnucují. V žádném případě není nutné vytvářet integrované předměty z oborů v jedné vzdělávací oblasti. O případné integraci rozhoduje vždy škola podle svých záměrů a podmínek.

Jak je z hlediska časové dotace předmětu řešeno začlenění průřezových témat a přesahy a vazby na jiné předměty?

Pokud jsou do vyučovacích předmětů integrovány tematické okruhy průřezových témat nebo vzdělávací obsah dalších oborů (Geologie, Člověk a svět práce a Výchova ke zdraví), musí „jít“ časová dotace za vzdělávacím obsahem. Je na pedagogickém sboru a řediteli školy, o kolik je časová dotace navýšena.

Jak řešit tvorbu učebních osnov volitelných, případně nepovinných předmětů?

Vzdělávací obsah a osnovy volitelných předmětů jsou plně v kompetenci školy. Zpracované osnovy musí respektovat strukturu danou RVP. Vzhledem k tomu, že může být nabídka školy každý rok jiná, je vhodné zařadit učební osnovy například do přílohy ŠVP, kterou lze každý rok snadno obměnit. U nepovinných předmětů je na škole, zda se bude držet předepsané struktury nebo zda zvolí jinou formu zápisu.

Jaký je vztah učebních osnov v ŠVP a tematických časových plánů jednotlivých vyučovacích předmětů?

Tematické časové plány jsou pouze interním materiálem školy a konkrétního učitele. Nejsou povinným dokumentem, jejich vypracování může nařídit ředitel školy.

3.5.6 Doporučené materiály ke studiu

Plánování ve vyučování a vzdělávací cíle

BLÍŽKOVSKÝ B. Systémová pedagogika. (kpt. Pedagogické projektování). Ostrava: Amosium servis. 1992, ISBN 80-85498-18-9.

BYČKOVSKÝ, P. – KOTÁSEK, J. Výchovně vzdělávací cíle. Praha: ÚVRŠ, 1985.

ČERVENKA, S.: Učit se. Učit se? (Angažované učení v praxi). Praha: Agentura STROM, 1993. ISBN 80-901662-0-2.

HUDECOVÁ, D. Revize Bloomovy taxonomie edukačních cílů. Praha: Pedagogika, 2003. LIV 274-283.

KLUSÁK, M. Co není v osnovách. Úvod: „Skryté osnovy.“ In.: „Co se v mládí naučíš...“ Zpráva z terénního výzkumu. Praha: ÚPPV PedF UK, 1992.

PETTY, G. Moderní vyučování. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-172-7.

PASCH, M. a kol. Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-054-2.

3.6 Hodnocení žáků a autoevaluace školy

Poslední kapitola Manuálu se zabývá oblastí, která u učitelů vyvolává již několik let četné diskuze a obavy. Kvalita a funkčnost školního hodnocení, formy, kritéria a důsledky hodnocení na rozvoj osobnosti žáka i školy jsou stále živá témata. Hodnocení žáků je sice běžnou činností, kterou učitel vykonává průběžně ve výuce (ale i mimo ni) po celý školní rok, ale vzhledem ke změnám, které do škol přináší nové kurikulum prostřednictvím RVP G, je nezbytné se nad přístupem k hodnocení žáků dále zamýšlet. Autoevaluace neboli sebehodnocení (vlastní hodnocení) školy je poměrně nová záležitost. Jedná se o systematický, pravidelný a strukturovaný proces, ve kterém sama škola shromažďuje a vyhodnocuje údaje o své činnosti, jako jsou kurikulum, klima, zdroje, řízení či vzdělávací výsledky. Autoevaluaci je třeba chápat především jako průběžnou diskusi o tom, co se ve škole děje, co se osvědčilo a v čem je dobré pokračovat, které problémy je třeba řešit a způsoby jejich nápravy.

3.6.1 Hodnocení žáků ve škole

Cíle hodnocení

Hodnocení by mělo žákovi poskytnout zpětnou vazbu, prostřednictvím níž získává informace o tom, jak danou problematiku zvládá, jak dovede zacházet s tím, co se naučil, v čem se zlepšil a v čem ještě chybje. Hodnocení by mělo být pro žáka motivující. Součástí hodnocení by měl být i návod na odstranění chyb a nedostatků. Jedním z cílů hodnocení by mělo být také naučit žáky, aby dokázali objektivně sami hodnotit svou práci a uměli pracovat s chybou.

Způsoby hodnocení

Škola ve svém školním vzdělávacím programu vymezí, jaký způsob hodnocení žáků bude na jednotlivých stupních (případně v konkrétních ročnících či vyučovacích předmětech) používat. Zda budou žáci klasifikováni, zda budou slovně hodnoceni nebo zda půjde o kombinaci obou způsobů. Škola dále stanoví pravidla, která budou učitelé u jednotlivých způsobů hodnocení uplatňovat (v čem se bude hodnocení lišit vzhledem k věku žáků, případně vzhledem k jednotlivým předmětům, jak mohou hodnocení ovlivňovat žáci atd.).

Kritéria hodnocení

Způsob hodnocení musí být podložen kritérii hodnocení – souborem obecně platných pravidel stanovených školou pro jednotlivé způsoby hodnocení žáků ve vyučovacích předmětech. Kritéria musí být zpracována tak, aby byly zachovány následující vlastnosti hodnocení:⁹

Vlastní hodnocení školy, důležité především pro samotnou školu, je také východiskem pro zpracování výroční zprávy o činnosti školy a jedním z podkladů pro hodnocení školy Českou školní inspekcí.

Kvalitní slovní hodnocení může být východiskem pro rozhovor s žákem (případně s rodiči) o jeho výsledcích.

Jednotlivé způsoby hodnocení není dobré stavět „proti sobě“. Je potřeba využít pozitivních stránek každého z nich ve prospěch optimálního rozvoje žáka (v některých případech má smysl hodnotit známkou, jindy procentuálně nebo slovně).

⁹ Upraveno podle: Hodnocení žáků, kol. APZŠ ČR, Praha, 2005, www.apzs.cz, grant MŠMT.

Povinnost převodu slovního hodnocení do klasifikace (a naopak) uvádí školský zákon v § 69, odst. 3.

Při stanovení kritérií hodnocení, které by se opíralo o klíčové kompetence, může učitelům pomoci příručka Klíčové kompetence v základní vzdělávání, kterou vydal VÚP v r. 2007 (viz str. 40). Obdobná příručka pro gymnázia vyjde v průběhu roku 2008.

Jednoznačnost – hodnocení je pravdivé, nezkrácené, objektivní
Srozumitelnost – žák i rodič hodnocení rozumí; ví, na základě čeho bylo vysloveno, co bylo jeho příčinou

Srovnatelnost – hodnocení směřuje k předem stanoveným cílům, k probrané a procvičené látce, hodnotí jen to, co bylo předem stanoveno, domluveno

Věcnost – k hodnocení průběhu nebo výsledku žákovy činnosti se používají jen doložitelná a prokazatelná fakta

Všestrannost – hodnocení je zaměřeno na různé žákovy kompetence, podporuje nápaditost, tvořivost

Efektivita – hodnocení nepřetěžuje a neobtěžuje ani žáky, ani učitele

S. Kovalíková v knize Integrovaná tematická výuka uvádí následující požadavky na kritéria hodnocení.

Učitelé by měli kromě jiného rozpoznat a ohodnotit, zda se u žáka jedná o jednorázový výkon pocházející z krátkodobé paměti nebo zda žák:

- ▶ bude schopen řešit problémy s použitím těchto dovedností nebo pojmů i v budoucnu;
- ▶ bude schopen ukázat, vysvětlit nebo naučit dovednost jinou osobu, která to skutečně bude potřebovat;
- ▶ bude schopen používat výrazy k nim patřící v složité situaci a v sociální integraci;
- ▶ bude schopen přiměřeného chování v neočekávaných situacích.

Kritéria hodnocení žáka je nutné odvíjet od klíčových kompetencí, tj. formulovat je tak, aby se do nich jednotlivé aspekty klíčových kompetencí promítly. Tato problematika je velmi dobře zpracována J. Slavíkem v knize *Hodnocení v současné škole (Východiska a metody pro praxi)*. Mimo jiné se zde uvádí:

„Kompetence je společenskou i osobní hodnotou, o níž má škola usilovat. Ve svém souhrnu tedy seznam kompetencí a kritérií pro jejich posuzování vypovídá o tom, o co ve škole jde, jaké jsou její cíle, jaká je koncepce výuky. Do školy žáci vstupují s pouhými zárodky budoucích kompetencí. Škola k nim oprávněně přistupuje jako k začátečníkům nebo potřebným, kteří mají do žádoucí míry nabýt příslušných kompetencí, stát se samostatnými, nebo dokonce výtečnými řešiteli problémů v rozsahu dané odbornosti.“

Tento přístup staví na předpokladu, že si učitel podrobně definuje, co se za jednotlivými klíčovými kompetencemi skrývá, jaké činnosti od žáka očekává, v jakých ho trénuje. Na základě toho je pak možné stanovit, podle čeho učitel pozná, na jaké úrovni žák tyto činnosti ovládá. Autor uvádí příklad kritérií pro vymezení úrovně kompetence k řešení problémů a používá škálu potřebný – vynikající. Škálu je ale samozřejmě možné zvolit také zcela jinak.

Potřebný

- ▶ rozpozná jednoduché problémy, které se dotýkají jeho osoby;
- ▶ používá úzkého okruhu informací a strategií v přístupu k problémům a při jejich řešení;
- ▶ začíná si uvědomovat, že všechny akce mají své následky.

Začínající

- ▶ jeho práce vykazuje nestejnou úroveň vytrvalosti při používání komplexních způsobů uvažování;
- ▶ rozpoznává širší problém a zřejmé možnosti řešení;
- ▶ při hodnocení problémů a hledání řešení potřebuje pomoc.

Nadějný

- ▶ uvědomuje si, že v různých situacích se užívají různé strategie přemýšlení;
- ▶ v užívání strategií k řešení problémů je vytrvalý;
- ▶ uvnitř problému rozpoznává i jeho příčiny;
- ▶ zná kritéria k posuzování řešení.

Samostatný

- ▶ používá řady uvozovacích strategií;
- ▶ užívá vlastních kritérií, aby činil samostatná rozhodnutí a volby;
- ▶ pozná kdy do řešení problému zapojit druhé.

Zběhlý

- ▶ chápe a používá kritické myšlenkové postupy v řadě kontextů;
- ▶ vyhodnocuje postupy a podle potřeby je přizpůsobí;
- ▶ uvědomuje si, že některé problémy mají víc řešení;
- ▶ respektuje přijatý kompromis a umí se vyrovnat s nejednoznačností.

Vynikající

- ▶ vytváří a realizuje nová řešení problémů;
- ▶ dokáže podat zřetelnou představu dalších možností.

Kritéria hodnocení žáka by měla být v školním vzdělávacím programu zpracovaná tak, aby zohledňovala i individuální rozdíly žáků. Některé z kompetencí jsou silně podmíněné osobnostně a nelze je vyžadovat ve stejné míře od všech žáků. Například sebevědomý a otevřený postoj k novým věcem bude mít jen část žáků, někteří budou osobnostně založení jinak a tento postoj si budou osvojovat složitě, někteří si ho dokonce neosvojí vůbec. Učitel by měl s těmito rozdíly a individuálními nároky žáků u některých kompetencí počítat.

Inspirujte se!

- ▶ **Hodnocení žáků**
– **Základní škola Chrudim, Dr. Jana Malíka¹⁰**

Hodnocení žáků

„...ve škole přece nejde o to, abychom věděli, co žáci vědí, ale aby žáci věděli.“

Základní východiska pro hodnocení a klasifikaci

- ▶ Základ efektivního hodnocení je především zpětná vazba, která se dá charakterizovat jako písemná nebo ústní informace o správnosti postupu, průběhu či výsledku – správně, nesprávně, málo, příliš atd. Zásadně však nemá a nesmí posuzovat kvality žáka – šikovný, schopný, pilný atd. (ani ho porovnávat s ostatními spolužáky – nejlepší, nejšikovnější ve třídě). Okamžitá zpětná vazba je jednou ze základních podmínek efektivního učení, zatímco posuzování kvalit žáka je naopak rizikovým postupem, který může učení blokovat.
- ▶ Při poskytování zpětné vazby (popisem nebo konstatováním) musí být kladen důraz na vhodnou formulaci – přednost musí být dávana pozitivnímu vyjádření a teprve následně se vyjadřovat ke konkrétním nedostatkům ve zvládnutí učiva. Například – *ovládáš bezchybně ..., učivu rozumíš, ale občas chybuješ v ..., je nutné ještě procvičovat ...*
- ▶ Používané způsoby a metody posuzování výsledků práce žáků musí být v souladu se základní filozofií ŠVP, zejména s partnerským vztahem k žákům a soustavným vytvářením bezpečného prostředí. Právě oblast hodnocení je tradiční oblastí uplatňování mocenských postojů vůči dětem, a proto je i prubířským kamenem toho, jak opravdově se tento proklamovaný partnerský vztah a bezpečné prostředí ve škole skutečně myslí, vnímá a především realizuje.

¹⁰ Ukázka pochází z interního materiálu ZŠ Chrudim, Dr. Jana Malíka.

- ▶ Každému hodnocení musí závazně předcházet jasné a srozumitelné seznámení žáka s cíli vzdělávání a k nim náležejících kritérií hodnocení. Žák má právo vědět, v čem a proč bude vzděláván a kdy, jakým způsobem a podle jakých pravidel bude v určité fázi vzdělávacího procesu hodnocen.
- ▶ Důležitým prvkem procesu učení je práce s chybou. Žák má právo udělat chybu s vědomím toho, že chybovat je normální, neboť je to nedílná součást procesu každého učení. Chyba a následná práce s ní je příležitostí ke zlepšení.
- ▶ Součástí hodnocení musí být i sebehodnocení žáka, jeho schopnost posoudit jak výsledek své práce, tak i vynaložené úsilí a osobní možnosti a rezervy. Sebehodnocení žáka je nejen nedílnou součástí procesu hodnocení, ale je současně považováno za jednu z významných kompetencí, kterou chceme žáky naučit.
- ▶ Při hodnocení se vždy posuzuje individuální pokrok žáka, při respektování jeho individuálních předpokladů bez srovnávání s ostatními spolužáky.
- ▶ Nedílnou součástí hodnocení je vzájemné hodnocení mezi žáky. Je proto velmi důležité učit žáky kriticky a objektivně posoudit nejen svůj výkon, ale i výkon druhých (nejen žáků, ale i vyučujících). K tomu je nezbytné mít předem dána kritéria pro hodnocení — nejlépe předem společně vytvořená žáky a vyučujícím. Právě proces tvorby kritérií umožní žákům si mnohem lépe uvědomovat, co je pro hodnocenou oblast nebo okruh nejdůležitější.
- ▶ Tradiční zkoušení žáků před celou třídou je nahrazeno efektivnějšími způsoby zjišťování vědomostí a dovedností žáka, protože je to kromě stresové složky, odporující výchozí filosofii vytváření bezpečného klimatu, výrazná ztráta času pro ostatní žáky.
- ▶ Žáci by měli mít právo při zjišťování jejich znalostí využít možnosti bez vysvětlování říct, že nejsou připraveni (mimo souhrnnějších písemných pracích, které se oznamují s delším časovým předstihem). Současně si s vyučujícím domluví náhradní termín.
- ▶ Ačkoliv závěrečné rozhodnutí o známce je na vyučujícím, žáci by se měli od začátku přibírat k diskusi o známce, aby jim byla jasná hodnotící kritéria a dál se posilovala jejich dovednost sebehodnocení.
- ▶ Žákům nejsou zadávány klasické „čtvrtletní písemné práce“ (rozhodování o výsledné známce za klasifikační období nemůže zásadně ovlivňovat jedna práce žáka).

- ▶ Pro přípravu na souhrnnější písemné práce je vhodné používat kooperativní vyučování, kde skupina zodpovídá za to, že látce rozumí všichni členové skupiny.
- ▶ Skupinová práce se zásadně nehodnotí známkou, ale jednotliví členové skupiny hodnotí sami sebe, svůj přínos pro skupinu a své zapojení do práce skupiny. Současně by mělo probíhat vzájemné hodnocení jednotlivých členů skupiny. Známkou získává žák od vyučujícího pouze za individuální výkon.
- ▶ Stanovená základní východiska pro hodnocení a klasifikaci žáků jsou zcela závazná pro všechny vyučující a musí být všemi vyučujícími dodržována.

[...]

Hodnocení a klasifikace na druhém stupni

- ▶ Na druhém stupni se pro hodnocení žáků především na konci pololetí používají známky. V průběhu vyučovacího procesu se využívá slovní hodnocení (převážně ústní formou).

Žáci provádějí sebehodnocení a vzájemné hodnocení.
- ▶ Pro sebehodnocení žáků a pravidelné poskytování písemné zpětné vazby třídním učitelem je doporučeno používat především v 6.–7. ročníku týdenní plány pro žáky. Ty obsahují stručný výčet vzdělávacího obsahu pro daný týden, místo pro hodnocení týdne žákem, a komentář třídního učitele k těmto. Týdenní plány se ukládají do portfolia.
- ▶ Žáci se při kooperativním způsobu výuky učí hodnotit jednak individuální výsledek práce, a také jeho přínos pro druhé.
- ▶ Žáci mají možnost navrhnout učiteli způsob, jakým prokáží zvládnutí dané látky.
- ▶ Písemné práce musí být rovnoměrně rozloženy v jednotlivých klasifikačních obdobích.
- ▶ Souhrnné písemné práce v rozsahu dvaceti minut a delší zapisují vyučující s patřičným předstihem do Přehledu písemných prací, který je pro každou třídu založen v její třídní knize. Na jeden den je možno naplánovat jen jednu souhrnnou práci. Kontrolní práce v rozsahu 5–10 minut se do přehledu písemných prací nezaznamenávají.
- ▶ Za koordinaci písemných prací jsou ve svých třídách zodpovědní třídní učitelé.

3.6.2 Autoevaluace školy

V této části ŠVP si škola stanovuje oblasti (okruhy), v nichž chce autoevaluaci provádět. Hlavní oblasti vlastního hodnocení jsou uvedeny ve vyhlášce č. 15/2005 Sb., §8, odst. 2.

Jedná se o následující oblasti:

- ▶ podmínky ke vzdělávání;
- ▶ průběh vzdělávání;
- ▶ podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání;
- ▶ výsledky vzdělávání žáků;
- ▶ řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;
- ▶ úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

Podle vlastního rozhodnutí si škola může stanovit další oblasti, které chce sledovat, případně může oblasti stanovené vyhláškou označit jinými názvy.

Výše uvedená vyhláška také stanovuje povinnost ředitele školy zpracovat hodnocení školy za období jednoho nebo dvou školních roků.

V ŠVP si škola u jednotlivých oblastí stanoví:

- ▶ cíle autoevaluace – je důležité stanovit si nejprve dobře cíle vlastní evaluace, které odpovídají na otázku, co jsme zjistili, posoudili, zhodnotili. Musí být tedy jasně definované, nesmí jich být příliš mnoho, musí sloužit jako zpětná vazba ke zkvalitnění práce školy a je vhodné je stanovovat vzhledem k daným oblastem. Tyto cíle mohou mít povahu jak cíle obecného, tak dílčího;
- ▶ kritéria autoevaluace – měřítko, hlediska, podle kterých posuzujeme žádaný stav/úroveň v dané oblasti, musí být jasně stanovena v souladu s autoevaluačními cíli;
- ▶ autoevaluační nástroje – prostředky, jimiž cíleně získáváme informace vzhledem ke stanoveným cílům v dané oblasti, např. dotazníky, řízené rozhovory, pozorování;
- ▶ časový plán autoevaluace, podle kterého budou evaluační činnosti v rámci autoevaluace ve škole vykonávány – činnosti je vhodné rozplánovat do jednotlivých měsíců školního roku, popřípadě do delších časových úseků (jako nejvhodnější se jeví čtvrtletí).

Je třeba se vyvarovat formálního přístupu k autoevaluaci, který neumožní poznat problémy a ztotožnit se se způsobem jejich nápravy.

Další inspiraci k autoevaluaci školy najdete v tematickém vstupu Autoevaluace školy na Metodickém portálu – www.rvp.cz.

Každý učitel si postupně vypracuje vlastní soubor nástrojů, pomocí nichž bude autoevaluaci provádět ve svém předmětu.

Pro úspěšnou přípravu autoevaluace je dobré pracovat v menší skupině učitelů, která je dostatečně reprezentativně vybrána. Externí odborníci na evaluaci mohou škole pomoci v roli poradců, škola může využívat i standardizované testy.

Inspirujte se!

► Oblasti autoevaluace – Gymnázium a SOŠ, Hostinné

OBLAST AUTOEVALUACE	VÝUKA
AUTOEVALUAČNÍ CÍL	ZJISTIT, ZDA SE Podařilo v hodinách využívat různé vyučovací metody
CÍL ROZVOJE	EFEKTIVNÍ PESTRÁ TVŮRČÍ VÝUKA
DÍLČÍ CÍLE ROZVOJE	Rozšířit škálu vyučovacích metod Zvýšit podíl samostatné práce žáků v hodinách
KRITÉRIA	Plošné využívání nových vyučovacích metod Četnost samostatné práce žáků v hodinách
NÁSTROJE	Hospitační činnost vedení Vzájemná hospitační činnost učitelů- Předmětové komise Dotazníky ŠKOLA A JÁ

OBLAST AUTOEVALUACE	VYUČOVACÍ A ŠKOLNÍ KLIMA
AUTOEVALUAČNÍ CÍL	JE NAŠE ŠKOLA PRO ŽÁKY BEZPEČNÁ? JSOU VZTAHY MEZI ŽÁKY, RODIČI A ŠKOLOU VSTRÍCNÉ A PŘÁTELSKÉ?
CÍL ROZVOJE	PŘÁTELSKÁ MOTIVUJÍCÍ BEZPEČNÁ ŠKOLA
DÍLČÍ CÍLE ROZVOJE	· Vytvářet dobré vztahy mezi žáky, učiteli a žáky, školou a rodiči · Minimalizovat sociálně patologické jevy · Zvýšit zájem rodičů o školu · Zkvalitnit prostředí školy
KRITÉRIA	· 80 % spokojených žáků, učitelů, rodičů s klimatem ve škole · Nízký nebo nulový výskyt sociálně patologických jevů
NÁSTROJE	Dotazníky ŠKOLA A JÁ (KALIBRO) Dotazníky na zjišťování soc. patol. jevů Rozbor připomínek ze schránky důvěry Třídní schůzky (konzultace) Rada školy

[...]

Časový harmonogram

ZÁŘÍ

Zahajovací pedagogická porada – naplánování autoevaluačních činností
Schůzky třídních učitelů

ŘÍJEN

Den otevřených dveří – dotazníky pro návštěvníky
Schůzky předmětových komisí

LISTOPAD

Kontrolní písemné práce (ČJ, CJ, M)
Čtvrtletní pedagogická porada
Rodičovské schůzky

PROSINEC

Rada školy
Kontrola plnění tematických plánů
Rekapitulace výsledků soutěží za uplynulé období
Schůzky předmětových komisí

LEDEN

Pololetní pedagogická porada
Statistické vyhodnocení prospěchu a chování
Schůzky třídních učitelů

ÚNOR

Den otevřených dveří – dotazníky pro návštěvníky
Dotazníky pro zjišťování sociálně patologických jevů ve škole

BŘEZEN

Kontrolní písemné práce (ČJ, CJ, M)
Rada školy
Schůzky předmětových komisí
Dotazníky ŠKOLA a JÁ – KALIBRO (VIII.)

DUBEN

Písemné maturitní zkoušky
Malá maturita (IV.)
Rodičovské schůzky – dotazníky ŠKOLA a JÁ – KALIBRO
Čtvrtletní pedagogická porada

KVĚTEN

Ročníkové dovednostní testy – KALIBRO
Statistika výsledků olympiád, SOČ, soutěží
Dotazníky ŠKOLA a JÁ – KALIBRO (I., IV.)
Schůzky třídních učitelů

ČERVEN

Závěrečná pedagogická porada
Statistické vyhodnocení prospěchu a chování

Průběžně:

Hospitační činnost

Vzájemná hospitační činnost učitelů

Schránka důvěry

Portfolio učitele

Vzdělávací kurzy pro učitele

Autoevaluace je zpracovaná přehledně do tabulky. V tabulce jsou uváděny jak cíle rozvoje školy (vize, čeho chce škola v dané oblasti dosáhnout), tak cíle vlastní autoevaluace. Za tabulkou následuje časový harmonogram jednotlivých autoevaluačních činností pro jeden školní rok.

► **Oblasti autoevaluace** – **Gymnázium Oty Pavla, Praha-Radotín**

Oblasti autoevaluace

Dle §2 odst. 2 vyhlášky č. 15/2005 Sb. hlavní oblasti vlastního hodnocení školy tvoří:

- podmínky ke vzdělávání;
- průběh vzdělávání;
- podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání;
- výsledky vzdělávání žáků;
- řízení školy, kvalita personální práce, kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;
- úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám vzdělávání a ekonomickým zdrojům.

Cíle, kritéria a nástroje autoevaluace, časové rozvržení autoevaluačních činností

a) podmínky ke vzdělávání

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
objektivní zhodnocení vnějších i vnitřních podmínek	podmínky demografické	sledování	jedenkrát ročně
	podmínky ekonomické	ekonomická analýza	dvakrát ročně
	podmínky technologické	technologická analýza	jedenkrát ročně
	statistika příjímavých žáků	statistické vyhodnocení (průměr prospěchu, druhy základních škol)	jedenkrát ročně

b) průběh vzdělávání

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
posoudit, zda žáci dosahují výsledků odpovídajících jejich individuálním možnostem	úroveň výuky	hospitace vedení školy	průběžně
		hospitace předsedů PK	průběžně
	zpětná vazba vyučujících	rozhovor v PK	dvakrát ročně
	zpětná vazba maturantů	vlastní dotazník	jedenkrát ročně

(PK – předmětová komise)

c1) podpora školy žákům

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
zjistit, jak jsou žáci spokojeni s kvalitou poskytovaného vzdělání a s prostředím školy	individuální přístup	pozorování, dotazník	průběžně
	prostředí školy	dotazník, rozhovor	průběžně

c2) spolupráce s rodiči

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
zjistit spokojenost rodičů s kvalitou poskytovaného vzdělání a prostředím školy	informovanost rodičů	rozhovor, pozorování	průběžně
		řízený rozhovor na třídních schůzkách	dvakrát ročně

c3) vliv vzájemných vztahů školy, žáků, rodičů a dalších osob na vzdělávání

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
zjistit spokojenost všech zainteresovaných stran s kvalitou poskytovaného vzdělání a prostředím školy	týmová spolupráce vyučujících	dotazníky odborné firmy Kalibro	jedenkrát za dva roky
	spolupráce s pedagogicko-psychologickou poradnou	profesní testy žáků	jedenkrát ročně

d) výsledky vzdělávání žáků

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
posoudit, jakých výsledků dosahují žáci	pololetní hodnocení – klasifikace	statistika tříd, předmětů	jedenkrát za pololetí
	výsledky maturitních zkoušek	statistika maturitních zkoušek	jedenkrát ročně
	úspěšnost přijetí na vysoké školy	statistika	jedenkrát ročně
	úspěch žáků v soutěžích	informace pořadatelů soutěží	průběžně

e1) řízení školy, kvalita personální práce

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
posoudit kvalitu manažerské práce vedení školy	komunikace vedení školy s učitelským sborem	dotazníky odborné firmy Kalibro	jedenkrát za dva roky

e2) kvalita dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
posoudit odborný růst pedagogických pracovníků	kvalita vzdělávacích kurzů	individuální hodnocení úrovně kurzů	jedenkrát ročně

f) úroveň výsledků práce školy, zejména vzhledem k podmínkám

cíle	kritéria	nástroje	časové rozvržení
získat objektivní obraz školy na veřejnosti a v médiích – posoudit image školy	propagace školy v médiích	portfolio školních úspěchů	jedenkrát ročně (závěrečná pedagogická rada, výroční zpráva o činnosti školy)
	akce pro veřejnost		
	významné úspěchy žáků		
	spokojenost a uplatnění absolventů		
	školní aktivity		jedenkrát za pět let
	technické vybavení		
	materiální a personální zázemí		
	úspěšní veřejně známí absolventi		

Zpracovaná ukázka je velmi přehledná, v tabulkách jsou zde jasně a logicky vyjádřeny cíle, kritéria, nástroje a časová rozvržení autoevaluačních činností školy pro rozhodující složky její práce.

- ▶ **Základní okruhy pro hodnocení pedagogů – Základní škola Chrudim, Dr. Jana Malíka¹¹**
- ▶ vědomosti z oboru;
- ▶ efektivní vedení výchovně-vzdělávacího procesu;
- ▶ práce se vztahy ve třídě a rozvíjení sociálních dovedností žáků – vytváření bezpečného klimatu;
- ▶ podíl na životě školy;
- ▶ profesní růst a rozvoj.

¹¹ Ukázka pochází z interního materiálu ZŠ Chrudim, Dr. Jana Malíka – Hodnocení pedagogických pracovníků. Systém kritérií pro hodnocení výkonu učitele. 2006.

Vědomosti z oboru

Výborná úroveň práce učitele předpokládá, že učitel bezpečně rozumí základním pojmům a formám výuky předmětu, který vyučuje, chápe probíraná témata v širších souvislostech a průběžně začleňuje do výuky i nové poznatky ze svého oboru. Jinými slovy:

- ▶ má základní odborné předpoklady nejen ve svých předmětech, ale i pedagogické a psychologické;
- ▶ zná důkladně ŠVP a chápe všechny jeho části ve všech souvislostech, zná i související školské dokumenty, ze kterých ŠVP vychází;
- ▶ těží ze svých zkušeností a efektivně využívá i zkušeností svých kolegů.

[...]

Efektivní vedení výchovně-vzdělávacího procesu

Výborná práce učitele předpokládá aktivní zapojení žáků do výuky při řešení problémů, kritickém myšlení a dalších činnostech, které dávají smysl obsahové náplni jednotlivých předmětů. Při výuce je tak vytvářena aktivní a přitažlivá studijní atmosféra, důraz je kladen na vytváření vnitřní motivace žáků. Učitel sleduje jejich pokroky, řídí učební aktivity, hodnotí a podává jim zpětnou vazbu a systematicky vede žáky k sebehodnocení. Tedy:

- ▶ plánuje výuku, dokáže vytyčit smysluplné výchovné a vzdělávací cíle, podporuje všechny prvky výuky;
- ▶ vede výuku, je schopným manažerem dění ve třídě;
- ▶ vede žáky k aktivnímu přístupu;
- ▶ vede žáky k dosahování osobního maxima;
- ▶ vede žáky k vnitřní motivaci, probouzí v žácích snahu a zájem po dosažení cíle a poskytuje jim soustavnou, přesnou a včasnou zpětnou vazbu.

[...]

Práce se vztahy ve třídě

Výborná úroveň práce učitele předpokládá jeho pochopení a ztotožnění se se základní filozofií ŠVP. Učitel zná své žáky a podporuje jejich individualitu, při své práci vytváří bezpečné prostředí a pozitivní sociální klima. To znamená že:

- ▶ zná intelektuální potenciál a učební profil každého svého žáka a dokáže přizpůsobit prostředí tak, aby vyhověl rozdílným povahám a učebním stylům všech žáků;
- ▶ vytváří ze třídy spolupracující tým;

- ▶ vede žáky k naplňování pravidel soužití třídy;
 - ▶ respektuje stanovená pravidla hodnocení.
- [...]

Podíl na životě školy

Výborný učitel je aktivním členem pedagogického sboru, zajímá se o život školy a aktivně se do něj zapojuje. Při realizaci ŠVP spolupracuje a efektivně komunikuje s vedením školy, se svými kolegy a s rodiči žáků. To znamená:

- ▶ účastní se života školy, prokazatelně podporuje aktivity související se ŠVP i aktivity jdoucí nad jeho rámec;
 - ▶ spolupracuje a pozitivně komunikuje se svými kolegy a je ochoten přispět svými schopnostmi a zkušenostmi ve prospěch ostatních;
 - ▶ efektivně komunikuje se všemi kolegy, s vedením školy a s rodiči žáků, je schopen při společném rozhodování respektovat názory ostatních členů pedagogického sboru.
- [...]

Profesní růst a rozvoj

Výborná úroveň práce učitele předpokládá, že učitel cílevědomě a zodpovědně pracuje na svém sebevzdělávání.

Plně využívá nejen nabízené příležitosti, ale i sám vyhledává další možnosti. To znamená:

- ▶ profesně se rozvíjí, cílevědomě pracuje na svém profesním rozvoji;
 - ▶ zůstává aktivní a produktivní, je vnitřně motivovaný, aby naplnil hlavní poslání školy – výchovu a vzdělávání všech jejích žáků.
- [...]

V každém ze základních okruhů pro hodnocení pedagogů je možno použít čtyřbodovou stupnici. Při hodnocení úrovně výkonu vychází jak učitel při sebehodnocení, tak i jeho hodnotitel ze slovních vyjádření v každé části.

Jednotlivé úrovně výkonu lze charakterizovat tabulkou:

Nevyhovující	0	popis zcela nežádoucího stavu úrovně práce
Dobrý	1	popis přijatelného stavu, dobrá úroveň práce
Velmi dobrý	2	popis žádoucího stavu, velmi dobrá úroveň práce
Výborný	3	popis výborné práce

Ukázka je vnitřním materiálem školy, vedení školy podle něj postupuje při hodnocení práce pedagogů. Pokud školy zavedou podobný systém hodnocení práce učitelů, je vhodné, aby se s hodnotícím materiálem seznámili na začátku školního roku všichni pedagogové a byla stanovena četnost hodnocení nových i stálých učitelů.

3.6.3 Nejčastěji kladené dotazy týkající se hodnocení žáků a autoevaluace

Můžeme upravit podmínky předčasného ukončení studia (z důvodů velké absence, neprospěchu atd.) a způsobu konání komisionálních zkoušek, nebo se musíme přísně držet litery zákona? Stačí v tom případě v ŠVP odkaz na příslušnou vyhlášku školského zákona?

V první řadě je povinností školy držet se zákona. Zároveň má ředitel školy či školského zařízení zákonnou povinnost vydat v souladu s příslušnou vyhláškou školní řád, ve kterém mimo jiné uvede i typy a důvody kázeňských opatření. Důvody pro předčasné ukončení studia na konkrétní škole jsou tedy uvedeny ve školním řádu a jsou konkrétnější než podmínky uvedené v zákoně. Zda škola školní řád zahrne do svého ŠVP, záleží na ní, rozhodovat by se měla podle toho, jaké podrobnosti chce rodičům a dalším zúčastněným prostřednictvím svého ŠVP sdělovat.

Lze kombinovat hodnocení slovní (např. u „výchovy“) a známkování?

Možnosti základních způsobů hodnocení žáků řeší školský zákon, který připouští klasifikaci, slovní hodnocení i kombinaci obou způsobů. To znamená, že lze některé vyučovací předměty klasifikovat a současně některé jiné hodnotit slovně.

3.6.4 Doporučené materiály ke studiu

- ANDRÁŠOVÁ, H. a kol. Slovní hodnocení na 2. stupni ZŠ. Praha: Raabe, 2006. ISBN 80-86307-29-8.
- FISHER, R. Učíme děti myslet a učit se. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-966-6.
- Klíčové kompetence v základním vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. ISBN 978-80-87000-07-6.
- KOLÁŘ, Z.; ŠIKULOVÁ, R. Hodnocení žáků. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0885-X.
- KOVALIKOVÁ, S. Integrovaná tematická výuka. Kroměříž: Spirála, 1995. ISBN 80-901873-1-5.
- MERTIN, V.; CIPROVÁ, J.; BUDINSKÁ, M. a kol. Evaluace a diagnostika pro ředitele ZŠ. Praha: Raabe, 2005. ISBN 80-86307-22-0.
- NEZVALOVÁ, D. Kvalita ve škole. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-244-0452-4.
- RÝDL, K.; HORSKÁ, V.; DVOŘÁKOVÁ, M.; ROUPEC, P. Sebehodnocení školy. Jak hodnotit kvalitu školy. Praha: Agentura STROM, 1998. ISBN 80-86106-04-7.
- SCHIMUNEK, F. Slovní hodnocení žáků. Praha: Portál, 1995. 80-85282-91-7.
- SLAVÍK, J. Hodnocení v současné škole. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-262-9.
- VAŠTATKOVÁ, J. Úvod do autoevaluace školy. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2006. ISBN 80-244-1422-8.
- VALIŠOVÁ, A.; KASÍKOVÁ, H. a kol. Pedagogika pro učitele. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích

Redakce: Realizační tým projektu Pilot G/GP

Grafická úprava: Tereza Králová

Náklad: 5 000

Vydal Výzkumný ústav pedagogický v Praze

Novodvorská 1010/14, 142 01 Praha 4

Tisk: tiskárna Bílý slon, Plzeň

© VÚP v Praze 2007

ISBN: 978-80-87000-13-7

Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů na gymnáziích je v rámci systémového projektu Pilot G/GP spolufinancován z prostředků Evropského sociálního fondu, rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Na stránkách Metodického portálu - www.rvp.cz - najdou učitelé gymnázií zejména:

- ▶ Plné znění RVP s komentáři k jednotlivým kapitolám a Manuál pro tvorbu školních vzdělávacích programů;
- ▶ Náměty pro vytváření ŠVP a ukázky zpracování konkrétních částí ŠVP pilotních škol;
- ▶ Metodické příspěvky - příklady dobré praxe s náměty do hodin;
- ▶ Tematické vstupy - sekce věnované klíčovým kompetencím, průřezovým tématům, autoevaluaci apod.

KONZULTAČNÍ CENTRUM

Konzultační centrum nabízí školám pomoc při tvorbě a realizaci ŠVP prostřednictvím telefonických linek, e-mailových poraden či přímou osobní konzultací.

Gymnaziální vzdělávání

Telefonní konzultace na čísle: 731 813 847

(pondělí od 9.00 do 11.00 a čtvrtek od 15.00 do 17.00)

E-mail: konzultace_gv@vuppraha.cz.

PILOT G/GP

www.pilotg-gp.cz

S tvorbou a ověřováním pilotních ŠVP ve vybraných gymnáziích se můžete seznámit na adrese www.pilotg-gp.cz.

Naleznete zde například:

- ▶ Informace o projektu Pilot G/GP;
- ▶ Profil a vize jednotlivých pilotních škol;
- ▶ Tzv. příklady dobré praxe, jejichž prostřednictvím můžete sledovat, jak probíhá ověřování školních vzdělávacích programů.